

Education des enfants roms en Europe
Education of Roma children in Europe

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

Language Policy Division
Division des Politiques linguistiques

Evropakoro Forumo e Romengoro thaj e Phirutnengo
European Roma and Travellers Forum
Forum européen des Roms et des Gens du voyage

Rámcová osnova pro výuku romského jazyka

Navrženo ve spolupráci
S Evropským fórem **Romů** a **kočovníků**

Verze 1

2007

Děkujeme Finsku za **štedrou** podporu, kterou poskytlo tomuto projektu

Tento text je rovněž k dispozici on-line, v angličtině a romštině, na webové stránce
Divize jazykové politiky: www.coe.int/lang (oddíl „Menšiny a přistěhovalci“) a na webu
Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Praha 2010

Language Policy Division
DGIV - Council of Europe
F-67075 Strasbourg Cedex

© **Council of Europe**

OBSAH

Představení Evropského fóra Romů a kočovníků	3
Všeobecný úvod	7
Rada Evropy a Rámcová osnova pro výuku romského jazyka	7
Akčně orientovaný přístup CEFR	8
Společné referenční úrovně CEFR	9
Struktura Rámcové osnovy	9
Použití rámcové osnovy	11
Rámcová osnova	13
Souhrn úrovní CEFR A1, A2, B1 a B2	13
Úvod k tematickým okruhům osnovy	15
Několik slov na úvod pro učitele a tvůrce jazykových materiálů	16
Romská identita	23
Téma 1: Já a moje rodina	25
Téma 2: Dům/karavan a život v něm	31
Téma 3: Moje komunita	36
Téma 4: Romská řemesla a povolání	42
Téma 5: Svátky a oslavy	47
Téma 6: Ve škole	52
Téma 7: Doprava a cestování	57
Téma 8: Jídlo a oblečení	62
Téma 9: Čas, roční období a počasí	68
Téma 10: Příroda a zvířata	74
Téma 11: Koníčky a umění	79
Appendix 1: Recommendation No. R (2000) 4 of the Committee of Ministers to member states on the education of Roma/Gypsy children in Europe	85
Appendix 2: Warsaw Declaration of the Heads of State and Government of the Member States of the Council of Europe (May 2005)	88
Appendix 3: Action plan attached to the Warsaw Declaration	91
Appendix 4: Policy Paper on the Romani Language	101

PŘEDSTAVENÍ EVROPSKÉHO FÓRA ROMŮ A KOČOVNÍKŮ (ERTF)

Evropské fórum Romů a kočovníků (European Roma and Travellers Forum – ERTF) zahájilo svoji činnost v roce 2005. Založením Evropského fóra Romů a kočovníků se zrodil jednotný hlas a demokratická platforma spolupráce pro všechny Romy, Sinty, Kalé, kočovníky a jiné příbuzné skupiny v Evropě.

Odborná komise Evropské charty regionálních či menšinových jazyků (European Charter for Regional or Minority Languages) si od ERTF vyžádala stanovisko o romském jazyce coby mateřském jazyce Romů a o potřebě případné standardizace tohoto jazyka. V říjnu 2005 odborná komise Evropské charty zorganizovala jednání se zástupci Fóra a s odborníky na tuto problematiku. Fórum připravilo své první oficiální stanovisko o pozici romského jazyka (PŘÍLOHA II Zprávy z jednání [MIN-LANG (2005) 19]). Tento poziční dokument byl navržen s cílem vymezit a vyjasnit míru ochrany poskytované romskému jazyku pod záštitou Evropské charty regionálních či menšinových jazyků.

Podle stanoviska ERTF mají romské děti právo na kvalitní vzdělání. Státy musejí začít aktivně realizovat desegregační programy a postupy a musejí na tato opatření ve státních rozpočtech vyčlenit odpovídající finanční prostředky. Přístup romských dětí a dětí kočovníků ke kvalitnímu vzdělání v normálním vzdělávacím systému (smíšené třídy) musí být zajištěn na všech úrovních vzdělání, od předškolního až po vyšší.

Romština je jazyk, kterému hrozí zánik, nebude-li se mu dostávat ochrany a finanční podpory ze strany národních a mezinárodních činitelů, jako jsou školské úřady, odborníci na lingvistiku, učitelé, tvůrci výukových materiálů a političtí činitelé na všech úrovních naší společnosti. Segregační politika škol vůči romským dětem je v určité formě dosud běžně uplatňována po celé Evropě, a to jak v její západní části, tak ve státech východní Evropy. Příslušníci menšin z řad Romů a kočovníků, původních i přistěhovalců, mají stejně jako všichni ostatní jazyková práva, která je třeba respektovat.

Romským jazykem se hovoří po celé Evropě, proto musí být považován za evropský jazyk a uznáván jako mateřský jazyk těch, kteří jím hovoří, a těch, kteří chtějí obnovit jeho používání jako své mateřštiny. Fórum nepovažuje standardizaci romštiny za aktuální cíl, ale prostřednictvím kodifikace jazyka chce podpořit přístup založený na lingvistickém pluralismu. Romové a kočovníci musejí mít příležitost zvolit si dvojjazyčné vzdělání, aby mohli studovat jak v úředním, tak ve svém vlastním jazyce. Rozhodovat o tom musejí rodiče, nikoli vzdělávací systém či někdo jiný.

Výuka romského jazyka musí být v různých formách dostupná žákům, kteří tímto jazykem hovoří doma, i těm, kteří dosud neměli možnost osvojit si jeho základy. Výuka romského jazyka má za cíl nejen umožnit studentovi hovořit dobře jedním dialektem, ale také mít určité znalosti o jiných formách romštiny používaných v Evropě a rozumět jim. Je žádoucí usilovat o mezinárodní spolupráci při tvorbě textů a výukových materiálů v romštině, ačkoli je zřejmé, že výroba těchto materiálů probíhá především na regionální, národní nebo místní úrovni. Existují všechny důvody k tomu, abychom ve větší míře čerpali talent, zkušenosti a odborné schopnosti a abychom v souvislosti s romštinou rozvíjeli jazykové zdroje v mezinárodním kontextu.

Z plánovaných priorit v oblasti romského vzdělání a výuky jazyka vyplývá potřeba zajištění dostatečných zdrojů ze strany států, jakož i prostřednictvím darů a různých programů.

Mnozí považují vzdělání v romštině a ochranu romského jazyka a kultury již několik desetiletí za důležitý cíl. To, co dosud chybí, je jednotná romská komunita a postoj rodičů. Pověstný slogan, který vznikl během procesu utváření ERTF – „ne pro Romy, ale s Romy“ – platí rovněž ve vztahu k otázce rozvoje romského jazyka. Ve společném stanovisku a zprávě Odborné komise Evropské charty regionálních či menšinových jazyků a Evropského fóra Romů a

kočovníků se uvádí: „*Namísto výrazu romské jazyky by měl být používán výraz romština*“. Romština je jeden jazyk s četnými dialekty, které používají různé skupiny (Kalderaš, Lovara, Kalé atd.). Hovoříme-li o rozvoji psané podoby romského jazyka, měl by být preferován pojem ‚*kodifikace*‘ namísto ‚*standardizace*‘, která souvisí se sjednocením. Dále platí, že zatímco standardní dialekt není v současnosti zapotřebí, vzájemné porozumění a lingvistický pluralismus jsou nezbytné.

Romština je pouze jedním z mnoha jazyků po celém světě, které nemají pevnou tradici, pokud jde o jednotnou, standardní písemnou podobu. Neexistence standardní podoby je často zaměňována za domnělou neexistenci ‚jasně definovaného romského jazyka‘ a často se má za to, že jej nahrazují četné dialekty. Ve skutečnosti však dialektické odchylky vykazují většina evropských jazyků a rozdíly, které lze pozorovat u různých romských dialektů, nejsou nijak neobvyklé. Absence standardního jazyka používaného v meziregionální komunikaci, v písemném styku nebo v institucích nicméně znamená, že nelze jednoznačně zvolit žádnou konkrétní variantu oficiálního nebo psaného jazyka pro obecnější použití. Rozhodnutí uznat romský jazyk za celoevropský a transverzálně používaný jazyk však s sebou nevyhnutelně přináší potřebu nástrojů pro kodifikaci romského jazyka ve **vzdělání**.

Finský Národní úřad pro vzdělávání (National Board of Education – NBE) během roku 2002 navrhl Radě Evropy, Divizi pro Romy a kočovníky, GR III – Sociální soudržnost, aby byla vyhodnocena situace romského jazyka a tvorby jazykových materiálů a aby byly prozkoumány možnosti spolupráce v těchto otázkách na evropské úrovni.

V návaznosti na to byla na jaře 2003 ve Štrasburku uspořádána mezinárodní konference, kterou řídila paní Miranda Vuolasrantaová, nedávno jmenovaná první Romskou zvláštní poradkyní v Radě Evropy. Konference se zúčastnilo sedmáct zemí reprezentovaných svými zástupci v NBE, romskými učiteli, autory romských výukových materiálů, lingvisty a odborníky specializujícími se na romštinu.

Druhá konference na stejné téma se konala o rok později. Jejím výsledkem bylo sestavení odborného týmu, který měl za úkol posoudit možnosti vytvoření Rámcové osnovy pro výuku romského jazyka.

Tým byl složen z odborníků na vzdělávání Romů a ze zástupců Fóra a Rady Evropy včetně řady odborníků na aplikovanou lingvistiku. Koordinátorem projektu byla Divize jazykové politiky (Ředitelství školního, mimoškolního a vyššího vzdělání) v partnerství a úzké spolupráci s Evropským fórem Romů a kočovníků a s podporou odborníků z univerzit ve Štýrském Hradci a v Manchesteru a z Trinity College v Dublinu – Centra pro studium jazyka a komunikace. Prostřednictvím Divize pro Romy a kočovníky (GR III) byla zastoupena rovněž Rada Evropy a zprávy o průběhu projektu byly podávány její Odborné komisi pro záležitosti Romů a kočovníků.

Nutnost opatření na podporu romského jazyka byla výslovně zmíněna v mnoha mezinárodních rezolucích. Mezi nejčastěji citované patří Doporučení 1203 Rady Evropy ohledně Cikánů v Evropě (1993), které požaduje evropský program studia romského jazyka (romštiny). Tyto potřeby Romů týkající se vzdělání, jazyka a mateřského jazyka jsou specifikovány v Doporučení R (2000)⁴ Výboru ministrů a zmíněny jsou rovněž v rezolucích Evropského parlamentu z let 1989 a 2005, stejně jako v Doporučení Organizace spojených národů č. 27 ohledně Romů a v mnoha dalších mezinárodních deklaracích vztahujících se k Romům a kočovníkům.

Společný evropský referenční rámec pro jazyky (Common European Framework of Reference for Languages - CEFR) byl vyvinut s cílem vytvořit „společný základ pro přípravu plánů na výuku jazyků, učebních osnov, jazykových zkoušek, učebnic atd. napříč Evropou“. – Ve stejném duchu byla sestavena *Rámcová osnova pro výuku romského jazyka (Curriculum Framework for Romani - CFR)*. Jejím účelem je poskytnout společný základ pro zpracování učebních plánů a osnov, učebnic a jiných výukových materiálů a jazykových zkoušek ve vzdělávacích systémech po celé Evropě s cílem posílit rozvoj romštiny jako fungujícího mateřského jazyka Romů v naší moderní společnosti.

Rámcová osnova pro výuku romského jazyka (CFR) má rovněž za cíl rozvoj jednotné a vyvážené spolupráce Romů a Neromů, dosažení desegregace ve vzdělávání romských dětí a

zajištění rovných kvalitních příležitostí ke studiu, práva na výuku romštiny jako mateřského jazyka a fungujícího plurilingvismu pro děti Romů a kočovníků.

Vzhledem k výše uvedenému vydává Evropské fórum Romů a kočovníků naléhavé doporučení, aby byla důkladně zvážena potřeba ochrany romského jazyka coby mateřského jazyka 10–15 milionů evropských Romů a aby byl zahájen konstruktivní rozvoj příležitostí ke vzdělání romských obyvatel, zejména romských dětí. Podporu při používání a implementaci Rámcové osnovy pro výuku romského jazyka (CFR) lze vnímat jako důležitý první krok a nástroj ke splnění těchto cílů za účasti následujících stran: mezinárodních institucí, vnitrostátních školských úřadů, učitelů romštiny, tvůrců výukových materiálů, školitelů odpovídajících za vzdělání učitelů a také romsky hovořících občanů a rodičů.

Jménem Evropského fóra Romů a kočovníků (ERTF)

Miranda Vuolasranta

Použité zdroje:

Evropské fórum Romů a kočovníků, Doporučení týkající se romského jazyka a vzdělání (Policy Paper on Romani Language and Education), říjen 2005

Evropské fórum Romů a kočovníků, Miranda Vuolasranta, Mezinárodní konference o romském jazyce – jazyk bez hranic, Švédsko 2007

VŠEOBECNÝ ÚVOD

RADA EVROPY A RÁMCOVÁ OSNOVA PRO VÝUKU ROMSKÉHO JAZYKA

Rámcovou osnovu pro výuku romského jazyka vytvořila Divize jazykové politiky při Radě Evropy jako součást komplexního přístupu Rady Evropy k záležitostem Romů a kočovníků.¹ Přílohy tohoto dokumentu tvoří Doporučení č. R (2000) 4 Výboru ministrů členským státům ohledně vzdělávání romských/cikánských dětí v Evropě, Varšavská deklarace hlav států a vlád členských států Rady Evropy (květen 2005) a akční plán připojený k Varšavské deklaraci. Informace o práci na Rámcové osnově pro výuku romského jazyka jsou zveřejňovány prostřednictvím různých dokumentů na webové stránce Rady Evropy v sekci Romové a kočovníci.²

Rámcová osnova pro výuku romského jazyka čerpá z popisných kategorií a společných referenčních úrovní *Společného evropského referenčního rámce pro jazyky*³ a řídí se přitom širšími principy, které formují práci Rady Evropy v oblasti jazykového vzdělání. Rada Evropy byla založena s cílem hájit lidská práva, parlamentní demokracii a právní systém. V rámci plnění tohoto programu, potvrzeného Varšavskou deklarací, uzavírá celoevropské dohody zaměřené na standardizaci sociálních a právních postupů členských států a prosazuje vědomí evropské identity, která je založená na společných hodnotách a prostupuje různými kulturami. V těchto problémech lze hledat vysvětlení, proč Rada Evropy přikládá velkou důležitost zachování jazykové a kulturní rozmanitosti a prosazuje studium jazyka jako prostředek ochrany jazykové a kulturní identity, zlepšování komunikace a vzájemného porozumění a boje proti nesnášenlivosti a xenofobii.

CEFR byl vyvinut s cílem vytvořit „společný základ pro přípravu plánů na výuku jazyků, učebních osnov, jazykových zkoušek, učebnic atd. na území celé Evropy“.⁴ Jak tato slova napovídají, CEFR je založen na přesvědčení, že výsledky studia jazyků by měly přinášet mezinárodní prospěch, pokud učební plány a osnovy, učebnice a jazykové zkoušky budou utvářeny na základě společného porozumění. CEFR nemá ambici být sám takovým porozuměním, ale je spíše prostředkem prosazování různých forem mezinárodní spolupráce, z níž takové porozumění může vzejít a může být postupně zušlechťováno.

Ve stejném duchu byla sestavena Rámcová osnova pro výuku romského jazyka. Jejím účelem je poskytnout společný základ pro zpracování učebních plánů a osnov, učebnic a jiných výukových materiálů a jazykových zkoušek ve vzdělávacích systémech po celé Evropě. Bere v úvahu potřeby tří věkových skupin: 3–6 let, 7–10 let a 11–14 let; a je uzpůsobena pro tři odlišné sociolingvistické situace: výuku romštiny pro 1) děti, které doma nehovoří romsky, 2) děti, které neovládají romštinu plynně, ačkoli mohou slyšet své rodiče a prarodiče, jak tímto jazykem hovoří, a 3) děti, které ovládají romštinu plynně, ale které potřebují rozvíjet svoji schopnost používat romštinu jako nástroj formálního studia (romština jako vzdělávací jazyk). Rámcová osnova zohledňuje rovněž důležitý rozdíl mezi studiem romštiny romskými dětmi a studiem cizích jazyků v rámci všeobecného vzdělávání. Ve druhém případě nový jazyk vtahuje studenta do nové kultury, zatímco výuka romštiny má za cíl poskytnout studentům jazykový přístup ke kultuře, kterou již znají, a prohloubit tak jejich vnímání romské identity.

¹ Autory Rámcové osnovy jsou David Little a Barbara Lazenby Simpson (Trinity College Dublin, Irsko). Konzultace: Miranda Vuolasranta (Finsko), Mihaela Zatreanu (Rumunsko), Angelina Dimiter-Taikon (Švédsko), Liliانا Kovatcheva (Bulharsko), Ulli Pawlata (Rakousko), Helena Sadílková (Česká republika).

² http://www.coe.int/t/dg3/romatravellers/Default_en.asp

³ *Společný evropský referenční rámec pro jazyky: studium, výuka, hodnocení*. Cambridge: Cambridge University Press, 2001.

⁴ *Ibid.*, p.1.

AKČNĚ ORIENTOVANÝ PŘÍSTUP CEFR

Od 70. let minulého století Rada Evropy prosazuje akčně orientovaný přístup k popisování způsobů používání jazyka. Pokud jde o jeho podrobné zpracování v CEFR, je tento přístup složitý, odborný a rozsáhlý, avšak jeho klíčové znaky lze shrnout do následujících šesti odstavců:

- Jazyk je jedním ze základů lidského chování: používáme jej trvale k realizaci **aktů** komunikace. Tyto akty mohou být **vnější a společenské**. Například rozmlouváme s rodinou, přáteli a kolegy; pořádáme formální setkání; máme projevy a přednášky; píšeme osobní a úřední dopisy; prosazujeme svoje politické názory v písemných prohlášeních; šíříme odborné znalosti ve svém oboru publikováním článků a knih. Akty komunikace mohou být rovněž vnitřní a soukromé. Příkladem jsou všechny formy čtení a některé formy poslechu; stejně jako množství různých způsobů, jakými používáme jazyk k tomu, abychom promýšleli různé věci – například abychom naplánovali omluvu z neúčasti na důležité obchodní schůzce nebo abychom se připravili na obtížný pohovor tím, že se budeme snažit předvídat otázky, které nám budou kladeny, a vymyslet vhodné odpovědi na ně.
- Akty komunikace spočívají v jazykové **činnosti**, kterou dělíme na čtyři druhy: recepci, produkci, interakci a mediaci. Recepce znamená porozumění jazyku produkovanému ostatními, ať už mluvenému nebo psanému, zatímco produkce znamená produkování mluveného nebo psaného jazyka. Interakce se vztahuje k ústní nebo písemné výměně informací mezi dvěma nebo více osobami a mediace (často zahrnující překládání nebo tlumočení) umožňuje komunikaci mezi osobami nebo skupinami, které nejsou schopny komunikovat přímo. Součástí interakce a mediace je samozřejmě jak recepce, tak produkce.
- Abychom se zapojili do jazykové činnosti, využíváme svoji **komunikační** jazykovou kompetenci, která zahrnuje znalost (která nemusí být vědomá) slov, zvuků a syntaktických pravidel jazyka, který používáme, a to společně se schopností využívat takové znalosti k pochopení jazyka a jeho produkci.
- Jazyková činnost nutná k výkonu komunikačních aktů probíhá vždy v kontextu, z něhož vyplývají různé druhy podmínek a omezení. CEFR navrhuje rozlišovat čtyři hlavní domény použití jazyka: **veřejná**, osobní, **vzdělávací** a pracovní.
- Jelikož akty komunikace jsou realizovány vždy v kontextu, naše komunikační jazyková kompetence zahrnuje rovněž sociolingvistické a pragmatické složky. Sociolingvistické kompetence – které je opět nutné chápat jako spojení (jež nemusí být vědomé) znalostí a schopností – nám umožňují zvládat sociální a kulturní aspekty komunikačního chování, například dodržováním společenských zvyklostí a kulturních norem. Pragmatické kompetence, které fungují ve spojení se sociolingvistickými kompetencemi, podporují naši schopnost správně používat jazyk k plnění konkrétních funkcí, například k pozdravu, loučení nebo omluvě.
- A konečně, s akty komunikace je spjata vykonávání **úkolů**, a nejedná-li se o úkoly rutinní nebo automatické, vyžadují od nás používání strategií za účelem produkce mluvených nebo psaných **textů** a/nebo jejich porozumění.

CEFR neříká, jak by se jazyky měly učit. Nicméně jeho přístup k popisu používání jazyka s sebou nese důležité poselství pro učitele jazyků, neboť studium jazyků rovněž vyžaduje používání strategií k čerpání lingvistických zdrojů za účelem realizace komunikačních aktů. O tento přístup se opírá stanovisko, které je základem Rámcové osnovy pro výuku romského jazyka a podle něhož používání jazyka hraje vždy hlavní roli v jeho efektivním studiu; to je také důvodem, proč osnova klade důraz na projektovou práci, která je prostředníkem mezi třídou a romskou komunitou.

SPOLEČNÉ REFERENČNÍ ÚROVNĚ CEFR

O akčně orientovaný přístup CEFR k popisu používání jazyka se opírá něco, co lze popsat jako horizontální dimenze studia a výuky jazyka. Ta nám na všech úrovních znalosti jazyka umožňuje sledovat, jak se schopnosti studenta, různé aspekty jazykové činnosti a podmínky a omezení vyplývající z kontextu spojují a formují komunikaci. CEFR má však rovněž vertikální dimenzi, která využívá některé části svého popisného aparátu k definování šesti úrovní znalosti jazyka uspořádaných do tří pásem – A1 a A2 (uživatel základů jazyka); B1 a B2 (samostatný uživatel); C1 a C2 (zkušený uživatel). Tyto úrovně jsou shrnuty v takzvané tabulce pro sebehodnocení, která je otištěná na straně 10. Společné referenční úrovně můžeme použít jako výchozí bod pro zpracování jazykových učebních plánů a osnov, přípravu výukových materiálů a hodnocení studijních výsledků. Můžeme je použít rovněž k mapování pokroku jednotlivých studentů během určitého časového období a také jako základ pro srovnávání jazykových kurzů, učebnic, zkoušek a kvalifikací.

Jak jsme již zmínili, akčně orientovaný přístup nás při realizaci aktů komunikace nabádá k uplatňování strategií, abychom dokázali vhodně a účinně využívat své lingvistické zdroje. V souladu s tím jsou společné referenční úrovně definovány třemi různými typy stupnic. První se týká jazykových činností: co student/uživatel dokáže v cílovém jazyce na jednotlivých úrovních *dělat*. CEFR představuje 34 stupňů pro poslech, čtení, ústní interakci, ústní projev a psaní, které jsou shrnuty v tabulce pro sebehodnocení (Tabulka 2 v CEFR). Druhý typ stupnice souvisí se strategiemi, které uplatňujeme při realizaci aktů komunikace, a patří mezi ně například plánování našich ústních projevů nebo kompenzování nedostatků v naší znalosti. Třetí typ stupnice je zaměřený na naše komunikační jazykové kompetence: slova, která známe, stupeň gramatické správnosti, kterého můžeme dosáhnout, schopnost ovládat hlásky atd. Pro úplné pochopení společných referenčních úrovní je nezbytné prostudovat tyto tři typy stupnic ve vzájemné interakci, protože každá z nich pomáhá definovat zbývající dvě.

STRUKTURA RÁMCOVÉ OSNOVY

Při sestavování Rámcové osnovy pro výuku romského jazyka jsme se snažili brát v úvahu různé dimenze akčně orientovaného přístupu CEFR, avšak nepovažovali jsme za nutné reprodukovat celou složitost jeho popisného systému. Naším zájmem bylo vytvořit názornou pomůcku k okamžitému praktickému použití pro všechny, kteří připravují vzdělávací plány, vytvářejí osnovy, píšou učebnice a zkouší. Jedním z pravděpodobných cílů všech potenciálních uživatelů bude dosažení pokroku ve studiu, proto je osnova založená na prvních čtyřech referenčních úrovních CEFR – A1, A2, B1, B2. Je členěná do následujících tří hlavních sekcí:

- i. Souhrn úrovní A1, A2, B1 a B2 tak, jak jsou definovány v CEFR.
- ii. Několik poznámek na úvod pro učitele jazyků a tvůrce materiálů
- iii. Dvanáct **přehledů** jazykových **činností** věnovaných transverzálnímu tématu romské identity a následujícím jedenácti tematickým okruhům:
  1. Já a moje rodina
  2. Dům/karavan a život v něm
  3. Moje komunita
  4. Romská řemesla a povolání
  5. Svátky a oslavy
  6. Ve škole
  7. Doprava a cestování
  8. Jídlo a oblečení

		A1	A2	B1	B2	C1	C2
P O R O Z U M Ě N Í	POSLECH 	Rozumím známým slovům a zcela základním frázím týkajícími se mě osoby, mé rodiny a bezprostředního konkrétního okolí, pokud lidé hovoří pomalu a zřetelně.	Rozumím frázím a nejběžnější slovní zásobě vztahující se k oblastem, které se mě bezprostředně týkají (např. základní informace o mně a mé rodině, o nakupování, místopisu, zaměstnání). Dokážu pochopit smysl krátkých jasných jednoduchých zpráv a hlášení.	Rozumím hlavním myšlenkám vysloveným spisovným jazykem o běžných tématech, se kterými se setkávám v práci, ve škole, ve volném čase, atd. Rozumím smyslu mnoha rozhlasových a televizních programů týkajících se současných událostí nebo témat souvisejících s oblastmi mého osobního či pracovního zájmu, pokud jsou vysloveny poměrně pomalu a zřetelně.	Rozumím delším prosllovům a přednáškám a dokážu sledovat i složitou výměnu názorů, pokud téma dostatečně znám. Rozumím většině televizních zpráv a programů týkajících se aktuálních témat. Rozumím většině filmů ve spisovném jazyce.	Rozumím delším prosllovům, i když nemají jasnou stavbu a vztahy jsou vyjádřeny pouze v náznamech. Bez větších námahy rozumím televizním programům a filmům.	Bez potíží rozumím jakémukoli druhu mluveného projevu, živého či vysílaného. Pokud mám trochu času zvyknout si na specifické rysy výslovnosti rodilého mluvčího, nemám potíže porozumět mu ani tehdy, mluví-li rychle.
	Čtení 	Rozumím známým jménům, slovům a velmi jednoduchým větám, například na vývěškách, plakátech nebo v katalogích.	Umím číst krátké jednoduché texty. Umím vyhledat konkrétní předvidatelné informace v jednoduchých každodenních materiálech, např. v inzerátech, prospektech, jídelních listcích a jízdních řádech. Rozumím krátkým jednoduchým osobním dopisům.	Rozumím textům, které obsahují slovní zásobu často užívanou v každodenním životě nebo které se vztahují k mé práci. Rozumím popisům událostí, pocitů a přáním v osobních dopisech.	Rozumím článkům a zprávám zabývajícím se současnými problémy, v nichž autoři zaujmají konkrétní postoje či stanoviska. Rozumím textům současné prózy.	Rozumím dlouhým složitým textům, a to jak faktografickým, tak beletristickým a jsem schopen/schopna ocenit rozdíly v jejich stylu. Rozumím odborným článkům a delším technickým instrukcím, a to i tehdy, když se nevztahují k mému oboru.	Snadno čtu všechny formy písemného projevu, včetně abstraktních textů náročných svou stavbou i jazykem, jako jsou např. příručky, odborné články a krásná literatura.
M L U V E N Í	Ústní interakce 	Umím se jednoduchým způsobem domluvit, je-li můj partner ochoten zopakovat pomaleji svou výpověď nebo ji přeformulovat a pomocí mi formulovat, co se snažím říci. Umím klást jednoduché otázky a na podobné otázky odpovídat, pokud se týkají mých základních potřeb, nebo jde-li o věci, jež jsou mi důvěrně známe.	Umím komunikovat v jednoduchých běžných situacích vyžadujících jednoduchou přímou výměnu informací o známých tématech a činnostech. Zvládnou velmi krátkou společenskou konverzaci, i když obvykle nerozumím natolik, abych konverzaci sám/sama dokázal(a) udržet.	Umím si poradit s většinou situací, které mohou nastat při cestování v oblasti, kde se tímto jazykem mluví. Dokážu se bez přípravy zapojit do hovoru o tématech, která jsou mi známá, o něž se zajímám nebo která se týkají každodenního života (např. rodiny, koníčků, práce, cestování a aktuálních událostí).	Dokážu se účastnit rozhovoru natolik plynule a spontánně, že mohu vést běžný rozhovor s rodilými mluvčími. Dokážu se aktivně zapojit do diskuse o známých tématech, vysvětlovat a obhajovat své názory.	Umím se vyjadřovat plynule a pohotově bez příliš zjevného hledání výrazů. Umím používat jazyk pružně a efektivně pro společenskou a pracovní účely. Umím přesně formulovat své myšlenky a názory a vhodně navazovat na příspěvky ostatních mluvčích.	Dokážu se zapojit do jakékoli konverzace nebo diskuse. Znáím dobře idiomatičké a hovorové výrazy. Umím se plynule vyjadřovat a přesně sdělovat jemnější významové odstíny. Narazím-li při vyjadřování na nějaký problém, dokážu svou výpověď přeformulovat tak hladce, že to ostatní ani nepostřehnou.
	Ústní projev 	Umím jednoduchými frázemi a větami popsat místo, kde žiji, a lidi, které znám.	Umím použít řadu frází a vět, abych jednoduchým způsobem popsal(a) vlastní rodinu a další lidi, životní podmínky, dosažené vzdělání a své současné nebo předchozí zaměstnání.	Umím jednoduchým způsobem spojovat fráze, abych popsal(a) své zážitky a události, své sny, naděje a cíle. Umím stručně odůvodnit a vysvětlit své názory a plány. Umím vyprávět příběh nebo přiblížit obsah knihy nebo filmu a vyjádřit své reakce.	Dokážu se srozumitelně a podrobně vyjadřovat k široké škále témat, která se vztahují k oblasti mého zájmu. Umím vysvětlit své stanovisko k aktuálním otázkám a uvést výhody a nevýhody různých řešení.	Umím jasně a podrobně popsat složitá témata, rozšiřovat je o témata vedlejší, rozvíjet konkrétní body a zakončit svou řeč vhodným závěrem.	Umím podat jasný plynulý popis nebo zdůvodnění stylem vhodným pro daný kontext a opírajícím se o efektivní logickou strukturu, která pomáhá posluchači všimnout si důležitých bodů a zapamatovat si je.
P S A N Í	Psaní 	Umím napsat stručný jednoduchý text na pohlednici, například pozdrav z dovolené. Umím vyplnit formuláře obsahující osobní údaje, například své jméno, národnost a adresu při přihlašování v hotelu.	Umím napsat krátké jednoduché poznámky a zprávy týkající se mých základních potřeb. Umím napsat velmi jednoduchý osobní dopis, například poděkování.	Umím napsat jednoduché souvislé texty na témata, která dobře znám nebo která mě osobně zajímají. Umím psát osobní dopisy popisující zážitky a dojmy.	Umím napsat srozumitelné podrobné texty na širokou škálu témat souvisejících s mými zájmy. Umím napsat pojednání nebo zprávy, předávat informace, obhajovat nebo vyvracet určitý názor. V dopise dovedu zdůraznit, čím jsou pro mě události a zážitky osobně důležité.	Umím se jasně vyjádřit, dobře uspořádat text a podrobně vysvětlit svá stanoviska. Umím psát podrobné dopisy, pojednání nebo zprávy o složitých tématech a zdůraznit to, co považují za nejdůležitější. Umím zvolit styl textu podle toho, jakému typu čtenáře je určen.	Umím napsat jasný plynulý text vhodným stylem. Dokážu napsat složité dopisy, zprávy nebo články a vystavět text logicky tak, aby pomáhal čtenáři všimnout si důležitých bodů a zapamatovat si je. Umím psát resumé a recenze odborných nebo literárních prací.

9. Čas, roční období a počasí
10. Příroda a zvířata
11. Koníčky a umění

Každý z dvanácti přehledů se vztahuje k 1) **doméně** nebo **dílčí doméně**, v níž studenti mohou mít **přání** nebo **potřebu** používat romštinu a 2) souboru tematických **okruhů** a témat, na nichž mohou mít **přání** nebo **potřebu** se **receptivně** a/nebo **produktivně** podílet. Každý přehled je zahájen vzorovou prací ve **třídě** a následován kontrolním seznamem tvrzení typu „I can“ (umím, dokážu, jsem schopen/schopna), jejichž **prostřednictvím** jsou souhrnné deskriptory znalostí **převedeny** na seznamy komunikačních úkolů.

Použití deskriptorů „can do“ (umějí, jsou schopni) a „I can“ ke **zdůraznění** akčně orientovaného přístupu CEFR, představuje zřejmě **nejvýraznější** inovační prvek CEFR, a to ze dvou důvodů. Zaprvé, vytváří užší vzájemný vztah mezi učební osnovou, výukou/studiem a hodnocením, než je obvyklé. Každý deskriptor **může zároveň** sloužit jako vzdělávací cíl, lze jej použít k definování výukových/studijních úkolů a **může poskytnout** kritérium k hodnocení. Znamená to **úkolově orientovaný přístup** ke studiu, výuce a hodnocení a vyplývá z toho, že použití cílového jazyka k ryze komunikačním účelům je základem **úspěšného studia**. Zadruhé, definováním studijních cílů a výsledků z behaviorálního hlediska **zpřístupňujeme** učební osnovu a kritéria hodnocení studentům. Od velmi raného věku víme, co umíme udělat a (často) jak **dobře** to umíme udělat, zatímco někdy ani v dospělosti nemusíme být schopni popsat, natož analyzovat lingvistické zdroje, které máme k dispozici. Jinými slovy, **akčně orientovaný přístup** CEFR **podněcuje** maximální zapojení studenta do studijního procesu. Jako podpora slouží Evropské jazykové portfolio, které studentům poskytuje kontrolní seznamy typu „I can“, jež studenti mohou používat ke stanovení studijních cílů, sledování pokroku ve studiu a hodnocení studijních výsledků.

POUŽITÍ RÁMCOVÉ OSNOVY

Rámcová osnova pro výuku romského jazyka je tím, co napovídá sám název: nikoli **plně** rozvinutou univerzální osnovou, která **určitým způsobem splňuje** potřeby všech možných cílových skupin, nýbrž nástrojem, který lze **selektivně** používat k tvorbě osnov a výukových materiálů a k přípravě jazykových zkoušek a jiných nástrojů hodnocení. **Předpokládejme**, že byla určena cílová skupina studentů – známe jejich věk a jejich sociolingvistickou situaci. **Předpokládejme rovněž**, že známe institucionální omezení, která se na výuku romštiny budou vztahovat – počet hodin týdně, počet školních roků. Rámcovou osnovu lze použít k sestavení výukového/studijního programu následujícím způsobem:

- Zaprvé, souhrn úrovní A1, A2, B1 a B2 na **začátku** Rámcové osnovy **můžeme** použít k odhadu úrovně znalostí (jsou-li nějaké), které studenti budou mít **při zahájení** programu, a úrovně znalostí, které chceme, aby měli na konci. Je **důležité** pochopit, že každá ze **společných referenčních** úrovní CEFR vymezuje **komunikační repertoár**, který má v reálném světě určitou hodnotu, a to **vždy za předpokladu**, že příslušné jazykové činnosti byly **plně zvládnuty**. Je **běžnou chybou** tradičních osnov, že stanovují nereálné studijní cíle, a měli bychom se vyvarovat toho, abychom od studentů **vyžadovali například** dosažení úrovně B1, mají-li čas pouze na dosažení úrovně A2. V této rané fázi bychom rovněž měli dbát na to, aby naše rozhodnutí odpovídala věku studentů. **Například** v programu určeném velmi mladým studentům **může čtení a psaní** hrát značně okrajovou roli. Naproti tomu **můžeme** cítit **potřebu zdůraznit** produktivní činnosti – mluvení a psaní – je-li naším cílem rozvoj schopností studentů, co se **týče** používání romštiny jako vzdělávacího prostředku.
- Ke stanovení **podrobnějšího obsahu** našeho programu pak **můžeme** použít zmíněných dvanáct **doménově/tematicky orientovaných přehledů** jazykových činností. Pokud připravujeme program, který má **běžet od začátku až do konce** základního školního vzdělávání, a pokud naši studenti dosud **nepřišli s romštinou do styku**, můžeme se

rozhodnout použít všech dvanáct přehledů. Koneckonců chceme, aby naši studenti dosáhli takové znalosti romštiny, která bude mít s romskou kulturou co nejvíce **styčných bodů**. Zároveň však musíme mít na paměti, že v počátečních fázích studia bude na čtení a psaní zaměřena daleko menší pozornost než na poslech a mluvení. Na druhou stranu, pokud je náš program určen studentům, kteří používají romštinu doma, ale **potřebují zvětšit rozsah svých komunikačních znalostí** ve vztahu ke vzdělávacím procesům, může být vhodné použít pouze některé z přehledů a zaměřit se téměř výhradně na použití romštiny z hlediska vzdělávání.

- V tomto bodě se můžeme podrobit kontrole skutečného stavu, a to tak, že si projdeme kontrolní seznamy spojené s doménově/tematicky orientovanými přehledy jazykových činností (nebo jejich částmi), které jsme se rozhodli použít. Odpovídá komunikační repertoár vyplývající z kontrolních seznamů tomu, o něž usilujeme? Pokud ne, jaké úpravy musíme udělat?
- Učitelé pověření realizací našeho programu budou **potřebovat podporu**. Možná by naše ministerstvo nebo regionální úřad mohly financovat tvorbu učebnice. Při plánování učebnice se můžeme vrátit k první části Rámcové osnovy a prostudovat všeobecné stupnice jazykové kompetence. S přihlédnutím k věku našich studentů a k doménám a tématům, kterými se náš program zabývá, můžeme rozvinout deskriptory v daném přehledu tak, že specifikujeme slovní zásobu a gramatiku, kterou studenti budou **potřebovat k dosažení svých komunikačních cílů**. Můžeme použít rovněž kontrolní seznamy jako vodítko při výběru nebo tvorbě vstupních materiálů a při přípravě studijních aktivit.
- Můžeme se rozhodnout pro vytvoření verze Evropského jazykového portfolia **uzpůsobeného věku a potřebám našich studentů**.⁵ Důležité kontrolní seznamy, které studentům pomáhají při určování studijních cílů, sledování pokroku ve studiu a hodnocení výsledků, mohou vycházet z kontrolních seznamů „I can“ uvedených v Rámcové osnově. Pokud již studenti používají verzi Evropského jazykového portfolia jako **pomůcku při studiu jiných jazyků**, lze do portfolia vložit kontrolní seznamy a jiné stránky vztahující se k romštině.
- A konečně, ke stanovení kritérií hodnocení a **přípravě úkolů** spojených s hodnocením můžeme využít deskriptory v Rámcové osnově.

---

⁵ Viz G. Schneider a P. Lenz, *Evropské jazykové portfolio – příručka pro tvůrce jazykových programů*, Štrasburk: Rada Evropy, 2001; D. Little and R. Perclová, *Evropské jazykové portfolio – příručka pro učitele a školitele*, Štrasburk: Rada Evropy, 2001.

RÁMCOVÁ OSNOVA

SOUHRN ÚROVNÍ CEFR A1, A2, B1 A B2

Následující souhrn čtyř úrovní, které pokrývá Rámcová osnova pro výuku romského jazyka, pochází ze samotného CEFR. Uživatelé této Rámcové osnovy by souhrn měli použít pokaždé, když si nebudou jisti úrovní znalostí vyplývajících z deskriptorů v přehledech a kontrolních seznamech.

Na úrovni A1 studenti *„umějí jednoduše komunikovat, ptát se a odpovídat na jednoduché otázky o sobě, o svém bydlišti, o lidech, které znají, a o věcech, které mají. Jsou schopni činit jednoduchá prohlášení týkající se jejich bezprostředních potřeb nebo dobře známých témat a umějí na taková prohlášení reagovat. Nespolehnají se čistě na omezený, nacvičený, lexikálně organizovaný repertoár specifický pro dané situace“*.⁶ Jinými slovy, úroveň A1 představuje první identifikovatelnou úroveň znalostí, na níž jsou studenti schopni kombinovat prvky cílového jazyka, takže výsledkem je osobní, třebaže stále velmi omezený komunikační repertoár.

Při poslechu studenti na úrovni A1 poznávají a rozumějí známým slovům a velmi jednoduchým frázím, které se týkají převážně jejich osobního života a jejich bezprostředního okolí, a to vždy za předpokladu, že mluvíci hovoří srozumitelně a pomalu. Při **čtení** poznávají a rozumějí názvům, slovům a velmi jednoduchým větám se stejně omezeným referenčním rozsahem. Mohou se zapojit do velmi jednoduché ústní interakce, klást velmi jednoduché otázky a odpovídat na ně, avšak ostatní musejí mluvit pomalu a musejí být připraveni opakovat nebo vyjádřit jiným způsobem, co bylo řečeno. Při mluveném projevu studenti umějí pomocí jednoduchých frází a vět sdělit, kde bydlí a koho znají; jsou schopni napsat krátký, jednoduchý text (pozdrav na pohlednici, popis k obrázku) a vyplnit formulář s osobními údaji. V případě velmi mladých studentů může být psaní na této úrovni omezeno na opisování slov a frází z tabule a na pojmenovávání předmětů na obrázcích. Při spontánním používání jazyka mají studenti na úrovni A1 pouze omezenou kontrolu nad několika jednoduchými gramatickými strukturami a větnými schémata, s jejichž pomocí využívají svůj základní repertoár izolovaných slov a frází. Umějí spojovat slova nebo fráze pomocí velmi jednoduchých spojovacích výrazů.

Na úrovni A2 „lze nalézt většinu deskriptorů vyjadřujících sociální funkce, jako například používání jednoduchých každodenních zdvořilých pozdravů a oslovení; schopnost zdravít, zeptat se ostatních, jak se mají, a reagovat na zprávy; zvládnání velmi krátkých společenských rozhovorů; schopnost ptát se a odpovídat na otázky o zaměstnání a volném čase; schopnost odpovědět na pozvání; schopnost diskutovat o tom, co dělat a kam jít, a domluvit si schůzku; schopnost předkládat a přijímat nabídky. Lze zde rovněž nalézt deskriptory týkající se styku s lidmi: [...] schopnost provádět drobné transakce v obchodech, na poště nebo v bance; získávat jednoduché informace o cestování; používat veřejnou dopravu: autobusy, vlaky a taxi, požádat o jednoduché informace, zeptat se na cestu a vysvětlit cestu a koupit si jízdenku; požádat o běžné zboží a služby a umět je poskytnout“.⁷ Mezi úrovněmi A2 a B1 se student

⁶ Společný evropský referenční rámec pro jazyky, Cambridge: Cambridge University Press, 2001, str. 33.

⁷ Ibid., str. 33–34.

stává aktivnějším účastníkem konverzace, pokud mu ostatní pomáhají a akceptují jeho omezení.

Při poslechu studenti na úrovni A2 rozumějí rostoucímu počtu každodenních frází a nejčastěji používaných slov, zejména pokud mají pro studenty bezprostřední osobní význam; jsou rovněž schopni zachytit hlavní smysl krátkých, srozumitelných oznámení. Při **čtení** rozumějí velmi krátkým, jednoduchým textům a umějí vyhledat konkrétní, **předvídatelné** informace v textech, jimž nerozumějí do detailu (např. v písemných oznámeních a pokynech). Při ústní interakci umějí plnit jednoduché a rutinní úkoly, jejichž součástí je **přímá výměna** informací, a jsou schopni navazovat velmi krátké **společenské rozhovory**. Při ústním projevu umějí používat soubor frází a **vět** k jednoduchému popisu své rodiny a jiných osob, svého **bydliště**, místa, kde chodí do školy, a svých **hlavních zájmů**. Jsou schopni psát krátké, jednoduché zprávy a vzkazy a velmi jednoduché osobní dopisy. Co se **týče** spontánního používání jazyka, studenti na úrovni A2 **umějí** používat základní **větná schémata** a **naučené fráze** k výměně omezeného množství informací v prostých, každodenních situacích. Mají **dostatečnou** slovní zásobu pro **vyjádření** základních **komunikačních potřeb** a **umějí** spojovat fráze jednoduchými spojovacími výrazy. Jsou schopni **správně** používat **různé** jednoduché konstrukce, ale stále se **dopouštějí** základních chyb.

Úroveň B1 „odpovídá specifikaci prahové úrovně pro návštěvníka v cizí zemi a zřejmě nejvíce je vymezená dvěma charakteristickými znaky. Prvním znakem je schopnost udržovat komunikaci a vyjádřit to, co student chce, v různých kontextech, například: *povšechně rozumět hlavním bodům delší diskuse týkající se osoby studenta, a to za předpokladu, že hovor je veden ve spisovném jazyce se zřetelnou výslovností; vyjádřit nebo požádat o osobní stanoviska a názory v neformálním rozhovoru s přáteli; vyjádřit srozumitelně hlavní myšlenku; pružně používat širokou řadu jednoduchých výrazů k vyjádření většiny toho, co student vyjádřit chce; vést konverzaci nebo diskusi, někdy však může být obtížné pokračovat, pokud se student snaží přesně sdělit to, co chce; vyjadřovat se srozumitelně, ačkoli odmlky dané gramatickou a lexikální přípravou a opravami jsou velmi patrné, zejména při delších úsecích volného projevu.* Druhým znakem je schopnost pružně se vypořádat s problémy v každodenním životě, například *poradit si s méně obvyklými situacemi ve veřejné dopravě; zvládnout většinu situací, které obvykle nastávají při zařizování cesty v cestovní kanceláři nebo při cestování samotném; bez přípravy navazovat rozhovor na známá témata; podat stížnost; převzít určitou iniciativu během rozhovoru/konzultace (například zavést nové téma), mluvčí je však velmi závislý na druhém účastníkovi rozhovoru; požádat někoho o vyjasnění nebo podrobné vysvětlení toho, co dotyčný právě řekl.*“⁸ Mezi úrovněmi B1 a B2 jsou studenti schopni vyměňovat si rostoucí objem informací.

Při poslechu studenti na úrovni B1 rozumějí hlavním bodům srozumitelného, spisovného projevu pojednávajícího o známých tématech, s nimiž se **pravidelně** setkávají; jsou rovněž schopni sledovat většinu rozhlasových a televizních programů za **předpokladu**, že jazyk je **relativně** pomalý a srozumitelný. Při **čtení** rozumějí textům, které popisují situace a události běžně používaným jazykem; rozumějí rovněž vyjádření **pocitů** a **přání** v osobních dopisech. Při ústní interakci umějí **bez přípravy** a s jistotou navázat rozhovor za **předpokladu**, že se jedná o **běžná témata** týkající se osobních zájmů nebo záležitostí; jsou rovněž schopni poradit si s **většinou** situací, které obvykle vznikají při komunikaci s rodilými mluvčími. Při ústním projevu umějí s pomocí jednoduchého spojování frází **sdělit příběh** nebo podat popis a jsou schopni **stručně** objasnit své názory a plány. Umějí napsat jednoduchý, souvislý text pojednávající o tématech, která jsou jim **důvěrně** známá nebo která se **týkají** jejich osoby. Jsou schopni psát osobní dopisy s popisem vlastních zážitků a dojmů. Co se **týče** spontánního používání jazyka, jsou studenti na úrovni B1 **dostatečně jazykově** vybaveni na to, aby se **dorozuměli**, a mají **dostatečnou** slovní zásobu pro **vyřizování** každodenních rutinních záležitostí a komunikování o **důvěrně** známých situacích a tématech. **Poměrně přesně** umějí zacházet se souborem **často** používaných, **běžných** spojení a schémat a jsou schopni spojovat **řady** samostatných prvků do souvislé sekvence.

---

⁸ *Společný evropský referenční rámec pro jazyky*, Cambridge: Cambridge University Press, 2001, p.34

Úroveň B2 „představuje novou úroveň, která úroveň B1 [...] převyšuje stejně, jako úroveň B1 převyšuje úroveň A2 [...]. Má odpovídat specifikaci střední úrovně (Vantage Level). Anglický název vyjadřuje skutečnost, že zatímco student pomalu ale jistě postupuje oblastí střední pokročilosti, zjišťuje, že někam dospěl a že věci vypadají odlišně, získává novou perspektivu a může se novým způsobem rozhlížet kolem sebe. Zdá se, že tato koncepce se do značné míry opírá o deskriptory nastavené pro tuto úroveň. Svým obsahem představují poměrně výrazný průlom. Na dolním konci pásma například existuje zaměření na účinnou debatu: *schopnost sdělovat a obhajovat své názory v diskusi prostřednictvím podávání odpovídajících vysvětlení, argumentů a komentářů; objasnit stanovisko k aktuálnímu problému uvedením výhod a nevýhod různých možností; poskládat řetězec podložených argumentů; rozvinout debatu uvedením důvodů obhajoby nebo odmítání určitého stanoviska; vysvětlit problém a dát jasně najevo, že protistrana v jednání musí udělat ústupek; spekulovat o příčinách, následcích a hypotetických situacích; aktivně se účastnit neformální diskuse v důvěrně známých situacích, sdělovat připomínky, umět jasně vyjádřit stanovisko, vyhodnotit alternativní návrhy, předkládat hypotézy a reagovat na ně.* Z druhé, celou úroveň prostupují dva nové hlavní rysy. Prvním je schopnost více než důstojně se podílet na společenské konverzaci: *např. hovořit přirozeně, plynule a efektivně; rozumět do detailu, co je řečeno spisovným jazykem, a to i v hlučném prostředí; iniciovat rozhovor, ve vhodné chvíli si vzít slovo a v případě potřeby rozhovor ukončit, ačkoli to nemusí být vždy učiněno elegantně; používat ustálená slovní spojení (např. „Na takovou otázku je těžká odpověď“) k získání času a udržení konverzace během formulování odpovědi; komunikovat s určitým stupněm plynulosti a spontánnosti, která umožňuje vést běžnou rozmluvu s rodilým mluvčím, aniž by některá ze stran pociťovala napětí; přizpůsobit se změnám směru, stylu a důrazu, které se běžně vyskytují v konverzaci; udržovat vztahy s rodilými mluvčími, aniž by nechtěně docházelo k jejich pobavení nebo podráždění nebo aniž by byli nuceni chovat se jinak, než jak by se chovali k rodilému mluvčímu.* Druhým novým rysem je nový stupeň jazykové připravenosti: *umět opravit chyby, pokud vedly k nedorozumění; zapamatovat si „oblíbené chyby“ a vědomě si na ně dávat během hovoru pozor; běžně opravovat drobná přeházení a chyby, pokud si je mluvčí uvědomuje; plánovat, co je třeba sdělit a jakým způsobem to sdělit, a zvážit přitom účinek na adresáta/adresáty“.*⁹

Při poslechu studenti na úrovni B2 rozumějí delšímu proslovu, který obsahuje složitá vyjádření, a to za předpokladu, že téma je přiměřeně známé; rozumějí rovněž většině rozhlasových a televizních programů v dialektu, s nímž jsou obeznámeni. Při čtení studenti rozumějí článkům a zprávám, které vyjadřují postoje a stanoviska, a současné literární próze. Jsou schopni podílet se s určitou plynulostí a spontánností na ústní interakci a aktivně se účastnit diskuse. Běžná interakce s rodilými mluvčími je zcela možná. Při ústním projevu umějí podat jasný, podrobný popis, vysvětlit své stanovisko, shrnout názory ostatních a posoudit výhody a nevýhody. Jsou schopni psát srozumitelné, podrobné texty na širokou řadu témat; umějí rozvinout debatu s uvedením důvodů pro a proti; umějí sdělit podrobné informace a zdůraznit osobní význam událostí. Co se týče spontánního používání jazyka, jsou studenti na úrovni B2 dostatečně jazykově vybaveni na to, aby dokázali podat jasný popis a vyjádřit stanovisko. Díky široké slovní zásobě se umějí vyjadřovat k nejběžnějším tématům a svým vlastním osobitým zájmům. Na relativně vysokém stupni ovládají gramatiku a jsou schopni používat omezený počet prostředků koheze ke spojování jednotlivých částí promluvy do srozumitelného, soudržného projevu. Chyby, které dělají, nenarušují komunikaci a studenti jsou často schopni sami se opravit.

ÚVOD K TEMATICKÝM OKRUHŮM OSNOVY

Podstatou této osnovy je *Romská identita*. Je zdrojem překlenujících sociálních, kulturních a duchovních perspektiv, z nichž je na následujících jedenáct témat nutné vždy pohlížet:

⁹ *Společný evropský referenční rámec pro jazyky*, Cambridge: Cambridge University Press, 2001, p.35.

1. Já a moje rodina
2. Dům/karavan a život v něm
3. Moje komunita
4. Romská řemesla a povolání (pouze romské specifické deskriptory)
5. Svátky a oslavy
6. Ve škole
7. Doprava a cestování
8. Jídlo a oblečení
9. Čas, roční období a počasí
10. Příroda a zvířata
11. Koníčky a umění

Rámcová osnova byla vytvořena s vědomím toho, že věk a aktuální úroveň znalostí žáků studujících romštinu se liší. Deskriptory lze však pružně implementovat, což tvůrcům kurzů, autorům výukových materiálů a učitelům umožňuje upravit je různým typům studentů; například začátečníkům ve věkovém rozmezí 4–14 let.

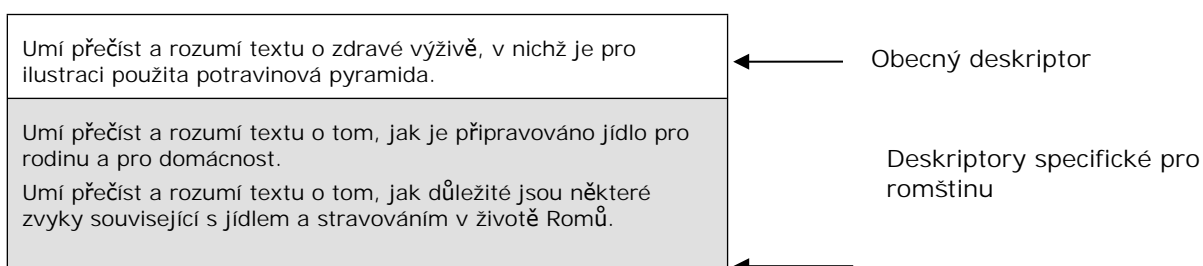
Tuto pružnost lze názorně předvést na vzorových aktivitách, které předcházejí tabulce deskriptorů pro jednotlivá témata. Vzorové aktivity byly vybrány tak, aby odpovídaly odlišným potřebám studentů v širokém věkovém rozpětí (4–14 let) a s úrovní znalostí od úplných začátečníků, pro něž je prvním cílem úroveň A1, až po ty, kteří jsou schopni různé jazykové činnosti vykonávat na úrovni B2.

Zatímco stejné aktivity je možné provádět se studenty různého věku, metody, procesy a výsledky studia budou odpovídat konkrétnímu věku.

U každého tematického okruhu nabízí rámcová osnova přehled deskriptorů pro pět typů dovedností (poslech, čtení, ústní interakce, ústní projev, psaní), které vyjadřují:

1. Obecné nároky spojené se studiem jazyka na úrovních od A1 do B2.
2. Romská specifika jazykového studia na stejných úrovních.

Deskriptory, které jsou specifické pro romskou kulturu a romský způsob života, jsou v textu uváděny ve vyšrafovaných polích.

NĚKOLIK POZNÁMEK NA ÚVOD PRO UČITELE A TVŮRCE VÝUKOVÝCH MATERIÁLŮ

STAVÍME NA ROMSKÉ ÚSTNÍ TRADICI

Je třeba zdůraznit, že tradiční romský způsob předávání poznatků a zkušeností prostřednictvím příběhů, písní a hádanek by měl být důležitým aspektem studia romského jazyka. Sejně důležité je zapojit dospělé členy romské komunity do rozvoje vzdělání jejich dětí. Použití ústní

tradice jakožto základu výuky ve třídě slouží jako prostředek spojení těchto dvou klíčových prvků.

OBECNÉ POJETÍ VÝUKY

Věkové rozmezí: 8–4

Úroveň: A2–B2

V určitém časovém období, např. během školního pololetí nebo školního roku, žáci požádají rodiče nebo jiné starší členy rodiny, aby jim vyprávěli příběh, řekli hádanku nebo je naučili písničku.

Žáci převyprávějí své příběhy či hádanky nebo naučí písničky jiné žáky ve třídě.

Žáci si pak příběh, hádanku nebo písničku zapíší.

Z výsledků práce všech žáků je sestavena ‚kniha‘.

Kniha je okopírována a každý žák si jednu odnese domů, kde příběhy atd. může přečíst rodičům.

ZLEPŠENÍ JAZYKOVÉ PŘIPRAVENOSTI STUDENTŮ

Výuka romštiny nabízí mnoho příležitostí ke zlepšení jazykové připravenosti žáků obecně (plurilingvismus).

1. Většina žáků bude hovořit dvěma jazyky, přičemž většinový jazyk bude rychle dostupným zdrojem. Je možné jazyky srovnávat a předvádět, jak jeden jazyk může ovlivňovat druhý.
2. Pozornost by rovněž měla být věnována, podle okolností, existenci různých verzí romštiny. Znamená to zdůrazňovat používání různých slov/výrazů pro označení stejné věci. Taková nastavba pomáhá studentům uvědomit si bohatost romského jazyka.

OBECNÉ POJETÍ VÝUKY

Věkové rozmezí: 7–14

Úroveň: všechny

Ve třídě je schéma nebo mapa, která znázorňuje odlišnosti v používání romštiny v různých zemích nebo skupinách Romů. Jakmile narazíte na slovo nebo výraz, který je v jiné romské skupině nebo zemi odlišný, přidejte jej do schématu s označením místa, kde se tato varianta vyskytuje.

OBECNÉ POJETÍ VÝUKY

Věkové rozmezí: 4–11

Úroveň: všechny

Obrázkový slovník

Postupné vytváření tematického obrázkového slovníku představuje účinný způsob, jak studenty zapojit do procesu tvorby učebních pomůcek pro osobní použití i použití ve třídě.

Metoda:

1. Slovník může být v papírové nebo elektronické podobě.
2. Každá kapitola se zabývá jiným tématem, v němž se odráží dané téma rámcové osnovy
3. Obrázky poskytnou učitel/žáci nebo je lze nakreslit.
4. Obrázky jsou doplněny slovními výrazy.
5. Slovník může obsahovat:
  - o Jednotlivá slova pro studenty na nižší úrovni (úroveň A1)
  - o Příklady frází/vět, v nichž je slovo vloženo do kontextu (A2 – B2)
  - o Příklady různých verzí slova používaných Romy v různých zemích (A2 - B2)

OBECNÉ POJETÍ VÝUKY

Věkové rozmezí: všichni žáci

Úroveň: všechny

Použití hracích karet k získání nových **informací/upevnění** již získaných znalostí:

1. Použijte balíček běžných hracích karet. Mnoho žáků je bude znát.
2. Nalepte na karty obrázky, slova nebo fráze. V jednom balíčku by měly být dvě kompletní sady stejných karet.
3. Hrajte hru, při níž každý žák vyloží kartu a jakmile po sobě následují dvě stejné karty, žáci musejí vykřiknout („snap“).
4. Hru lze založit na následujícím:

PRŮZKUM JAKO UČEBNÍ AKTIVITA

Řada aktivit popsaných v rámcové osnově na vyšších úrovních (B1 a B2) nabízí žákům vynikající příležitosti k provedení průzkumu. Ten může být realizován formou internetového průzkumu, použití tisku nebo získávání informací a/nebo materiálů od starších členů rodiny nebo komunity.

PŘÍKLADY:

TÉMA 2: DŮM/KARAVAN A ŽIVOT V NĚM

Ústní
interakce
Úroveň B2

Umi se ptát a odpovídat na otázky týkající se široké řady běžných témat, která souvisejí s aktivitami v domácnosti a v rodině.
Umi požádat rodiče a starší členy rodiny o vysvětlení aspektů života romské domácnosti (např. historie, tradic atd.).

TÉMA 5: ROMSKÁ ŘEMESLA A POVOLÁNÍ

Ústní
interakce
Úroveň B2

Umi se zeptat starších členů rodiny nebo komunity na jejich vzpomínky na tradiční romská řemesla a povolání.
Dokáže klást otázky rodilému mluvčímu romštiny.

TÉMA 8: DOPRAVA A CESTOVÁNÍ

Ústní
interakce
Úroveň B1

Umi se ptát a odpovídat na otázky týkající se romské kočovné tradice.
Umi se zeptat starších členů rodiny nebo komunity na jejich dřívější zážitky z cestování.
Během přípravy projektu umí projednávat informace o cestování Romů.

Dokáže diskutovat o historickém a současném významu cestování pro Romy.
Dokáže diskutovat o výhodách a nevýhodách kočovného a usedlého života pro romské rodiny a komunity.
Dokáže diskutovat o nejlepších způsobech provádění průzkumu a realizace projektu nebo prezentace o cestujících Romech.
Prostřednictvím diskusí se staršími členy rodiny nebo

Ústní
interakce
Úroveň B2

Čtení
Úroveň B1

Umí používat klíčová slova k vyhledávání zpráv o cestování Romů na internetu.

Rozumí hlavním myšlenkám zprávy, příběhu nebo historického textu o romských cestách.

TÉMA 9: JÍDLO A **OBLEČENÍ**

Poslech
Úroveň B2

Rozumí diskusi nebo prezentaci o podobnostech a rozdílech v postojích k oblékání.

Rozumí příběhu nebo vyprávění staršího člena romské komunity včetně popisů oblečení nebo jídla z minulosti.

ZAPOJENÍ **RODIČŮ** A STARŠÍCH **ČLENŮ** KOMUNITY

Mnohé z romských specifických deskriptorů v různých tematických kategoriích nabízejí příležitosti k zapojení rodičů, starších členů rodiny a členů romské komunity obecně do procesu studia nejen romského jazyka, ale i romské tradice.

Děti mají ke studiu motivaci, pokud se mohou aktivně podílet na nějaké činnosti. Téma Romská **řemesla** a povolání by například mohlo zahrnovat prezentace či workshopy zaměřené na různá řemesla, jako je například výroba košíků nebo vázání květin.

Praktickou zkušenost s výrobou předmětu lze následně použít jako úvod do historie, vyprávění příběhů a výuky tradic spojených s řemeslem.

PŘÍKLADY:

TÉMA 2: **DŮM/KARAVAN** A ŽIVOT V NĚM

Ústní
interakce
Úroveň B1

Umí požádat rodiče a starší členy rodiny o vysvětlení aspektů života romské domácnosti (např. historie, tradic atd.).

TÉMA 5: ROMSKÁ **ŘEMESLA** A POVOLÁNÍ

Poslech
Úroveň B1

Umí naslouchat vyprávění nebo prezentaci o romských řemeslech a povoláních a rozumí většinu z toho, co je řečeno.

Ústní
interakce
Úroveň B2

Umí se zeptat starších členů rodiny nebo komunity na jejich vzpomínky na tradiční romská řemesla a povolání. Dokáže klást otázky rodilému mluvčímu romštiny.

VZTAHOVÁNÍ MINULOSTI K **SOUČASNOSTI**

Rámcová osnova obsahuje množství případů, v nichž je vhodné věnovat pozornost a provádět srovnání dřívějšího a současného života a situací; diskutovat o měnící se době; hovořit o tom, jaké zisky a ztráty tato změna přinesla; a zvyšovat povědomí žáků o potřebě učit se a pamatovat si, co bylo pro Romy důležité v minulosti a zda se lze z dřívějších zkušeností naučit něco, co by mohlo pomáhat v současném životě.

PŘÍKLADY:

TÉMA 5: ROMSKÁ **ŘEMESLA** A POVOLÁNÍ

Ústní
interakce
Úroveň B2

Při rozmluvě umí porovnat životy kočovných romských řemeslníků v minulosti se současným životem.

Psaní
Úroveň B2

Umí napsat krátký příběh popisující situaci nebo událost z romské historie nebo současnosti, v němž důležitou roli hraje roční období nebo počasí.

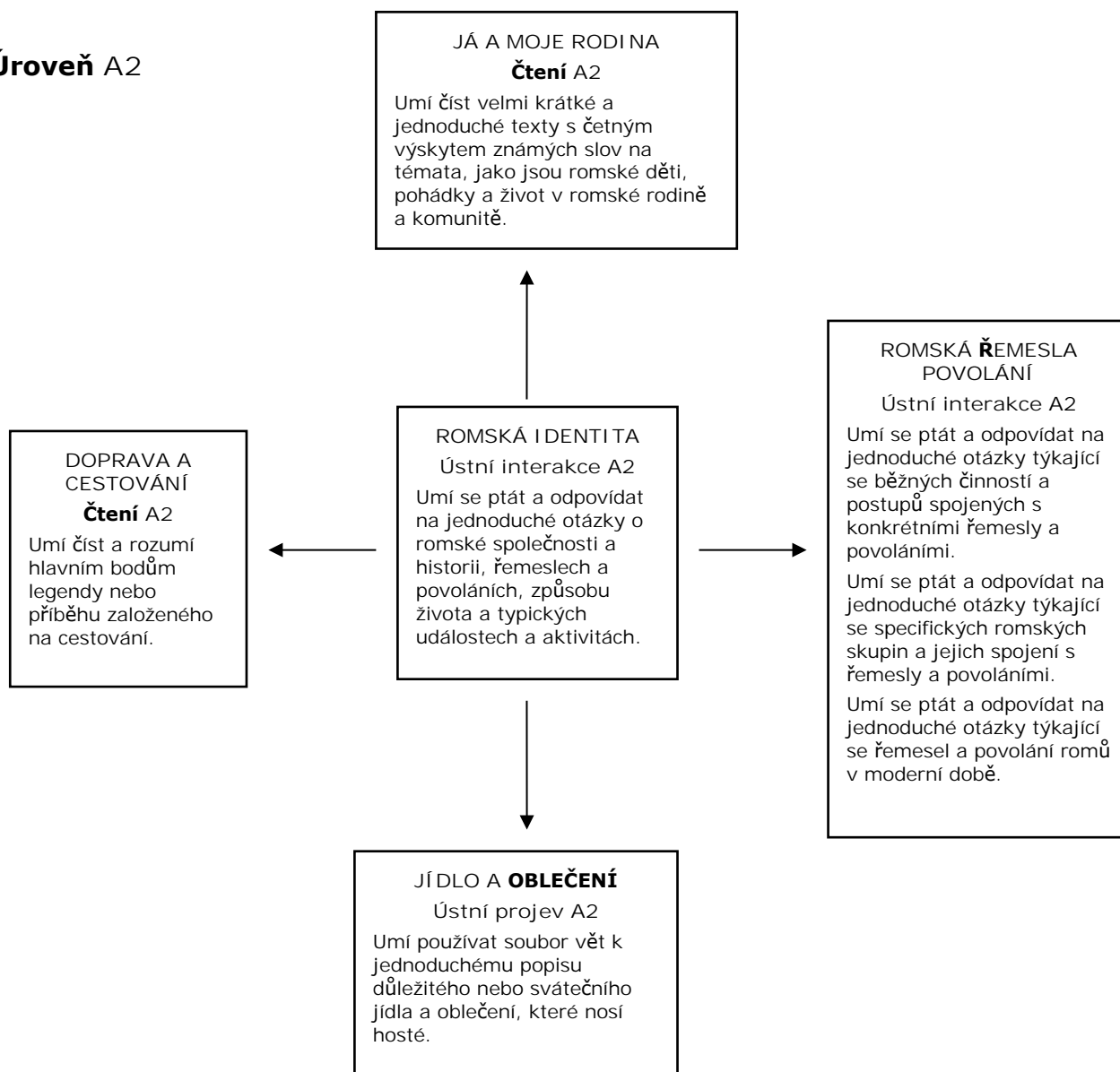
CENTRÁLNÍ POZICE ROMSKÉ IDENTITY

Romská identita není prezentována jako téma, neboť je přítomna ve všech aspektech romského života a tradice a měla by se prolínat celým procesem výuky/studia romského jazyka.

Přehled Romská identita (viz strana 19) má učitelům sloužit jako referenční materiál, který pomůže při identifikaci důležitých aspektů *romské identity* a jehož prostřednictvím si lze ověřit, zda tyto aspekty byly zařazeny do výuky.

Diagram na straně 17 znázorňuje, jak *romská identita* přirozeně prostupuje mnoha specifickými romskými deskriptory napříč celou rámcovou osnovou.

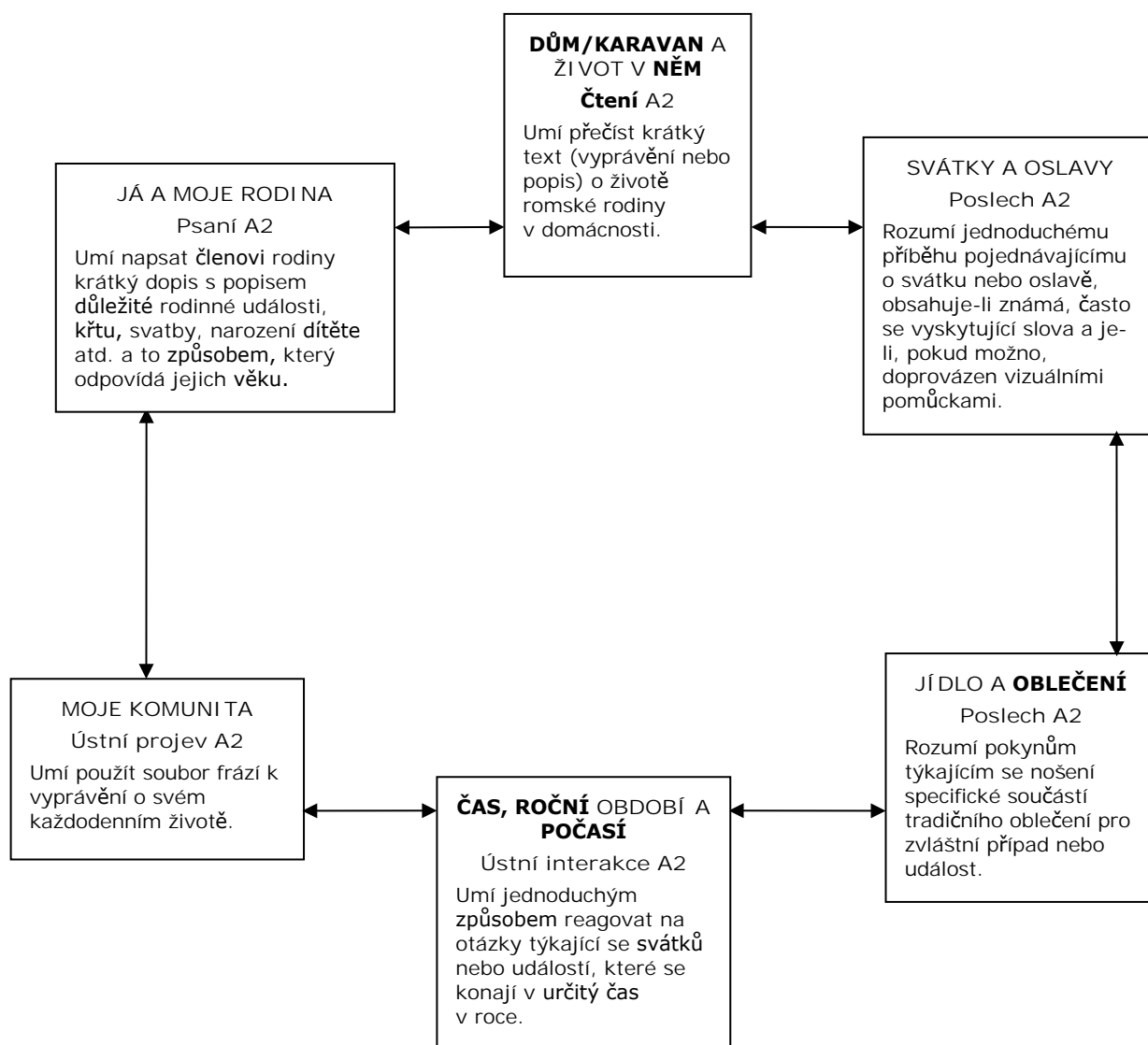
Úroveň A2

PROPOJITELNOST **UVNITŘ** RÁMCOVÉ OSNOVY

Kromě přímých vztahů mezi romskou identitou a jinými tematickými oblastmi existuje rovněž množství spojení mezi samotnými tématy. Pro učitele to znamená, že vykonávání určité aktivity v rámci jedné tematické oblasti může zahrnovat úplnou nebo částečnou aktivitu z jiného tématu. Pokrok ve studiu je v důsledku toho jen zřídka spjatý s jediným tématem, je spojený spíše s větším počtem tematických oblastí.

PŘÍKLAD:

Rady ohledně plynulého přechodu od jednoho tématu ke druhému jsou poskytnuty ve formě odkazů na konci předmluvy ke každému tématu.

KONTROLNÍ SEZNAMY

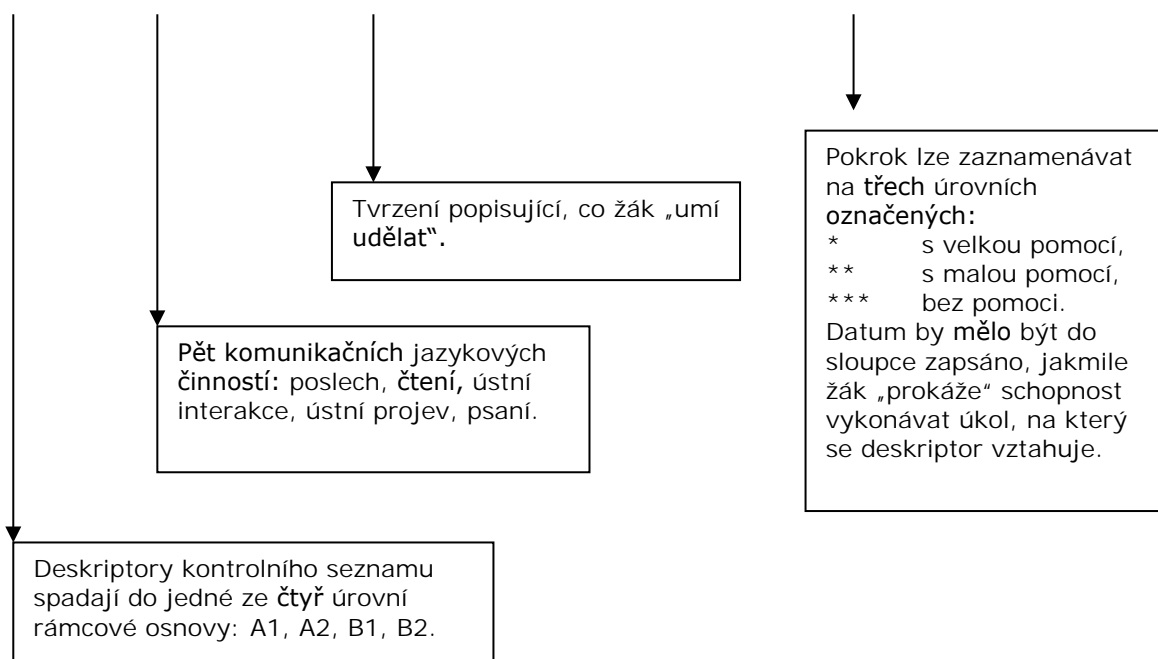

Každou tematickou sadu deskriptorů typu „can do“ následuje kontrolní seznam deskriptorů typu „I can“. Kontrolní seznamy popisují komunikační úkoly vztahující se k danému tématu. Učitelé je mohou použít k plánování aktivit ve třídě, zatímco žáci je mohou použít k zaznamenávání pokroku ve studiu.

Pro žáky by kontrolní seznamy mohly představovat část studijního portfolia nebo Evropského jazykového portfolia (© Rada Evropy).

PŘÍKLAD:

Já a moje rodina					
Úroveň	Dovednost		*	**	***
			Datum	Datum	Datum
A1		Umím ...			
					
					
					
					

ROMSKÁ IDENTITA

Přehled deskriptorů pro *romskou identitu* spojuje aspekty života, historie a tradice, které jsou ze své podstaty romské. Autoři osnov, tvůrci výukových materiálů a učitelé by tento přehled měli používat jako prostředek k ověření toho, zda do učebních plánů, materiálů a aktivit ve třídě jsou zařazeny důležité aspekty romské kultury, tradice, historie a životního stylu, zejména:

- romská sociální struktura
- kulturní a rodinné normy
- principy, chování a spravedlnost
- ústní výklad historie a tradic
- hodnoty, etika a čistota

ROMSKÁ IDENTITA

		A1	A2	B1	B2
P O R O Z U M Ě N Í	P O S L E C H	Rozumí výrazům označujícím členy rodiny, činnosti prováděné v domácnosti, druhy oblečení a jídla, pravidla rodiny/komunity, nejdůležitější oslavy a výročí, písně, tance, pohádky a jiné volnočasové a sportovní aktivity.	Rozumí jednoduchým pokynům týkajícím se chování doma/v komunitě. Rozumí jednoduchému vysvětlení 'pravidel' vztahujících se ke každodennímu životu. Rozumí hlavním bodům a významu jednoduché pohádky.	Rozumí příběhu nebo vyprávění o své rodině nebo komunitě. Dokáže poslouchat vyprávění o historii, tradicích nebo životním stylu Romů a rozumí hlavním bodům.	Rozumí do detailu delšímu vyprávění o životě, historii nebo kultuře Romů, které srovnává minulost se současností a zabývá se problémy, které vyvstávají v moderním světě.
	Č T E N Í	Pozná a rozumí základním výrazům označujícím aktivity a členy rodiny a komunity, předměty v domácnosti, jídlo a oblečení, názvy známých příběhů a písní atd., když je vidí na plakátu, vývěsním štítku nebo v seznamu.	Umí přečíst a rozumí jednoduchému textu, např. známé pohádce, která obsahuje často používaná známá slova.	Umí přečíst a rozumí vyprávění o romských obyvatelích a jejich zážitcích z minulosti nebo současnosti, je-li toto vyprávění přiměřené věku posluchače.	Umí přečíst a rozumí podrobnému popisu toho, jak životní styl Romů ovlivňuje pravidla každodenního života. Umí přečíst a rozumí popisu zážitků příslušníka Romů nebo romské skupiny. Umí přečíst a rozumí biografickému textu o známé romské osobnosti.

ROMSKÁ IDENTITA

		A1	A2	B1	B2
M L U V E N Í	M L U V E N Á I N T E R A K C E	Umí doma požádat o základní předměty. Umí neverbálně, jednoslovně nebo velmi krátkými odpověďmi reagovat na otázky týkající se jeho/její rodiny, domova, aktivit, oblíbených a neoblíbených věcí a zážitků. Umí pozdravit a správně na pozdrav odpovědět.	Umí se zeptat a odpovědět na jednoduché otázky týkající se romské společnosti a historie, řemesel a povolání, životního stylu a typických událostí a aktivit.	Umí se zeptat a odpovědět na řadu otázek týkajících se aspektů romského života a kultury. Dokáže diskutovat o důležitých životních ‚pravidlech‘ platných pro Romy. Umí odpovídat na otázky týkající se jeho/jejího života a způsobu, jakým vnímají tradice romských rodin. Umí se ptát a odpovídat na otázky týkající se důležitosti vzdělání pro současné romské obyvatele.	Umí vést podrobnou diskusi o tradicích romských komunit a jejich vlivu na každodenní život. Umí vést podrobnou diskusi o důležitých behaviorálních a morálních přesvědčeních romských rodin a komunit. Dokáže diskutovat a vysvětlit důležitost vzdělání a příležitosti, které vzdělání přináší mladým lidem.
	M L U V E N Á P R O D U K C E	Umí používat klíčová slova nebo základní fráze k popisu rodiny, domácnosti, aktivit, oblíbených a neoblíbených věcí.	Umí používat soubor jednoduchých frází a vět k popisu určitého aspektu romského života nebo tradice. Pomocí loutek nebo plakátu umí podat jednoduché vysvětlení konkrétního tématu vztahujícího se k romské historii nebo tradici (např. cesty z Indie, řemesel v určitých oblastech atd.). Umí ve frázích nebo jednoduchých větách vyprávět známou pohádku.	Umí způsobem odpovídajícím věku vyprávět o způsobu života a povinnostech mladých lidí v romské rodině. Umí krátce pohovořit o určitém aspektu života, historie nebo kultury Romů.	Umí připravit podrobnou prezentaci o romské historii nebo kultuře se zdůrazněním důležitých myšlenek. Umí podrobně hovořit o studiu romštiny a doložit svůj proslav příklady převzatými z různých verzí jazyka.
P S A N Í	Umí opsat nebo napsat seznamy týkající se členů rodiny, každodenních aktivit, předmětů v domácnosti, jídla, oblečení a důležitých událostí.	Umí psát krátké texty, v nichž využívají známou slovní zásobu k popisu určitého aspektu romské historie či tradice nebo k podání stručného výkladu známé pohádky.	Umí napsat krátký text popisující den v životě romské rodiny; důležité aktivity v romské domácnosti; historii romských obyvatel v místní lokalitě nebo regionu.	Umí napsat srozumitelný, podrobný text o romské historii a kultuře a jejich současném významu, s odkazem na místní oblast nebo region. Umí napsat srozumitelný, podrobný text o důvodech studia romštiny a významu odlišných charakteristických rysů jazyka používaného v jiných oblastech.	

TÉMA 1: JÁ A MOJE RODINA

Toto téma zahrnuje následující úkoly:

- o Popis sebe sama – vzhled **obličeje**, vlasy, ruce, paže, nohy.
- o **Představení** romským způsobem, podle okolností s uvedením jména, **příjmení** a skupinového jména.
- o Význam skupinového jména a **příjmení** ve vztahu k řemeslům a povoláním dané skupiny.
- o Spojitost mezi skupinovou a rodinnou identitou a *romskou identitou*.
- o Typická existence dvou jmen – oficiálního jména a romského jména.

Viz rovněž: Romská **řemesla** a povolání (strana 42)

Svátky a oslavy (strana 47)

Práce ve **třídě 1**

Cíl: **Představit** pojetí romského skupinového jména a **příjmení** a jejich souvislost s **řemesly** nebo povoláním.

Věkové rozmezí: bez omezení

Úroveň: A1

Postup:

- 1 Učitel se žáky diskutuje o koncepci osobních jmen a jejich významu
- 2 Brainstorming romských jmen, která žáci znají
- 3 Diskuse o tom, jak žáci oslovují své **rodiče**, **prarodiče** a ostatní členy rodiny
- 4 Starší žáci dostávají za úkol provést výzkum formou **shromažďování** informací o své rodině/skupině doma/v komunitě, za použití internetu, **tištěných zdrojů** atd.
- 5 Žáci v malých skupinách zhotovují plakáty, jejichž **prostřednictvím**
  - a. vysvětlují důležitost romských jmen
  - b. **přiřazují** skupiny a jména k řemeslům a povoláním
  - c. **sjednocují** informace získané ve svých rodinách
- 6 Žáci **ústně představují** své plakáty a **sdělují** informace, které shromáždili.

Poznámka: **Různě staří** žáci zhotovují plakáty/náčrty, které odpovídají jejich věku.

JÁ a MOJE RODINA

		A1	A2	B1	B2
P O R O Z U M Ě N Í	P O S L E C H	<p>Rozumí základním otázkám, které klade učitel, dospělá osoba nebo jiný žák (např., <i>Jak se jmenuješ?, Kolik je ti let?, To je tvůj bratr? atd.</i>).</p> <p>Rozumí jednoduchým pokynům týkajícím se každodenní činnosti, pokud jsou vysloveny pomalu a doprovázeny vhodnými gesty.</p>	<p>Umí sledovat důležité informace v pokynech nebo radách vsazených do kontextu a vydávaných učitelem nebo jinou dospělou osobou ve škole nebo v prostředí souvisejícím se školní činností.</p>	<p>Rozumí, co učitelé, jiné dospělé osoby a vrstevníci říkají v běžných a dobře známých situacích, bez nutnosti častého opakování nebo podpůrných gest.</p>	<p>Rozumí většině filmů nebo rozhlasovému vysílání na témata kultury mládeže, rodinného života, rodinných tradic nebo oblastí osobních zájmů, pokud je projev zřetelný a pokud jeho jazyková forma je důvěrně známá.</p>
		<p>Dokáže poznat své jméno nebo jména či oslovení nejbližších členů rodiny, jsou-li vyslovena jinou osobou. Rozumí, když starší osoba dává pozhnání.</p>	<p>Rozumí hlavním bodům konverzace na běžné téma mezi dospělými členy rodiny. Dokáže při hře sledovat konverzaci ostatních dětí. Rozumí obecně, co říká starší osoba, když dává dítěti pozhnání.</p>	<p>Rozumí, co říkají dospělí a vrstevníci v rodině a v komunitě v důvěrně známých a běžných situacích, bez nutnosti častého opakování nebo podpůrných gest. Rozumí podrobnostem v pozhnání, které dává dítěti starší osoba.</p>	<p>Bez obtíží rozumí pokynům, popisům, rozhovorům a debatám v kontextu rodiny a komunity. Rozumí dopodrobna četným běžným pozhnáním, která dávají starší lidé dětem.</p>
	Č T E N Í	<p>Dokáže najít své jméno v třídní knize/týmové soupisce.</p>	<p>Dokáže použít abecedu k vyhledání svého jména ve školním seznamu. Umí přečíst a pochopit věkově přiměřené příběhy o dětech a jejich životě, včetně života v odlišných prostředích (např. na venkově, ve městě, v zahraničí).</p>	<p>Umí přečíst a pochopit články a jiné texty, které se týkají moderního životního stylu a problémů, které před člověka staví.</p>	<p>Bez obtíží umí číst podrobná historická vyprávění z dětství a rodinného života a rozumí stanoviskům, která pisatelé vyjadřují.</p>
		<p>Dokáže najít své jméno a jména členů rodiny nebo komunity v seznamu, na kusu vybavení nebo nábytku nebo na pomníku na hřbitově.</p>	<p>Umí přečíst a pochopit velmi krátké a jednoduché texty s vysokým výskytem známých slov, jako jsou pohádky či vyprávění o romských dětech a o životě v romské rodině a komunitě.</p>	<p>Umí přečíst a pochopit texty o rodinách a problémech, kterým čelí etnické skupiny.</p>	<p>Umí přečíst a pochopit podrobná historická vyprávění o životě dětí a mladých lidí v romské komunitě. Umí přečíst a pochopit texty o problémech, kterým čelí mladí členové romské komunity, a rozeznávají odlišná stanoviska a postoje.</p>

JÁ a MOJE RODINA

		A1	A2	B1	B2
M L U V E N Í	Ú S T N Í I N T E R A K C E	<p>Umí neverbálně (např. pokýváním nebo zavrtěním hlavou) jednoslovně nebo velmi stručnými odpověďmi reagovat na základní otázky týkající se jeho/jejích oblíbených nebo neoblíbených věcí (např. <i>Libí se ti ... ?</i>).</p> <p>Umí vhodným způsobem pozdravit učitele, jiné dospělé osoby a žáky a umí se rozloučit.</p> <p>Umí vyjádřit naléhavé osobní potřeby (např. jít na toaletu).</p>	<p>Umí s jistotou odpovědět na běžné otázky týkající se jeho/jejího jména, věku, počtu sourozenců atd.</p> <p>Umí zahájit konverzaci na známé téma (např. co dělal/a o víkendu).</p>	<p>Umí učiteli povědět, co dělal/a doma/o prázdninách/o víkendu.</p> <p>V případě potřeby umí požádat o bližší vysvětlení.</p>	<p>Umí se učiteli, jinému dospělému nebo jiné odpovědné osobě svěřit se svými obavami nebo starostmi.</p> <p>Rozumí a umí plnohodnotné účasti na konverzaci o každodenním životě, rodinných aktivitách, zájmech, aktuálních problémech. Umí přitom jasně vyjádřit vlastní stanoviska a názory.</p>
	Ú S T N Í	<p>Umí odpovědět na základní otázky týkající se jeho/její skupiny, jména, věku a členů rodiny, pokud jim je pomáháno formou nápovědy.</p> <p>Umí pozdravit, rozloučit se a poděkovat jiným romským dětem a dospělým použitím správných způsobů oslovení.</p>	<p>Členům rodiny nebo komunity umí s jistotou odpovídat na běžné otázky týkající se jeho/jejího jména, věku, počtu sourozenců, jmen členů rodiny atd.</p> <p>Umí přirozeně a správně používat pozdravy.</p>	<p>Umí se zeptat a odpovědět na otázky vztahující se k široké řadě běžných témat (rodina, domov, aktivity rodičů, zájmy atd.).</p> <p>Umí říci rodičům nebo jiným členům rodiny, co dělali ve škole.</p> <p>Umí říci, co se naučili od rodičů a jiných starších členů rodiny.</p>	<p>Umí rodičům podrobně sdělit, co se dělo ve škole, a popsat své úspěchy a výsledky.</p> <p>Při komunikaci s rodilými mluvčími umí spontánně a plynule klást otázky a odpovídat na ně.</p>
	P R O J E V	<p>Umí učinit krátké, neúplné prohlášení o sobě nebo o rodině (např. jmenuji ****, <i>bratry</i>).</p> <p>Umí používat jednoduché fráze k popisu svého vzhledu včetně barvy očí a vlasů, postavy, výšky.</p>	<p>Umí používat soubor frází a jednoduchých vět k vyprávění o svých zájmech, koníčcích, denním režimu nebo rodinném životě, a to způsobem, který odpovídá věku.</p> <p>Umí používat fráze a jednoduché věty k vyjádření svých pocitů (únavy, nevolnosti, nemoci atd.).</p>	<p>Umí srozumitelně a dostatečně podrobně popsat osobní nebo rodinné události každodenního života nebo událost či zážitek ve škole.</p>	<p>Umí vyjádřit osobní pocit nebo stanovisko k aktuálnímu nebo tematickému problému a specifikovat přitom výhody a nevýhody různých možností.</p>

	<p>Umí se jednoduchými frázemi popsat: <i>Moje rodina je, Jsem dívka/chlapec, Mám dlouhé/krátké vlasy atd.</i></p>	<p>Pomocí souboru frází a jednoduchých vět umí členovi rodiny nebo komunity popsat svoji rodinu, denní režim, plány (např. na prázdniny/cestování), oblíbené a neoblíbené věci.</p> <p>Umí používat soubor frází a jednoduchých vět k vyjádření svých postojů (např. rodinných hodnot, etnických nebo náboženských rozdílů), a to způsobem odpovídajícím věku.</p> <p>Umí používat soubor frází a jednoduchých vět k vyjádření emocí v kontextu rodiny nebo komunity.</p>	<p>S pomocí jednoduchého spojování frází a vět umí vyprávět o důležité události, jako je slavnost nebo oslava v rodině či komunitě. Používají přitom popisného jazyka (zejména vhodných přídavných jmen) a zdůrazňují důležité prvky.</p> <p>Umí popsat, jak se v rodině dědí řemesla a povolání.</p>	<p>Umí členům rodiny nebo komunity podrobně popsat problémy, kterým čelí mladí lidé, důsledky diskriminace a podobnosti a odlišnosti různých způsobů života.</p>
--	--	---	---	--

JÁ a MOJE RODINA

	A1	A2	B1	B2
P S A N Í	<p>Umí opsat nebo napsat své jméno, adresu, název školy.</p> <p>Umí z tabule opsat slova o sobě (např., <i>jmenuji se ... , bydlím ...</i>)</p>	<p>Umí psát krátké, jednoduché texty popisující jeho/její rodinu, denní režim atd.</p> <p>Umí psát krátké, jednoduché texty popisující osobní zájmy, oblíbené a neoblíbené věci (jídlo, televizní programy atd.)</p> <p>Umí krátce a jednoduše popsat důležité události nebo osobní zážitky (narození dítěte v rodině, cestování, oslavy, pomáhání rodičům atd.), a to způsobem odpovídajícím věku.</p>	<p>Umí napsat jednoduchý, souvislý text porovnávající jeho/její život v současnosti a v minulosti (např. před zahájením školní docházky, na jiném místě).</p> <p>Umí napsat jednoduchý, souvislý text popisující oblíbené a neoblíbené věci, koníčky, zájmy atd.</p>	<p>Umí napsat jasně srozumitelný a podrobný text (vyprávění, dopis, e-mail atd.) na témata týkající se jeho/její rodiny, života ve škole, zájmů nebo koníčků, zážitků atd.</p>
	<p>Umí opsat nebo napsat své příjmení, jméno a jména ostatních členů rodiny.</p>	<p>Umí napsat krátký, jednoduchý dopis členovi rodiny popisující důležitou rodinnou událost, křest, svatbu, narození dítěte atd., a to způsobem odpovídajícím věku.</p>	<p>Umí napsat jednoduchý souvislý text popisující život romské komunity a jeho/její pocity a reakce na události.</p> <p>Umí napsat krátký dopis nebo e-mail s popisem svých zážitků a pocitů.</p>	<p>Jasně srozumitelným podrobným textem (dopisem, e-mailem, esejí, zprávou) umí vyjádřit svá stanoviska nebo osobní význam událostí nebo zážitků.</p>

Já a moje rodina

Úroveň	Dovednost		* Datum	** Datum	*** Datum
A1		Rozumím, když se mě učitel zeptá na moje jméno nebo věk nebo na jména nebo věk mých sourozenců nebo přátel. Rozumím, když mně učitel nebo jiná osoba požádá, abych něco udělal/a. Rozumím, když mi někdo žehná.			
		Umím najít své jméno v seznamu. Umím najít jména jiných členů své rodiny.			
		Umím sdělit své jméno a věk, když mě o to někdo požádá. Umím odpovídat na otázky o tom, co mám a nemám rád/a. Umím pozdravit jiné lidi a rozloučit se s nimi. Umím odpovídat na otázky týkající se jmen jiných členů mé rodiny. Umím položit jednoduchou otázku.			
		Umím říci něco o své rodině. Umím popsat sám/sama sebe.			
		Umím napsat své jméno, adresu a název své školy. Umím napsat jména ostatních členů své rodiny. Umím napsat název místa, kde bydlím.			
	A2		Rozumím, když mi učitel řekne něco nového. Rozumím, co říkají mí přátelé, když děláme něco společně. Rozumím části konverzace mezi dospělými v mé rodině. Rozumím některým slovům v pozhnání.		
		Umím pomocí abecedy najít své nebo jiné jméno v seznamu nebo adresáři. Umím přečíst vyprávění pro děti, které již znám. Umím přečíst romskou pohádku, kterou již znám.			
		Umím odpovídat na otázky týkající se členů mé rodiny. Umím odpovídat na otázky o tom, co jsem dělal/a včera, o víkendu nebo o prázdninách. Umím odpovídat na otázky o tom, jak se cítím. Umím pokládat otázky jiným lidem. Umím pozdravit různé lidi na různých místech a umím se s nimi rozloučit. Umím se svěřit svému učiteli nebo jiné dospělé osobě, když mám strach nebo se necítím dobře. Umím povědět svým rodičům, co jsem dělal/a ve škole. Umím se zeptat, když někomu nerozumím.			
		Umím lidem povědět o sobě, sdělit svou výšku, barvu očí a vlasů. Umím vyprávět o věcech, které rád/a dělám. Umím vyprávět o tom, co dělám každý den. Umím vyprávět o věcech, které děláme doma. Umím vyjádřit své pocity týkající se věcí doma nebo ve škole.			
		Umím napsat o tom, co každý den dělám. Umím napsat o věcech, které rád/a dělám. Umím napsat o něčem, co jsem dělal/a nebo viděl/a.			

Já a moje rodina

Úroveň	Dovednost		Datum	Datum	Datum
B1		Rozumím, o čem jiní lidé mluví ve škole, doma i mimo domov. Rozumím, co říkají doma dospělí. Rozumím všem slovům v požehnání, které dostávám já nebo jiné dítě.			
		Dokážu číst o věcech, které jiní lidé dělají každý den. Rozumím, co pisatelé vyprávějí o každodenním životě a životních stylech. Dokážu číst o tom, jak žijí lidé na jiných místech. Dokážu číst o potížích příslušníků menšin. Dokážu číst o změnách a problémech v životě současných Romů.			
		Umím učiteli povědět, co jsem dělal/a doma nebo když jsem nebyl/a ve škole. Když něčemu úplně nerozumím, umím požádat jinou osobu o vysvětlení. Umím svým rodičům povědět, co jsem dělal/a ve škole a co se mi líbilo. Umím odpovédět na otázky týkající se mého každodenního života a života mé rodiny. Umím svému učiteli nebo rodičům povědět o věcech, které mi dělají starosti a proč.			
		Umím před třídou krátce promluvit o tom, co dělám každý den. Umím před třídou krátce promluvit o důležité události v mé rodině. Umím mluvit o tom, jak se v rodinách dědí tradice a řemesla. Umím mluvit o věcech, které se doma naučím. Umím podat vysvětlení o důležitých věcech v mé rodině.			
		Umím napsat o rozdílech v životě dětí nyní a v minulosti. Umím napsat dopis nebo e-mail popisující událost v mé rodině. Umím porovnat svůj současný život se životem, kdy jsem byl/a mladší. Umím napsat o tom, jak se cítím.			
B2		Rozumím filmu nebo rozhlasovému vysílání na téma, které mě zajímá. Rozumím diskusím ve třídě, v rodině nebo mezi přáteli. Rozumím diskusím o životě a aktivitách Romů. Rozumím různým požehnáním, která starší lidé dávají dětem.			
		Dokážu číst o životě dětí v minulosti. Dokážu číst o životě rodin na různých místech. Dokážu přečíst vyprávění o něčích zážitcích. Dokážu číst o životech a zážitcích romských dětí v minulosti. Dokážu číst o potížích v životě současných mladých lidí.			
		Umím mluvit o věcech, které mi dělají starosti. Umím diskutovat o mnoha věcech vztahujících se k mému každodennímu životu a životu mé rodiny. Umím své rodině vyličit všechny své zážitky ze školy. Umím se jiných lidí zeptat na jejich každodenní život nebo názory. Umím konverzovat s rodilými mluvčími.			
		Umím vyjádřit své osobní názory. Umím členům své rodiny vysvětlit potíže, kterým čelí mladí lidé. Umím vyjádřit vlastní názor nebo stanovisko k určitému problému a uvést své důvody.			

		<p>Umím napsat dopis nebo e-mail popisující a vysvětlující s určitou podrobností mé zážitky nebo zájmy.</p> <p>Umím napsat podrobný text na téma vztahující se k mému životu nebo k životům členů mé rodiny.</p> <p>Umím napsat podrobný, logicky uspořádaný text o svých zájmech nebo koníčcích .</p> <p>Umím vyjádřit a vysvětlit svůj názor na konkrétní situace nebo události.</p>			
--	---	--	--	--	--

TÉMA 2: **DŮM/KARAVAN A ŽIVOT V NĚM**

Tento tematický okruh tvoří následující dílčí témata:

- o Role různých členů rodiny
- o Důležité domácí práce – např. příprava jídla, praní atd.
- o Postavení a činnost dětí a mladších členů rodiny.
- o Proces učení od rodičů a starších členů rodiny.

Na nižších úrovních, a zejména u mladších dětí, nebudou rozdíly v pravidlech rodinného života patrné. Starší žáci s vyšší úrovní znalosti romštiny budou schopni přistupovat k tomuto tématu s větším povědomím o důležitých aspektech rodinného života a rozporech mezi pravidly Romů a gadžů.

Práce ve **třídě 1**

Cíl: **Naučit** se výrazy **označující** nábytek a jiné **předměty** v domácnosti.

Věkové rozmezí: všichni žáci

Úroveň A1

Metoda:

1. Proveďte „brainstorming“ slov, která již žáci znají, v případě potřeby použijte obrázky.
2. Žáci namalují plán svého domu nebo karavanu.
3. Označte názvem místnosti a části jejich domu.
4. Přidejte nábytek a jiné předměty a označte je názvem.
5. Žáci označí důležitá/zvláštní místa nebo předměty v domácnosti.

Práce ve **třídě 2**

Cíl: To talk about the home.

Věkové rozmezí: všichni žáci

Úroveň A2

Metoda:

1. Každý žák si z domu přinese nějaký předmět – pokud možno něco neobvyklého nebo neznámého (například něco starého nebo něco, co pochází z jiného místa atd.).
2. Každý žák svůj předmět ukáže a ostatní musejí uhodnout, co to je.
3. Pokud žáci uhodnou, o jaký předmět se jedná, jeho majitel vysvětlí, kde je předmět doma uložen a k čemu se používá.
4. Pokud žáci ve třídě nehádají správně, majitel předmětu vysvětlí, co je to za předmět, odkud pochází, kde je doma uložen a k čemu se nyní používá.

DŮM/KARAVAN A ŽIVOT V NĚM

		A1	A2	B1	B2
P O R O Z U M Ě N Í	P O S L E C H	Rozumí klíčovým názvům předmětů v domácnosti. Rozumí klíčovým názvům činností prováděných doma (například stravování, praní, spánek atd.)	Rozumí hlavním bodům příběhu vztahujícího se k domovu, pokud jsou použita známá, často se vyskytující slova. Rozumí hlavním bodům vyprávění o každodenní činnosti, pokud jsou použita známá slova.	Rozumí příběhu nebo vyprávění o všedním životě. Rozumí životnímu příběhu z minulosti a určí prvky, v nichž nastala změna.	Rozumí do detailu vyprávění, které pojednává o rodinném životě v minulosti v daném regionu nebo zemi a které obsahuje srovnání se současným životem. Rozumí do detailu video- nebo audio-nahrávce, kde je popisováno dětství v jiné zemi nebo oblasti.
		Rozumí klíčovým názvům předmětů v romské domácnosti. Rozumí klíčovým názvům činností v romské domácnosti a umí je správně rozlišit podle oblasti odpovědnosti (např. matčiny úkoly, otcova práce atd.)	Rozumí hlavním bodům příběhu nebo vyprávění vztahujícího se k domu/karavanu, pokud jsou použita známá, často se vyskytující slova. Rozumí základním pokynům vydávaným v domácnosti.	Rozumí popisu nebo krátkému vyprávění založenému na všedním životě romských obyvatel v současnosti nebo v minulosti. Rozumí a umí stanovit rozdíly mezi životem Romů v minulosti a v současnosti a mezi životními styly Romů a gadžů v moderní době.	Rozumí podrobnému popisu nebo vysvětlení, které podává rodilý mluvčí o životě Romů. Rozumí podrobným historickým a tradičním údajům vysvětlujícím aspekty romského rodinného života.
	Č T E N Í	Pozná a rozumí nápisům na obrázku typického domu nebo pokoje. Pozná a rozumí číslům a slovům na ulici nebo v adrese.	Umí přečíst jednoduchý text popisující činnosti nebo denní režim v domácnosti.	Umí číst příběhy o dětech a jejich životech v minulosti nebo v současnosti a na různých místech a v různých prostředích (např. v různých zemích, městech atd.)	Umí číst podrobné popisy, texty na internetu, příběhy a historiky o životech dětí a mladých lidí. Umí přečíst a pochopit tvrzení obsažená v textu o rodinném životě v minulosti a v současnosti a v různých částech světa.
		Pozná a rozumí názvům částí domu a jeho okolí a předmětů nacházejících se v domě/karavanu. Pozná a rozumí číslům a slovům na ulici nebo v adrese.	Umí přečíst jednoduchý text (příběh nebo vyprávění) o životě v domácnosti romské rodiny.	Umí číst příběhy o životech dětí v různých romských skupinách, v minulosti a v současnosti, a o činnostech prováděných v jeho/jejím domově.	Umí přečíst a pochopit texty na internetu, příběhy a historická vyprávění o životech dětí a mladých lidí v romských rodinách. Umí přečíst a pochopit tvrzení obsažená v textu o životě romské rodiny v minulosti a v současnosti a v různých částech světa.

DŮM/KARAVAN A ŽIVOT V NĚM

		A1	A2	A3	A4
M L U V E N Í	Ú S T N Í I N T E R A K C E	Umí jednoslovně nebo velmi stručně odpovídat na základní otázky týkající se domova. Umí sdělit telefonní číslo.	Umí vést jednoduchou konverzaci s učitelem nebo jiným žákem o svém denním režimu a každodenní činnosti různých členů rodiny. Umí odpovědět na jednoduché otázky o svém všedním životě a oblíbených a neoblíbených věcech.	Umí se zeptat a odpovědět na otázky týkající se široké řady běžných témat vztahujících se k obvyklé činnosti v domácnosti a v rodině.	Umí se účastnit podrobných diskusí o rodinném životě s uvedením podobností a rozdílů. Dokáže debatovat o tlaku, kterému je vystavena rodina v moderním světě. Dokáže diskutovat o významu rodinných hodnot. Dokáže diskutovat o důležitosti učení od rodičů a jiných členů rodiny.
		Umí jednoslovně nebo velmi stručně odpovídat na základní otázky týkající se jeho/jejího domova. Umí sdělit telefonní číslo.	Umí vést jednoduchou konverzaci s učitelem nebo jiným žákem o svém denním režimu a každodenní činnosti různých členů rodiny. Umí odpovědět na jednoduché otázky o svém všedním životě a oblíbených a neoblíbených věcech v romském kontextu.	Umí se zeptat a odpovědět na otázky týkající se široké řady běžných témat vztahujících se k obvyklé činnosti v domácnosti a v rodině. Umí požádat rodiče a starší členy rodiny o vysvětlení aspektů života v romské domácnosti (např. historie, tradic atd.).	Dokáže debatovat o tlaku, kterému je vystavena romská rodina v moderním světě. Dokáže diskutovat a vysvětlit důležitost učení v romské rodině (např. rozdíl mezi učením v rodině a ve škole). Dokáže diskutovat o důležitých aspektech života romské rodiny a vysvětlit rozdíly mezi tradicemi Romů a gadžů.
	Ú S T N Í P R O J E V	Umí používat klíčová slova nebo jednoduché fráze/věty k popisu svého domova. Umí používat klíčová slova nebo jednoduché fráze/věty k popisu toho, co rád/a a nerad/a dělá doma. Umí používat klíčová slova nebo jednoduché fráze/věty k popisu činnosti, která se od nich doma očekává.	Umí používat soubory frází nebo vět k vyprávění o tom, co dělá ve všední den, co dělal/a včera, co dělá po škole atd. Umí používat loutky k vyprávění o svém každodenním životě.	Umí jednoduše a způsobem odpovídajícím věku pohovořit o svém domově a důležitých pravidlech a aktivitách rodiny. Za použití popisného jazyka umí souvisle vyprávět o činnosti nebo události v rodině.	Umí podrobně a rozsáhle pohovořit o rodinném životě a popsat svoje činnosti a povinnosti v domácnosti.

	<p>Umí používat klíčová slova nebo jednoduché fráze/věty k popisu svého domova.</p> <p>Umí používat klíčová slova nebo jednoduché fráze/věty k popisu činnosti, která se od něj/ní doma očekává.</p>	<p>Umí používat soubory frází nebo vět k vyprávění o tom, co dělá ve všední den, co dělal/a včera, co dělá po škole atd.</p> <p>Umí používat soubory frází nebo vět k vyprávění o tom, co dělá některý člen rodiny ve všední den.</p> <p>Umí používat loutky k vyprávění o svém každodenním životě.</p>	<p>Umí jednoduše a způsobem odpovídajícím věku pohovořit o svém domově a důležitých pravidlech a aktivitách rodiny.</p> <p>Za použití popisného jazyka umí souvisle vyprávět o činnosti nebo události v rodině.</p> <p>Umí vyprávět pohádku nebo příběh, jejíž podstatou je rodinný život.</p>	<p>Umí podrobně a rozsáhle pohovořit o životě romské rodiny a popsat svoje činnosti a povinnosti v domácnosti. Umí přitom poukázat na různé role a povinnosti mužů/žen a starších/mladších lidí.</p>
--	--	---	--	--

DŮM/KARAVAN A ŽIVOT V NĚM

	A1	A2	A3	A4
P S A N Í	Umí opsat nebo napsat slova a jednoduché fráze nebo věty popisující součásti domácnosti a předměty v domě.	Umí napsat pohled nebo krátký text popisující jeho/její domácnost. Umí napsat krátký dopis na téma „Můj den“, „Můj domov“ nebo „Moje rodina“.	Umí napsat jednoduchý, souvislý text odpovídající věku (dopis, e-mail atd.) a popisující osobní zážitky, běžnou činnost rodiny nebo domácnost.	Umí napsat jasně srozumitelný podrobný text popisující v patřičných detailech život v jeho/její domácnosti.
	Umí opsat nebo napsat slova a jednoduché fráze nebo věty vztahující se k součástí domácnosti a předmětům v domě/karavanu.	Umí napsat pohled nebo krátký text popisující jeho/její dům nebo karavan. Umí napsat krátký dopis na téma „Můj den“, „Můj domov“ nebo „Moje rodina“.	Umí napsat jednoduchý, souvislý text odpovídající věku (dopis, e-mail atd.) a popisující život jeho/její rodiny s odkazem na obzvláště důležité aspekty romské tradice.	Umí napsat jasně srozumitelný, podrobný text popisující a vysvětlující v patřičných detailech jeho/její rodinný život.

Dům/karavan a život v něm					
Úroveň	Dovednost		* Datum	** Datum	*** Datum
A1		Rozumím výrazům označujícím nábytek a předměty u nás doma. Rozumím výrazům označujícím činnosti v naší domácnosti. Rozumím významu různých činností prováděných u nás doma a tomu, kdo za ně odpovídá.			
		Poznám názvy pokojů a míst u nás doma. Poznám výrazy označující nábytek a předměty u nás doma. Poznám čísla na ulici nebo v adrese.			
		Umím odpovědět na některé otázky týkající se mého domova. Umím sdělit své telefonní číslo.			
		Umím říci něco o svém domově. Umím říci, co rád/a a nerad/a dělám doma. Umím říci, jaké činnosti ode mě rodiče doma vyžadují.			
		Umím napsat slova označující různé součásti mého domova. Umím napsat slova označující nábytek a předměty u nás doma.			
A2		Rozumím příběhu o rodině a jejím domově. Rozumím příběhu o každodenní činnosti dítěte. Rozumím, když mě doma někdo požádá, abych něco udělal/a.			
		Umím přečíst příběh o každodenním životě jiné osoby. Umím přečíst příběh o romské rodině a jejím každodenním životě.			
		Umím odpovědět na otázky o tom, co dělám doma. Umím odpovědět na otázky o tom, co jiní členové rodiny dělají doma. Umím odpovědět na otázky o tom, co rád/a a nerad/a dělám doma.			
		Umím vyprávět o tom, co obvykle během dne dělám. Umím vyprávět o tom, co se doma děje ráno a když se domů vracím ze školy. Umím vyprávět o tom, co otec, matka, bratr nebo sestra každý den dělají.			

		Umím napsat pohled nebo krátký dopis popisující můj domov. Umím napsat dopis o tom, co dělám doma.			
--	---	---	--	--	--

Dům/karavan a život v něm					
Úroveň	Dovednost		* Datum	** Datum	*** Datum
B1		Rozumím příběhu nebo faktickému popisu každodenního života v mé nebo jiné zemi. Rozumím příběhu nebo faktickému popisu každodenního života v minulosti. Rozumím popisu rozdílů mezi každodenním životem v minulosti a v současnosti.			
		Dokáži číst příběhy o dětech a jejich životech. Dokáži číst příběhy o životech a domovech romských dětí v různých dobách. Dokáži číst o každodenním způsobu života jiných lidí.			
		Umím odpovědět na otázky o tom, co dělali členové mé rodiny o víkendu. Umím popsat, jaké činnosti se ode mě doma očekávají. Umím popsat tradice, které doma dodržujeme.			
		Umím stručně pohovořit o důležitých pravidlech platných v mé rodině. Umím popsat rodinnou aktivitu, která je pro mě důležitá nebo má pro mě zvláštní význam. Umím povědět jednoduchý příběh, který jsem slyšel/a doma.			
		Umím napsat krátký text o činnostech prováděných u nás doma a o významu určitých pravidel. Umím napsat e-mail nebo dopis popisující nedávnou událost v mé rodině. Umím napsat krátký text o důležitosti tradic v mé rodině.			
B2		Rozumím podrobnému vyprávění o rodinném životě v minulosti. Rozumím podrobným informacím o tradicích a rodinném životě Romů.			
		Rozumím delším příběhům, článkům na internetu a historickým textům o domovech a životech lidí v současnosti a v minulosti.			
		Dokážu se zúčastnit podrobných diskusí o rodinném životě a tradicích a umím porovnat život v mé domácnosti s životem jiných žáků. Umím diskutovat o důležitosti rodinných hodnot a vyjádřit přitom postoje a názory, které jsou vlastní mně a ostatním členům rodiny. Umím diskutovat o důležitosti vzdělávání, ve škole i doma, pro současné mladé lidi.			
		Umím podrobně povyprávět o typickém životě současné domácnosti a vysvětlit, jak se liší od života domácnosti v minulosti. Umím podrobně povyprávět o běžných činnostech a tradicích v naší domácnosti.			
		Umím podrobně psát o svém rodinném životě.			

TÉMA 3: MOJE KOMUNITA

První soubor deskriptorů (které nejsou specificky romské) pro toto téma se vztahuje k městu, vesnici nebo předměstí, kde žáci bydlí.

Specificky romské deskriptory souvisejí s romskou komunitou, v níž žáci žijí, ať už usedlým nebo kočovným životem. Pozornost je věnována spíše pravidlům života a chování v rámci romské komunity než fyzickým předmětům a prostředí. Téma může zahrnovat aktivity vztahující se k romským formám chování, spravedlnosti, pohostinnosti a přesvědčení (romská identita).

Výuka/studium by měly být zaměřeny na rozdíly mezi romskými skupinami. Informace o těchto odlišnostech by měly být poskytovány zejména v kontextu místní historie a činnosti, místních rodin a skupin a významných lidí v rámci místní komunity.

Je důležité zaměřit se rovněž na srovnání místní historie a historie romských skupin žijících v dané oblasti. Tato historie by měla zahrnovat romské rodiny, které v oblasti dříve žily, a jejich bývalá řemesla a povolání.

Pojetí „komunity“ lze rovněž rozšířit na romskou komunitu na globální úrovni. Tento přístup dává prostor k představení a uctění důležitých postav z historie, umění, sportu a tak dále, které jsou romského původu. Připomenuta by měla být rovněž romská hymna „Gelem Gelem“ a romská vlajka.

Viz rovněž: **Koníčky a umění** (strana 79)

Práce ve **třídě 1**

Cíl: **Naučit** se názvy míst v **komunitě a činnostech**, které v nich probíhají

Věkové rozmezí: 8 – 14

Úroveň A1

Metoda:

1. Proveďte „brainstorming“ slov, která již žáci znají a která označují místa v dané oblasti. V případě potřeby použijte obrázky nebo fotografie (banka, policejní stanice, kino, supermarket atd.).
2. Při práci ve dvojicích žáci nakreslí mapu dané oblasti a zakreslí do ní co nejvíce důležitých míst.
3. Žáci o každém místě debatují a na samostatný papír si dělají poznámky o tom, co se na těchto místech děje – mladší žáci si zapisují klíčová slova, starší žáci si zapisují krátké fráze nebo jednoduché věty.
4. Všechny mapy a listy se pověsí na zeď.

Práce ve **třídě 2**

Cíl: **Naučit** se základní názvy jídel a komunikovat za použití vhodných **pozdravů, žádostí, proseb a poděkování.**

Věkové rozmezí: 6–14

Úroveň A1/A2

Metoda:

1. Postavte ve třídě několik „trhových stánků“; použijte prázdné obaly, zeleninu, ovoce, atd.
2. Žáci se učí názvy různých potravin, jak požádat o zboží a jak poděkovat.
3. Žáci si připraví „nákupní seznam“ potravin, které budou kupovat.
4. K jednotlivým stánkům jsou přiděleni prodavači. Ti musejí zákazníky pozdravit, sdělit jim cenu a poděkovat.
5. Žáci obcházejí stánky a kupují zboží, které mají na nákupním seznamu.

Poznámka: Užitečnou učební pomůckou pro toto téma jsou prázdné obaly od potravin a umělé kusy ovoce a zeleniny.

MOJE KOMUNITA

		A1	A2	B1	B2
P O R O Z U M Ě N Í	P O S L E C H	<p>Pozná a rozumí názvům profesí lidí, kteří žijí a pracují v dané oblasti, když jsou tyto názvy vysloveny nebo přečteny nahlas.</p> <p>Umí poslouchat a ukázat na obrázcích nebo na mapě místa, kde pracují různí lidé (např. knihovnu, lékárnou, supermarket, policejní stanici, bazén).</p>	<p>Rozumí hlavním bodům debaty ve třídě včetně příběhů, které čte nahlas učitel a které pojednávají o osobách pracujících v určité situaci (např. učitel, farmář atd.).</p>	<p>Umí používat známá slova a pojmy, díky nimž rozumí, když učitel uvádí témata vztahující se k místní komunitě.</p> <p>Umí používat známá slova a pojmy, díky nimž rozumí video/audio nahrávce o místní historii, běžných povoláních atd.</p> <p>Rozumí hlavním bodům vyprávění o důležité osobě v dané lokalitě nebo regionu.</p>	<p>Rozumí do detailu delšímu vyprávění o dané lokalitě nebo regionu.</p> <p>Rozumí do detailu delšímu vyprávění nebo nahrávce o důležitých místních osobách z minulosti nebo ze současnosti.</p>
		<p>Rozumí názvům rolí a činností osob ve své romské komunitě.</p> <p>Rozumí, když starší lidé vydávají stručné pokyny nebo příkazy.</p> <p>Rozumí klíčovými výrazům vztahujícím se k chování a společenským normám komunity.</p>	<p>Rozumí hlavním bodům vyprávění o důležitosti nebo hodnotě jednání nebo chování typického pro romskou kulturu.</p>	<p>Rozumí, co je ve známém kontextu řečeno o tom, jak se chovat a co dělat v souladu s romskými zvyky.</p> <p>Rozumí hlavním bodům vyprávění o romské osobě, která má důležité postavení v místní komunitě.</p>	<p>Rozumí podrobnému výkladu staršího člena komunity o sociálním a náboženském uspořádání života Romů.</p> <p>Rozumí do detailu vyprávění, nahrávce nebo video prezentaci o romské osobnosti, která se proslavila na místní úrovni nebo mezinárodně.</p>
	Č T E N Í	<p>Pozná a pochopí názvy důležitých budov, nápisy nebo názvy míst v dané oblasti.</p> <p>Pozná a pochopí názvy budov/míst na mapě dané oblasti.</p>	<p>Přečte a pochopí jednoduché veřejné nápisy a oznámení (např. o otevírací době). Rozezná přitom podstatné informace – o jakém místě se jedná, co se tam děje atd.</p>	<p>Umí používat známá slova, díky nimž rozumí místnímu informačnímu letáku (např. s nástinem historie místa, co je na něm k dispozici atd.).</p>	<p>Přečte a pochopí delší texty o historii místní lokality.</p> <p>Přečte a pochopí novinové články o místních historických nebo současných záležitostech.</p>
		<p>Pozná a pochopí výrazy označující hlavní činnosti komunity.</p> <p>Pozná a pochopí klíčové výrazy označující důležité aspekty morálního chování členů komunity.</p>	<p>Přečte a pochopí jednoduché příběhy/pohádky s vysokým výskytem známých slov, které vyjadřují aspekty romského životního stylu nebo se k nim vztahují.</p>	<p>Rozumí hlavním bodům krátkého textu, například novinového článku vztahujícího se k životu nebo aktivitám Romů, přičemž umí využít známá slova k čerpání informací.</p>	<p>Přečte a pochopí delší článek nebo text na internetu obsahující informace o aspektech romského života.</p> <p>Přečte a pochopí delší článek nebo text na internetu o významné romské osobnosti.</p>

MOJE KOMUNITA

		A1	A2	B1	B2
M L U V E N Í	Ú S T N Í I N T E R A K C E	Umí odpovědět na jednoduché otázky uvedením názvů budov a míst, kde obyvatelé dané lokality žijí a pracují. Pomocí klíčových slov a jednoduchých frází/vět umí odpovědět na základní otázky týkající se míst, která v dané lokalitě navštívili. Umí se účastnit debaty ve třídě, při níž jmenují svá oblíbená místa v dané lokalitě (např. fotbalové hřiště, park, obchod).	Umí se zeptat a odpovědět na jednoduché otázky o tom, co se děje v hlavních veřejných budovách v dané lokalitě. Umí se zeptat a odpovědět na jednoduché otázky týkající se lidí, kteří v těchto budovách pracují.	Dokáže diskutovat o místech, která v dané lokalitě navštívil/a, a vysvětlit, proč by je chtěl/a či nechtěl/a znovu navštívit. Umí se zeptat a odpovědět na otázky týkající se důležitosti různých budov a činností pro komunitu.	Umí podrobně vyprávět o povoláních a činnostech v dané lokalitě a vyjádřit přitom své postoje a stanoviska. Umí podrobně diskutovat o místním dění z hlediska zaměstnanosti, služeb, rozvoje, sportu atd. Umí podrobně odpovědět na otázky o tom, co se děje v místní lokalitě a komunitě.
		Umí pozdravit a vhodně odpovědět na jednoduché otázky starších členů komunity. Pomocí klíčových slov a frází umí odpovědět na základní otázky týkající se jeho/její každodenní činnosti.	Umí se zeptat a odpovědět na jednoduché otázky týkající se hlavních činností komunity. Umí řádně pozdravit hosty a odpovědět na jednoduché otázky týkající se jeho/jejího života a aktivit.	Dokáže diskutovat o záležitostech ve své komunitě a vyjádřit přitom osobní stanoviska a reakce.	Umí podrobně diskutovat o povoláních a činnostech ve své komunitě a přitom vysvětlit a objasnit záležitosti, které se specificky vztahují k životě Romů.
	S Ú S T N Í P R O J E V	Pomocí klíčových slov a jednoduchých frází/vět umí popsat své oblíbené místo v dané lokalitě/komunitě.	Pomocí souboru frází a jednoduchých vět umí vysvětlit, proč má nebo nemá rád/a konkrétní místo nebo lokalitu. Za použití souboru frází a jednoduchých vět umí pohovořit o slavné osobnosti z místního regionu.	S pomocí jednoduchého spojování frází a vět umí pohovořit o místě, které navštívili. S pomocí jednoduchého spojování frází a vět umí pohovořit o tom, co dělají lidé na konkrétních místech dané lokality (např. lidé pracující v knihovně, obchodech, zdravotním středisku, bance).	Umí podrobně spolužákům vyprávět o dané lokalitě, činnostech, které tam probíhají, nebo o jiném místě, které navštívili.
		Pomocí klíčových slov a jednoduchých frází umí popsat svoji komunitu.	Za použití souboru frází a jednoduchých vět umí hovořit o svém každodenním životě. Za použití souboru frází a jednoduchých vět umí pohovořit o známé romské osobnosti z dané lokality.	Umí krátce pohovořit o všedním dnu ve své komunitě a stručně vysvětlit nejasnosti. Umí povědět krátký příběh nebo hádanku týkající se známé osobnosti z místní romské komunity.	Umí podrobně vyprávět o důležitých aspektech života romské komunity a v případě potřeby poskytnout srovnání s životním stylem gadžů. Umí podrobně a dlouze vyprávět o výhodách a problémech života romské komunity. Umí podrobně a dlouze vyprávět o romských obyvatelích a jejich přínosu pro danou lokalitu.

MOJE KOMUNITA

	A1	A2	B1	B2
P S A N Í	Umí napsat nebo opsat názvy míst v dané lokalitě. Umí opsat z tabule krátké věty popisující činnosti spojené s různými místy v dané lokalitě.	Umí napsat jednoduché věty popisující jeho/její oblíbená místa v dané lokalitě a vysvětlující, proč má tato místa rád/a. Umí napsat jednoduché věty o určitém místě, které v dané lokalitě navštívil/a.	Umí napsat jednoduchý, souvislý text popisující oblíbené místo a činnost, která tam probíhá. Umí napsat krátký souvislý text, dopis nebo e-mail popisující, kde se nachází určitá budova a proč je důležitá. Umí napsat pohled nebo e-mail se stručným popisem místa v dané lokalitě.	Umí napsat srozumitelný text s podrobným popisem lokality, v níž žije, a vysvětlením cesty k určitému místu v dané lokalitě. Umí napsat srozumitelný podrobný popis dané lokality s uvedením informací o povoláních, aktivitách a službách.
	Umí opsat nebo napsat klíčová slova vztahující se k životu a aktivitám romské komunity. Umí opsat nebo napsat krátké věty popisující aktivity v komunitě.	Umí napsat krátké věty popisující život v jeho/její komunitě a její každodenní činnost.	Umí napsat dopis nebo e-mail popisující důležitý aspekt života Romů. Umí napsat jednoduchý, souvislý text popisující aspekt nebo aspekty systémů a/nebo struktury romské komunity.	Umí srozumitelně a podrobně popsat strukturu romské komunity. Umí srozumitelně a podrobně popsat důležité struktury a systémy, kterými se řídí život romské komunity.

Moje komunita					
Úroveň	Dovednost		* Datum	** Datum	*** Datum
A1		Rozumím názvům profesí lidí, kteří pracují a bydlí v mém městě nebo v mé komunitě. Umím ukázat na mapě, kde pracují různí lidé. Rozumím, když mi starší lidé říkají, co mám dělat. Rozumím pravidlům, která platí doma nebo v komunitě.			
		Umím přečíst názvy budov a důležitých míst v mém bydlišti. Umím přečíst informační cedule v místě bydliště. Umím přečíst slova vyjadřující důležitá pravidla života v mé komunitě.			
		Lidem, které potkávám, umím říci „Dobrý den“, „Na shledanou“, „Prosím“ a „Děkuji“. Umím odpovědět na některé otázky týkající se určitých míst v mém bydlišti a aktivit, které tam probíhají. Umím odpovědět na některé otázky o tom, co dělám na různých místech. Umím odpovědět na některé otázky týkající se mých pocitů.			
		Umím říci něco o svém oblíbeném místě. Umím říci něco o své komunitě.			
		Umím napsat názvy míst v mém bydlišti. Umím napsat několik vět o tom, co se děje v místě mého bydliště nebo v mé komunitě. Umím napsat několik vět o tom, co dělám na různých místech.			

Moje komunita

Úroveň	Dovednost		*	**	***
			Datum	Datum	Datum
A2		Rozumím jednoduchým příběhům o tom, co lidé dělají ve svém každodenním životě. Rozumím jednoduchému příběhu o důležitém chování nebo aktivitách v mé komunitě.			
		Dokáži přečíst zprávu o tom, co se děje v mém městě nebo komunitě. Dokáži přečíst jednoduchý příběh o každodenním životě v mé komunitě.			
		Umím se zeptat a odpovědět na otázky o tom, co se děje na různých místech v mém městě nebo komunitě. Umím vysvětlit, proč se mi líbí konkrétní místa nebo aktivity v mém bydlišti. Umím rozmlouvat o tom, co rád/a dělám ve svém bydlišti.			
		Umím vyprávět o mém oblíbeném místě. Umím vyprávět o místě, které nemám rád/a. Umím vyprávět o slavné nebo významné osobnosti z mého bydliště.			
		Umím napsat krátký text o místech, která mám nebo nemám rád/a. Umím napsat krátký text o místě, které jsem navštívil/a. Umím napsat krátký text o tom, co každý den dělají lidé v mé komunitě. Umím napsat krátký text o něčem, co se stalo v mém bydlišti nebo v mé komunitě.			
B1		Rozumím, když učitel mluví o místech nebo událostech v naší lokalitě. Rozumím filmu nebo nahrávce o místní události nebo situaci. Rozumím, když mi někdo říká, jak se mám chovat nebo co mám dělat v určité situaci.			
		Rozumím letáku nebo brožurce o mém bydlišti nebo o nějaké události, která tam probíhá. Rozumím novinovému článku o lidech v místě mého bydliště.			
		Umím diskutovat o místech, která jsem v okolí svého bydliště navštívil/a, a odpovědět na otázky týkající se mé návštěvy. Umím se zeptat a odpovědět na otázky o tom, co dělají lidé v různých typech zaměstnání. Umím diskutovat o důležitých budovách a místech v mé komunitě.			
		Umím krátce pohovořit o místě, které jsem navštívil/a, a o tom, co se tam děje. Umím krátce pohovořit o tom, co dělají lidé na různých místech, a o důležitosti jejich práce pro moji komunitu. Umím krátce pohovořit o všedním dnu v mé komunitě.			
		Umím napsat dopis nebo e-mail o něčem, co jsem dělal/a v místě, kde bydlím. Umím napsat o práci určitých lidí v mém bydlišti. Umím napsat pohled o místě, které jsem navštívil/a . Umím stručně popsat romskou komunitu a způsob, jakým je organizovaná.			

Moje komunita

Úroveň	Dovednost		* Datum	** Datum	*** Datum
B2		<p>Rozumím do detailu vyprávění o místní lokalitě nebo komunitě.</p> <p>Rozumím do detailu, když učitel popisuje něco, co se stalo v místní lokalitě.</p> <p>Rozumím podrobnému výkladu o struktuře romské komunity.</p> <p>Rozumím veřejné rozpravě nebo filmu o významné osobnosti v místní lokalitě.</p>			
		<p>Dokáži číst knihy a články o historii místní lokality.</p> <p>Dokáži číst knihy a články o životním stylu lidí, kteří v minulosti žili v místní lokalitě.</p> <p>Dokáži číst novinové články, které pojednávají o současném dění v mém bydlišti nebo komunitě.</p> <p>Dokáži přečíst článek v novinách nebo na internetu pojednávající o událostech, aktivitách nebo situaci vztahující se k Romům žijícím v mém bydlišti.</p>			
		<p>Umím diskutovat o aktivitách v mém bydlišti a vyjadřovat přitom své vlastní názory a postoje i názory a postoje ostatních.</p> <p>Umím klást otázky a s jejich pomocí připravit projekt zabývající se aspektem nebo aktivitou ve vztahu k mému bydlišti.</p> <p>Umím podrobně diskutovat o aktivitách mé komunity a vysvětlit záležitosti vztahující se k místním romským obyvatelům.</p>			
		<p>Umím vést delší rozpravu o místní lokalitě nebo o určité aktivitě, která tam probíhá nebo probíhala.</p> <p>Umím vést delší rozpravu o své návštěvě zajímavého nebo důležitého místa.</p> <p>Umím vést delší rozpravu o životě lidí v romské komunitě a vysvětlit důležité rozdíly v kultuře Romů a gadžů.</p> <p>Umím vést delší rozpravu o problémech, kterým čelí romští obyvatelé ve svých komunitách.</p> <p>Umím vést delší rozpravu o významné osobnosti místní lokality.</p>			
		<p>Umím napsat dopis srozumitelně popisující určité místo v mém bydlišti a cestu, která k němu vede.</p> <p>Umím popsat důležité stavby v mém bydlišti nebo komunitě.</p>			

TÉMA 4: ROMSKÁ ŘEMESLA A POVOLÁNÍ

Toto téma se zabývá tradičními řemesly a povoláními spjatými s různými skupinami Romů. Lze je využít ke získání poznatků o tom, na kterých místech tato řemesla a povolání dosud přetrvávají.

Toto téma rovněž pomáhá prozkoumat oblasti, v nichž Romové působí v současnosti, jako je například vzdělávání, sociální služby, poradenství atd.

Mezi tradiční řemesla, na něž lze během práce ve třídě upozornit, patří:

drezúra zvířat	výroba košíků	drezúra medvědů
kovářství	výroba cihel	výroba štětců
výroba hřebínků	krejčovství	zábava (cirkus)
věštění budoucnosti	prodej květin	zlatnictví/stříbrotepectví
bylinkářství	obchod s koňmi	broušení nožů
zpracování kovů	hra na hudební nástroje	výroba sítí
hrnčířství	zpěv	vypravěčství
obchod	zpracování dřeva	

Kromě toho dává toto téma prostor k seznámení se s příběhy lidí romského původu, kteří se proslavili v různých oblastech činnosti.

Viz rovněž: Já a moje rodina (strana 25)

Příroda a zvířata (strana 74)

Koníčky a umění (strana 79)

Práce ve **třídě 1**

Cíl: **Naučit** se výrazy **označující** místa v **komunitě** a **činnosti**, které tam probíhají.

Věkové rozmezí: 6 – 14

Úroveň A1/A2

Metoda:

1. Připravte si sadu kartiček s názvy různých romských řemesel a povolání (zejména těch, která jsou spjata s místním regionem) .
2. Seznamte žáky s výrazy a prodiskutujte jednotlivé činnosti.
3. Mladší žáci nakreslí obrázky **znázorňující** činnosti.
4. Starší žáci vyhledají informace na internetu/promluví si s členy rodiny a získají příslušné obrázky/nakreslí obrázky/napiší několik vět.
5. Žáci připraví nástěnku, na níž umístí kartičky a přiřadí k nim příslušné obrázky/věty.

Práce ve **třídě 2**

Cíl: Provést **průzkum** romských **řemesel** nebo povolání, která byla **běžná** v dané **lokalitě** nebo v **rodině žáků**.

Věkové rozmezí: 10 – 14

Úroveň B1/B2

Metoda:

1. Představte téma povolání v místní lokalitě. Zaměřte se na bývalá nebo současná povolání romských obyvatel.
2. Žáci pracující ve dvojicích si vyberou povolání a provedou průzkum za použití všech dostupných **prostředků** (např. knih, internetu, rodiny atd.).
3. Každá dvojice si připraví prezentaci za použití **obrázků**, plakátů atd. s doprovodným textem
4. Každá dvojice **předvede** prezentaci ostatním ve třídě.
5. Obrázky a texty budou vystaveny na zdi nebo formou knihy.

ROMSKÁ ŘEMESLA A POVOLÁNÍ

		A1	A2	B1	B2
P O R O Z U M Ě N Í	P O S L E C H	<p>Pozná a rozumí základním výrazům označujícím tradiční a současná řemesla a povolání romských obyvatel, pokud jsou tyto výrazy vysloveny nebo přečteny nahlas.</p> <p>Pozná a rozumí výrazům spojeným s produkty různých řemesel (např. podkovy, klenoty, hudební představení atd.)</p>	<p>Rozumí hlavním bodům jednoduché debaty ve třídě, včetně příběhů o činnostech romských skupin, a to za předpokladu, že je použita známá slovní zásoba.</p>	<p>Umí poslouchat vyprávění nebo prezentaci o romských řemeslech a povoláních a rozumět většině z toho, co je řečeno, a to za předpokladu, že projev je relativně pomalý a zřetelný.</p> <p>Rozumí většině z mluveného nebo vizuálního popisu práce romské osoby (z minulosti nebo současnosti).</p>	<p>Rozumí do detailu delšímu vyprávění nebo přednášce popisující životní styl a činnosti spojené s určitým řemeslem nebo povoláním.</p> <p>Rozumí do detailu vyprávění v souvislosti s výběrem profese, při němž jsou popisována povolání, v nichž Romové současné doby zaznamenali zvláštní úspěch.</p>
	Č T E N Í	<p>Pozná a rozumí výrazům označujícím různá řemesla a povolání romských obyvatel (v minulosti a v současnosti), objeví-li se tyto výrazy na kartičkách, plakátech nebo v jednoduchých textech.</p> <p>Pozná a rozumí výrazům spojeným s produkty různých řemesel (např. podkovy, klenoty, hudební představení atd.), objeví-li se tyto výrazy na kartičkách, plakátech nebo v jednoduchých textech.</p>	<p>Umí přečíst a pochopit krátké jednoduché texty, včetně pohádek nebo příběhů, které obsahují popisy řemesel nebo činností romských obyvatel, a to za předpokladu, že text obsahuje známá, často používaná slova.</p>	<p>Umí přečíst a pochopit rozmanité texty o různých řemeslech a povoláních (příběhy, texty na internetu, historická vyprávění atd.).</p> <p>Umí přečíst a pochopit texty o prominentních osobách romského původu.</p>	<p>Umí přečíst a pochopit podrobné popisy tradičních řemesel a činností romských obyvatel v minulosti.</p> <p>Umí přečíst a pochopit podrobné vysvětlení významu řemesla nebo povolání v příběhu nebo legendě.</p> <p>Umí přečíst a pochopit požadavky pro vykonávání určitých činností a povolání v současnosti.</p> <p>Umí přečíst a pochopit biografii slavné osobnosti romského původu.</p>

ROMSKÁ ŘEMESLA A POVOLÁNÍ

M L U V E N Í	Ú S T N Í I N T E R A K C E	Umí používat gesta, klíčová slova a jednoduché fráze/věty a s jejich pomocí odpovídat na základní otázky týkající se tradičních i současných povolání romských obyvatel.	Umí se zeptat a odpovědět na jednoduché otázky týkající se běžných činností a zvyklostí spojených s určitými řemesly a povoláními. Umí se zeptat a odpovědět na jednoduché otázky týkající se určitých romských skupin a jejich spojení s řemesly a povoláními. Umí se zeptat a odpovědět na jednoduché otázky týkající se řemesel a povolání romských obyvatel v moderní době.	Umí se zeptat a odpovědět na složitější otázky týkající se hlavních historických aspektů různých romských řemesel a profesí. Umí se zeptat a odpovědět na složitější otázky týkající se činností romských obyvatel v současnosti. Umí se zeptat a odpovědět na složitější otázky týkající se prominentních osob romského původu.	Umí starším členům rodiny nebo komunity pokládat složité a podrobné otázky týkající se jejich vzpomínek na tradiční romská řemesla a povolání. Umí plynule diskutovat o tradičních romských řemeslech a povoláních.
	Ú S T N Í P R O J E V	S pomocí jednoduchých frází a vět umí formulovat krátký, byť i neúplný výrok týkající se řemesel nebo povolání členů rodiny nebo skupiny. S pomocí jednoduchých frází a vět umí formulovat krátký výrok týkající se běžných řemesel a povolání Romů ve své zemi nebo lokalitě.	Za použití souboru frází a vět umí stručně popsat stará řemesla a povolání romských obyvatel v místní lokalitě nebo regionu. Za použití souboru frází a vět umí stručně popsat osobní zážitek ze sledování romského řemeslníka při práci.	Za pomoci jednoduchého spojování vět a způsobem odpovídajícím věku umí hovořit o různých romských řemeslech a povoláních. Za pomoci jednoduchého spojování vět umí stručně pohovořit o slavné nebo známé romské osobnosti.	Umí s dostatečnou podrobností a správnou posloupností vyprávět o činnostech romských obyvatel v minulosti a poukázat na to, jaký tato řemesla nebo činnosti měly vliv na jejich životy. Umí vyprávět o současných povoláních romských obyvatel. Umí porovnat životy kočovných romských řemeslníků v minulosti z životem v moderní době. Umí pohovořit o slavné osobě nebo lidech romského původu.
	P S A N Í	Umí opsat nebo napsat základní výrazy související s řemesly a povoláními Romů. Umí opsat nebo napsat základní věty o romských řemeslech nebo povoláních.	Umí psát krátké texty za použití známé slovní zásoby a popsat v nich, co romští obyvatelé dělali v minulosti v dané lokalitě nebo regionu. Umí psát krátké texty za použití známé slovní zásoby a popsat v nich řemesla romských obyvatel žijících v různých lokalitách nebo zemích.	Umí napsat stručný text o životním stylu romských řemeslníků. Umí napsat stručný popis života slavné romské osobnosti. Umí stručně popsat souvislost mezi různými romskými skupinami a konkrétními řemesly a povoláními.	Umí s dostatečnou podrobností, správnou posloupností a kontextualizací písemně popsat tradiční romská řemesla a povolání, ať už z místního nebo všeobecnějšího pohledu. Umí psát o slavných lidech romského původu se zdůrazněním důležitosti romské kultury v jejich životech.

Romská řemesla a povolání

Úroveň	Dovednost		*	**	***
			Datum	Datum	Datum
A1		Rozumím názvům různých řemesel a povolání. Rozumím názvům věcí, které vyrábějí různí řemeslníci.			
		Poznám názvy různých řemesel a povolání. Poznám názvy věcí, které vyrábějí různí řemeslníci.			
		Umím se zeptat a opovědět na velmi jednoduché otázky týkající se práce, kterou lidé vykonávají v současnosti.			
		Umím jmenovat bývalá a současná řemesla a povolání lidí v mém bydlišti.			
		Umím napsat názvy bývalých a současných řemesel a povolání typických pro romské obyvatele. Umím napsat několik vět o těchto řemeslech a povoláních.			
A2		Rozumím jednoduchému příběhu o romských řemeslnících a o práci, kterou vykonávali.			
		Umím přečíst jednoduchý příběh popisující činnost, kterou romští obyvatele vykonávali ve svém každodenním životě.			
		Umím vést jednoduchou konverzaci o typické činnosti konkrétních řemeslníků. Umím odpovědět na jednoduché otázky týkající se různých romských řemeslníků a jejich činnosti. Umím odpovědět na jednoduché otázky týkající se současné činnosti romských obyvatel v mé komunitě.			
		Umím krátce popsat konkrétní řemeslo nebo povolání, které mě obzvláště zajímá. Umím krátce popsat řemeslníka při práci.			
		Umím napsat krátký dopis nebo text popisující řemesla a povolání, která romští obyvatele v mém bydlišti vykonávali v minulosti. Umím napsat stručný text o řemeslech a povoláních romských obyvatel v různých lokalitách.			
B1		Rozumím vyprávění o tradičních romských řemeslech. Rozumím filmu nebo rozhlasovému vysílání popisujícímu práci romské osoby nebo skupiny.			
		Dokáži přečíst příběh nebo jiný text o typickém romském řemesle z minulosti nebo současnosti. Dokáži přečíst text o romské osobnosti, která se proslavila určitým řemeslem nebo činností.			
		Umím se zeptat a odpovědět na otázky týkající se hlavních řemesel a povolání romských obyvatel v minulosti a v současnosti. Umím se zeptat a odpovědět na otázky týkající se důležitosti romských řemesel a povolání. Umím se zeptat a odpovědět na otázky týkající se současné činnosti romských obyvatel.			
		Umím krátce povyprávět o slavné romské osobnosti. Umím krátce povyprávět o různých řemeslech a povoláních konkrétních romských skupin.			
		Dokáži napsat o životním stylu romských řemeslníků. Dokáži napsat o slavném romském řemeslníkovi. Dokáži napsat o různých romských skupinách a jejich konkrétních řemeslech a povoláních.			

Romská řemesla a povolání

Úroveň	Dovednost		*	**	***
			Datum	Datum	Datum
B2		Rozumím podrobnému vyprávění o romských řemeslech a životním stylu. Rozumím výkladu o výběru povolání popisujícímu současné oblasti činnosti, kterým bych se mohl/a věnovat.			
		Dokáži přečíst podrobné vyprávění o romských řemeslech a činnostech vykonávaných v minulosti. Dokáži přečíst vyprávění o významu konkrétního romského řemesla nebo povolání pro danou lokalitu nebo region. Dokáži přečíst podrobné informace o tom, jak v současnosti začít vykonávat romské řemeslo nebo povolání. Dokáži přečíst biografii významného romského řemeslníka.			
		Dokáži v rámci přípravy projektu diskutovat o významu řemesel a povolání v romské historii. Dokáži položit otázky hostovi, který navštívil moji školu, aby pohovořil o romských řemeslech a povoláních.			
		Umím pohovořit o činnostech vykonávaných romskými obyvateli v minulosti a vysvětlit význam jejich řemesel a povolání pro různé lokality. Umím podrobně pohovořit o současných povoláních romských obyvatel. Umím pohovořit o rozdílech v životě romských řemeslníků v minulosti a v současnosti a vysvětlit výhody a nevýhody. Umím podrobně pohovořit o slavné romské osobnosti a jejím vlivu na život lidí z místního nebo mezinárodního hlediska.			
		Umím podrobně popsat tradice romských řemesel a jejich význam. Umím napsat o důležitosti podílu Romů na ekonomickém a společenském životě.			

TÉMA 5: SVÁTKY A OSLAVY

Tento tematický okruh by měl zahrnovat následující dílčí témata:

1. Slavnostní události, které nastávají v průběhu života:
  - Narození a křest s poukázáním na význam kmotrů
  - Zásnuby a svatba
  - Obřady spojené s úmrtím, držením smutku a uctěním památky
2. Slavnosti společně pro místní region včetně náboženských slavností
3. Příležitosti, při kterých se scházejí romské komunity, jako jsou například:
  - Mezinárodní den Romů (8. dubna)
  - Svatá Sára (pouť do Les Saintes-Maries de la Mer v Camargue)
  - Koňské trhy
  - Svátky romské kultury
4. Vzpomínkové slavnosti včetně *Samurdaripe (Murdaripen)*, Dne památky obětí holocaustu.

Jelikož svátky a oslavy jsou události sblížující lidi, dává toto téma rovněž prostor k seznámení se s ústní tradicí písní, básní, příběhů a hádanek, v nichž se odráží historie a nejrůznější zážitky.

Viz rovněž: Já a moje rodina (strana 25)

Práce ve **třídě 1**

Cíl: **Naučit** se, kdy se konají **důležité** oslavy, jejich **důvod** a **účel** a co lidé **během těchto** oslav **dělají**.

Věkové rozmezí: 4–14

Úroveň A1/A2

Metoda:

1. Zeptejte se **žáků** na **důležité** oslavy v jejich životě.
2. **Pohovořte** o tom, ve kterém období roku se tyto oslavy konají – měsíc, roční období.
3. **Žáci říkají**, co se **během těchto** oslav **děje** (např. slavnostní jídlo, návštěva rodiny, prázdniny atd.).
4. Napište na tabuli seznam **různých** oslav a **rozdělte** je na osobní oslavy (např. narozeniny), rodinné, místní, celostátní a specifické romské oslavy.
5. **Udělejte** velké **nástěnné** schéma **rozdělené** na jednotlivé měsíce a **připište** k měsícům odpovídající oslavy s poznámkou o tom, **čí** oslava to je.

SVÁTKY A OSLAVY

		A1	A2	B1	B2
P O S L E C H		Pozná a rozumí názvům svátků a oslav, jsou-li vysloveny nebo přečteny nahlas. Rozumí jednoduchým ústním pokynům k vyhledání obrázků nebo předmětů ve třídě, které souvisejí s různými svátky a oslavami.	Pozná a rozumí běžným výrazům souvisejícím se svátky a oslavami, když učitel ve třídě uvádí toto téma. Na všeobecné úrovni umí sledovat příběh nebo debatu v rámci třídy o svátcích a oslavách. Rozumí pokynům k přípravě oslavy, jsou-li použita známá, často se vyskytující slova.	Rozumí hlavním bodům třídní debaty o svátcích a oslavách, při níž jsou použity vizuální pomůcky (např., ilustrace v učebnici) k ověření výkladu učitele. Rozumí hlavním bodům video-nahrávky s ukázkou běžných aktivit vykonávaných během místní nebo národní slavnosti.	Rozumí do detailu vyprávění o důvodech svátků, oslav nebo vzpomínkových slavností. Rozumí podrobným pokynům k přípravě oslavy.
	P O R O Z U M Ě N Í	Pozná a rozumí názvům svátků, oslav a slavnostních událostí v romské komunitě.	Rozumí jednoduchému příběhu spojenému se slavností nebo oslavou, jsou-li použita známá, často se vyskytující slova a pokud možno také vizuální pomůcky. Rozumí jednoduchému příběhu, který se vztahuje k určité situaci nebo zážitku, kdy se lidé scházejí k oslavě nebo vzpomínkové slavnosti.	Rozumí hlavním bodům popisu svátků nebo oslav, které se vztahují k romským komunitám. Rozumí hlavním bodům příběhu nebo písně vztahující se k oslavě, svátku nebo vzpomínkové slavnosti.	Rozumí do detailu vyprávění nebo diskusí o romském festivalu, oslavě nebo vzpomínkové slavnosti včetně účelu takové události a způsobu přípravy na ni. Rozumí do detailu významným příběhům nebo písním vztahujícím se ke konkrétním oslavám, svátkům nebo vzpomínkovým slavnostem.
Č T E N Í		Pozná a rozumí názvům svátků a oslav na plakátech nebo kartičkách a ve velmi jednoduchých textech.	S pomocí obrázků umí přečíst a pochopit jednoduchý popis svátku nebo události spojených s oslavou. Umí přečíst a pochopit jednoduché příběhy o běžných aktivitách spojených se svátkem nebo oslavou (např. o rodinných přípravách, hlavních účastnících atd.), pokud tyto příběhy obsahují známá, často se vyskytující slova.	Umí přečíst a pochopit hlavní body textu, ze současnosti nebo z historie, popisujícího svátky a oslavy.	Umí číst články o svátcích a oslavách a porozumět pozadí, historii a tradicím, které jsou s nimi spjaty.
		Pozná a rozumí názvům svátků a oslav, které se pravidelně konají v rodině nebo v komunitě.	Umí přečíst jednoduchou pohádku, jejímž základem je oslava nebo událost a která obsahuje známá, často se vyskytující slova.	Umí přečíst a pochopit hlavní body textu popisujícího svátek nebo oslavu, která je typická pro život romské rodiny nebo komunity.	Umí číst podrobná vyprávění o typických romských svátcích, oslavách nebo setkáních a pochopit jejich historii, smysl a tradice, které jsou s nimi spojené.

SVÁTKY A OSLAVY

		A1	A2	B1	B2
M L U V E N Í	Ú S T N Í I N T E R A K C E	Pomocí klíčových slov nebo jednoduchých frází/vět umí odpovídat na otázky o tom, kdy se konají významné místní nebo národní slavnosti.	Umí pokládat jednoduché otázky týkající se svátků, které nejsou známe. Umí si s jinými žáky vyměnit základní informace o tom, jak se u nich doma slaví konkrétní svátky.	Dokáže debatovat s jinými žáky o rodinných nebo náboženských oslavách a porovnávat je. Umí se zeptat a odpovědět na otázky týkající se známých slavností konaných na jiných místech.	Dokáže plynule a spontánně diskutovat o zážitcích z návštěvy slavností nebo oslav a umí vyjádřit osobní stanoviska k nim.
		Pomocí klíčových slov nebo jednoduchých frází/vět umí odpovídat na otázky týkající se událostí v rodině nebo komunitě, které prožil/a.	Umí jednoduchým způsobem odpovědět na otázky týkající se slavností nebo událostí, která je důležitá pro jeho/její rodinu nebo komunitu nebo která proběhla v nedávné době.	Umí odpovědět na otázky o tom, co se děje během svátku nebo oslavy v jeho/její rodině nebo komunitě.	Umí podrobně vyprávět o plánech na slavnost nebo oslavu v rodině nebo komunitě a o zážitcích z ní.
	Ú S T N Í P R O J E V	Umí jmenovat důležité svátky v roce.	Umí použít soubor frází a vět k jednoduchému popisu návštěvy místní nebo národní slavnosti.	Umí ostatním ve třídě popsat zážitek z účasti na slavnosti.	Umí podat podrobný a rozsáhlý popis svátku s postupným řazením informací a s popisem vlastních dojmů.
		Umí jmenovat důležité události v životě romské rodiny nebo komunity.	Umí použít soubor frází a vět k popisu speciální oslavy konané doma. Umí použít soubor frází a vět k popisu hlavních bodů určité oslavy nebo události. Umí použít soubor frází a vět ke sdělení hlavních bodů příběhu vztahujícího se k oslavě důležité události.	Umí ostatním ve třídě popsat speciální událost/oslavu konanou v rodině (náboženskou slavnost, narození dítěte atd.). Umí ostatním ve třídě popsat zážitek z účasti na oslavě nebo události, jako je svatba nebo pohřeb. Umí povědět příběh vztahující se k určité události/oslavě nebo vzpomínkové slavnosti.	Umí podrobně a dlouze pohovořit o důležitých oslavách v životě Romů a o jejich kulturním významu pro členy romské komunity. Umí odříkat delší příběh nebo zazpívat píseň, která má zvláštní význam pro svátek, oslavu nebo vzpomínkovou slavnost.

P S A N Í	Umí opsat nebo napsat názvy významných slavností. Umí opsat z tabule krátké věty o svátcích nebo oslavách.	Umí napsat jednoduché věty popisující setkání na oslavu svátku (např. jídlo, oblečení, zábavu atd.).	Umí napsat krátký text/dopis popisující svátek nebo oslavu s poznámkami o vlastních dojmech (např., nadšený, nervózní, šťastný, unavený).	Umí napsat podrobný popis svátku nebo oslavy a vysvětlit přitom smysl události, popsat její průběh a vyjádřit osobní dojmy.
	Umí opsat nebo napsat názvy důležitých událostí nebo oslav. Umí opsat nebo napsat krátké věty o důležité události nebo oslavě.	Umí napsat jednoduché věty popisující událost v rodině (např. narození dítěte v rodině nebo komunitě). Umí napsat jednoduché věty popisující hlavní rysy události nebo oslavy v rodině nebo komunitě na základě vlastní zkušenosti nebo na základě vyprávění nebo příběhu někoho jiného.	Umí napsat krátký text, dopis nebo e-mail popisující oslavu nebo událost, kterou zažil/a v rodině nebo v komunitě.	Umí napsat podrobný popis určitých oslav nebo událostí souvisejících s romskou historií, tradicí nebo životem komunity. Umí napsat podrobné srovnání romských svátků a oslav s místními nebo národními slavnostmi.

Svátky a oslavy						
Úroveň	Dovednost		* Datum	** Datum	*** Datum	
A1		Rozumím názvům důležitých slavností a oslav konaných v mé lokalitě. Rozumím názvům slavností a oslav konaných v mé rodině nebo komunitě.				
		Poznám názvy důležitých svátků nebo oslav, když je vidím na seznamu, v kalendáři nebo na plakátu.				
		Umím se zeptat a odpovědět na jednoduché otázky týkající se hlavních svátků v mé lokalitě. Umím se zeptat a odpovědět na jednoduché otázky týkající se důležitých událostí v mé rodině nebo komunitě.				
		Umím jmenovat hlavní svátky, které se slaví během školního roku. Umím jmenovat oslavy, které jsou v mé rodině nebo komunitě důležité, a umím říci ve kterém období v roce se konají.				
		Umím opsat nebo napsat názvy důležitých svátků nebo oslav konaných v mém bydlišti. Umím opsat nebo napsat několik vět o důležitých událostech konaných v mém bydlišti nebo v mé rodině a komunitě.				
A2		Poznám, když je součástí příběhu důležitý svátek nebo oslava. Poznám, když učitel vypráví o určitém svátku, oslavě nebo události. Rozumím jednoduchým pokynům k přípravě důležité události.				
		Umím přečíst jednoduchý příběh o důležitém svátku nebo oslavě. Umím přečíst jednoduchý text o tom, jak se rodina připravuje na důležitou oslavu.				
		Umím se zeptat a odpovědět na otázky týkající se svátků, které se objevují v příbězích. Umím se zeptat svých přátel, jak slaví u sebe doma. Umím se zeptat na svátek, který je velmi důležitý pro moji rodinu nebo komunitu.				
		Umím podat velmi stručný popis svátku nebo oslavy konané u nás doma. Umím podat velmi stručný popis důležitých součástí svátku nebo oslavy. Umím stručně popsat speciální událost, kterou jsem prožil/a.				

		Umím napsat několik vět o svátku nebo oslavě, kterou jsem prožil/a . Umím napsat několik vět o důvodu určité oslavy.			
--	---	---	--	--	--

Svátky a oslavy

Úroveň	Dovednost		* Datum	** Datum	*** Datum
B1		Rozumím informacím o svátku nebo oslavě a o přípravě a plánování takové události. Rozumím hlavním bodům filmu pojednávajícího o určitém svátku nebo oslavě. Rozumím hlavním bodům příběhu nebo písni o určitém svátku, oslavě nebo upomínkové slavnosti.			
		Přečtu a pochopím popis průběhu svátku nebo oslavy. Rozumím hlavním bodům novinového nebo internetového článku o svátku.			
		Umím prodiskutovat a porovnat způsoby, jakými se slaví události v různých komunitách a rodinách. Umím klást otázky týkající se oslav konaných na jiných místech a jejich smyslu, který mi není znám. Umím vysvětlit, jak se slaví určitá událost v mém domově nebo komunitě.			
		Umím popsat zážitek z účasti na festivalu nebo události konané doma nebo v mé komunitě. Umím popsat, co se dělo během oslavy a jaké jsem z ní měl/a pocity. Umím povědět příběh vztahující se k určité události.			
		Umím napsat dopis popisující svátek nebo oslavu v mé rodině nebo bydlišti a vyjádřit své pocity v průběhu události.			
B2		Rozumím vyprávění o historii nebo smyslu určitého svátku nebo oslavy. Rozumím podrobnostem v pozadí aktivit spojených se svátkem nebo oslavou (např. výběr jídla, důležité osoby atd.).			
		Umím si přečíst o festivalech a rozumím jejich kulturním a historickým tradicím.			
		Umím diskutovat o zážitcích z návštěvy festivalů nebo oslav a vyjádřit své stanovisko a pocity týkající se těchto událostí. Umím diskutovat o plánech v průběhu přípravy na svátek nebo oslavu a dovedu vytyčit a vysvětlit hlavní aspekty.			
		Umím podrobně pohovořit o svátku s uvedením údajů o historii a tradici spojené s danou událostí. Umím podrobně pohovořit o důležitosti oslav v našich komunitách nebo životech. Umím přednést slova písni, která je důležitá pro určitou oslavu nebo vzpomínkovou slavnost. Umím povědět příběh, který se obvykle vypráví během oslavy nebo vzpomínkové slavnosti.			
		Umím popsat důležitý svátek nebo oslavu a vysvětlit důvody, smysl a specifika dané události. Umím napsat podrobné srovnání běžných svátků a oslav.			

TÉMA 6: VE ŠKOLE

Cílem některých deskriptorů pro toto téma je zvýšit povědomí domácího prostředí o činnostech školy. Např. *Dokáže porozumět základním informacím o práci ve škole a po vyučování (half days), uzavření školy, návštěvách lékaře, změnách školního režimu/rozvrhu, atd.* Záměrem (Poslech A2) je vytvořit most mezi školou a domácím prostředím, v němž je romština prvním jazykem.

Do standardního učebního plánu může být zařazen tradiční způsob života Romů a otázky romské identity.

Práce ve **třídě 1**

Cíl: Získat znalosti o místech pobytu romských skupin (**zeměpisné zaměření**)

Věkové rozmezí: 8–14   **Úroveň:** A1–B2

Metoda:

- 1 Učitel se ptá žáků, kde dnes žijí romské skupiny.
- 2 Žáci spontánně diskutují a uvádějí odpovědi.
- 3 Žáci doplňují informace o různých zemích – *Je to blízko této země, je to na severu, kde bývá velmi chladné počasí, atd.*
- 4 Žáci hledají země na mapě a označují symboly nebo názvy místa, kde žijí skupiny Romů.
- 5 Žáci zjišťují informace o těchto zemích a připraví si krátký text s charakteristikou každé země.
- 6 Texty se předkládají společně s mapou.

Práce ve **třídě 2**

Cíl: Úvod do romské historie (historické **zaměření**)

Věkové rozmezí 7–14   **Úroveň:** A1–B2

Metoda:

1. Každý žák si připraví časovou osu svého života s vyznačením důležitých událostí.
2. Probíhá diskuse na téma, co žáci vědí o „historii“ obecně.
3. Učitel představí téma romské historie.
4. Žáci s použitím map sledují cestu Romů z Indie a na mapách vyznačují významná data.
5. Učitel vypráví příběh z romské historie.
6. Žáci se připravují na převzetí „rolí“ v rámci této cesty a vyprávění „svých příběhů“.
7. Žáci napíší příběh z cesty, přečtou jej třídě nebo jej ztvární jako loutkové představení.

Rozšířená verze:

Věkové rozmezí: 10–14   **Úroveň:** A2+ – B2

Žáci poslouchají/čtou příběh (pověst nebo pohádku) popisující zážitky ze života Romů v minulosti.

VE ŠKOLE

		A1	A2	B1	B2
P O S L E C H	P O R O Z U M Ě N Í	<p>Dokáže porozumět základním pravidlům a obvyklým postupům ve škole a třídě, jsou-li vysvětleny velmi jednoduše a s pomocí vhodné gestikulace.</p> <p>Dokáže rozpoznat výrazy označující školní nábytek, vybavení, majetek, atd., a porozumět jim, vyskytnou-li se v pokynech.</p> <p>Dokáže porozumět základním pokynům pro hraní her na hřišti nebo sportovišti, a dokáže se jimi řídit.</p>	<p>Dokáže porozumět základním pokynům ve třídě, na hřišti, atd.</p> <p>Dokáže porozumět základním informacím o práci ve škole a po vyučování, uzavření školy, návštěvách lékaře, změnách školního režimu/rozvrhu.</p> <p>Dokáže na obecné úrovni porozumět látce probírané ve třídě, pokud je přednesena a vyložena srozumitelně.</p>	<p>Dokáže porozumět podrobným pokynům ve třídě a ve školním prostředí obecně.</p> <p>Dokáže porozumět věkově přiměřené prezentaci přednesené jiným žákem na téma, které je jim známé (<i>mé zájmy, má rodina, mé nedávné zážitky, atd.</i>)</p>	<p>Dokáže porozumět delším promluvám, jako je mluvený projev nebo prezentace školní látky a dokáže rozpoznat argumentační linii.</p> <p>Dokáže dopodrobna porozumět smyslu filmu nebo zvukového záznamu ve známé jazykové varietě, pokud se týká předmětu nebo tématu souvisejícího se školou.</p>
		<p>Dokáže porozumět klíčovým sloům, která rodiče použijí v pokynech nebo popisech týkajících se školy.</p>	<p>Dokáže porozumět informacím, které musejí být oznámeny rodičům.</p>	<p>Dokáže porozumět pokynům učitele nebo popisu záležitostí týkajících se romských žáků.</p>	<p>Dokáže dopodrobna porozumět mluvenému projevu nebo prezentaci přednesené ve škole příslušníkem romské komunity nebo odborníkem na záležitosti romské komunity.</p>
Č T E N Í		<p>Dokáže rozpoznat nápisy nebo základní hesla na plakátech v různých částech třídy nebo školy (např. plakát zobrazující tvoření otázek) a porozumět jim.</p> <p>Dokáže se ve škole orientovat v systému značení a symbolů (<i>Požár, východ, zákaz běhání, atd.</i>) a porozumět mu.</p> <p>Dokáže rozpoznat slova a číslice na plakátech a kresbách ve třídě (dny v týdnu, dny v měsíci, atd.) a porozumět jim.</p> <p>Dokáže najít své jméno v seznamu.</p> <p>Dokáže rozpoznat klíčová slova ve školním rozvrhu nebo učebním plánu a porozumět jim.</p>	<p>Dokáže číst texty o škole obsahující vysokou frekvenci slov, která již zná nebo se je nedávno naučil/a, a porozumět jim.</p>	<p>Dokáže číst texty týkající se školních předmětů, a porozumět jim za předpokladu, že složitá klíčová slova a/nebo pojmy jsou jim vysvětleny předem.</p>	<p>Dokáže číst články, příspěvky nebo texty v novinách týkající se školních záležitostí nebo problémů, s nimiž jsou žáci ve škole konfrontováni, a porozumět uvedeným stanoviskům</p>
			<p>Dokáže číst jednoduché příběhy o romských dětech ve škole za předpokladu, že obsahují vysokou frekvenci známých slov.</p>	<p>Dokáže číst zprávy o dětech, které jsou během školní docházky vystavovány tlaku vyvolaným jejich odlišností.</p>	<p>Dokáže číst články nebo příspěvky o problémech, s nimiž se romští žáci a příslušníci jiných etnických menšin potýkají ve školách.</p>

VE ŠKOLE

		A1	A2	B1	B2
M L U V E N Í	Ú S T N Í I N T E R A K C E	<p>Dokáže ve třídě požádat o dovolení nebo vhodným způsobem upoutat učitelovu pozornost.</p> <p>Dokáže reagovat nonverbálně (např. přikývnutím nebo zavrtěním hlavou) nebo jedním slovem či velmi stručnou odpovědí na základní otázky ke školním nebo třídním tématům.</p> <p>Dokáže správně používat výrazy <i>prosím</i> a <i>děkuji</i>.</p> <p>Dokáže požádat o předměty ve třídě a školní pomůcky, které znají (např. knihu, tužku, papír, atd.)</p>	<p>Dokáže si vyžádat pozornost ve třídě.</p> <p>Dokáže předat jednoduchý vzkaz od jednoho učitele pro druhého.</p> <p>Zpravidla dokáže udržet konverzaci s jiným žákem při společné práci ve třídě (malování obrázku, vyrábění modelu, vypracování cvičení, atd.).</p> <p>S náležitou podporou učitele dokáže vysvětlit vzniklou situaci (např. spor s jiným žákem).</p>	<p>Dokáže spontánně reagovat na hřišti nebo sportovišti, zapojit se s ostatními spolužáky do hry a jiné činnosti.</p> <p>Dokáže klást otázky ke konkrétnímu tématu ve třídě nebo v obecné diskusi, a odpovídat na ně.</p>	<p>Dokáže se plně zapojit do diskusí na známá témata související se školou, a jasně formulovat svá stanoviska.</p> <p>Dokáže dopodrobna diskutovat o významu vzdělání pro současnou mládež.</p>
		<p>Dokáže rodičům sdělit nová slova, která se učili ve škole, a ukázat rodičům své učebnice.</p>	<p>Dokáže rodičům jednoduše popsat události nebo situace, které se odehrály ve škole.</p> <p>Dokáže odpovědět na jednoduché otázky a sdělit rodičům, proč má školu rád/a a co se ve škole učí.</p>	<p>Dokáže diskutovat s rodiči nebo jinými rodinnými příslušníky o tom, co se stalo ve škole.</p> <p>Dokáže klást podrobné otázky o životě ve škole a zážitcích ze školy a odpovídat na ně.</p>	<p>Dokáže spontánně a plynně komunikovat s rodilými mluvčími na témata související se školou a osobními zážitky ze školy a z vyučování.</p> <p>Dokáže dopodrobna diskutovat o významu vzdělání pro romské děti.</p>
	Ú S T N Í P R O J E V	<p>Dokáže používat klíčová slova a jednoduché fráze/věty k popisu režimu ve třídě nebo herních pravidel na hřišti.</p>	<p>Dokáže použít řadu frází a vět, aby popsal/a, na co se dívá v televizi, jak dělá po škole úkoly a co dělá, když přijde domů.</p>	<p>Dokáže ostatním spolužákům popsat různé školní zážitky (např. na jiném místě, atd.)</p>	<p>Dokáže přednést srozumitelnou podrobnou prezentaci k tématu, které souvisí se školou (např. soutěž, fotbalový zápas, návštěva, atd.)</p> <p>Dokáže přesně formulovat své stanovisko k tématu nebo otázce.</p>
		<p>Dokáže používat klíčová slova, když rodině vypráví, co dělá ve škole.</p>	<p>Dokáže použít řadu frází a vět, aby příslušníkům rodiny nebo komunity popsal/a, co dělá ve škole, co má ve škole nejraději, co má za domácí úkol a jaké sporty ho/ji baví.</p>	<p>Dokáže přednést jednoduchý mluvený projev o své škole se zdůvodněním, proč by děti měly chodit do školy.</p>	<p>Dokáže jasně vyjádřit své názory na význam vzdělání.</p>

VE ŠKOLE

P S A N Í	Dokáže opsat písmena a napsat nebo opsat z tabule klíčová slova, včetně frází nebo jednoduchých vět, souvisejících s tématem probíraným ve třídě. Dokáže opsat nebo vepsat klíčová slova do školního rozvrhu nebo programu výuky.	Dokáže napsat velmi krátký popis třídy nebo ostatních spolužáků ve třídě. Dokáže napsat velmi krátký text vycházející z nedávno probrané školní látky. Dokáže napsat v rámci projektu velmi krátký text o jedné z oblastí života nebo historie Romů.	Dokáže napsat zprávu o denním režimu ve škole. Dokáže napsat o svých kamarádech ve škole a o tom, co rád/a dělá (např. formou dopisu). Dokáže provést průzkum a předložit projekt o životě, historii nebo tradicích Romů a s pomocí romské komunity zkoumat podrobnosti.	Dokáže napsat srozumitelný a podrobný text (např. esej nebo dopis) na řadu témat, která se týkají zážitků ze školy, konkrétních zájmů, probírané školní látky, událostí ve škole, atd. Dokáže samostatně nebo ve spolupráci s ostatními vypracovat ucelený projekt zabývající se jednou nebo několika oblastmi života nebo kultury Romů.
	Dokáže rodičům předvést, jak umí napsat klíčová slova, která se ve škole naučili.	Dokáže napsat krátký dopis rodinnému příslušníkovi nebo kamarádovi s popisem třídy nebo ostatních spolužáků ve třídě.	Dokáže napsat dopis, e-mail nebo krátkou zprávu o denním režimu ve škole a zábavných stránkách školního života.	Dokáže napsat srozumitelnou a podrobnou zprávu o zkušenostech získaných ve škole se zdůvodněním významu formálního vzdělání.

Ve škole					
Úroveň	Dovednost		* Datum	** Datum	*** Datum
A1		Rozumím pravidlům platným ve škole a ve třídě. Rozumím názvům označujícím různé věci ve třídě. Rozumím, když nám učitel říká, co máme dělat.			
		Dokáží přečíst nápisy na plakátech nebo ve svých učebnicích. Dokáží přečíst slova a výrazy, které mi pomáhají používat romský jazyk. Dokáží přečíst oznámení a nápisy. Dokáží najít své jméno na seznamu žáků. Dokáží přečíst svůj školní rozvrh. Dokáží přečíst dny v týdnu a měsíce v roce.			
		Dokáží požádat ve třídě o dovolení. Dokáží požádat učitele o pomoc. Dokáží odpovědět na otázku „ano“, „ne“ nebo několika slovy. Dokáží požádat o věci ve třídě.			
		Dokáží popsat, co ve třídě dělám.			
		Dokáží opsat nebo napsat slova a fráze týkající se tématu, které se učím. Dokáží opsat nebo napsat slova do tabulky.			
A2		Rozumím pokynům učitele. Rozumím informacím o škole. Rozumím některým informacím o tématu, které se učíme			
		Dokáží číst o věcech, které se ve třídě učíme, pokud se nejdříve naučím neznámá slovíčka.			
		Dokáží učiteli předat vzkaz. Dokáží se bavit s jiným žákem o činnosti ve třídě. Dokáží učiteli vysvětlit problém.			

	Dokáží říci, co jsem měl za domácí úkol. Dokáží mluvit o televizním programu nebo filmu, který jsem viděl. Dokáží popsat věci, které dělám doma.			
	Dokáží napsat krátkou esej o své škole, třídě nebo o práci, kterou dělám ve třídě. Dokáží napsat několik vět o tom, co se ve třídě učíme.			

Ve škole					
Úroveň	Dovednost		* Datum	** Datum	*** Datum
B1		Zpravidla rozumím pokynům a informacím uvedeným ve třídě nebo ve škole. Rozumím prezentaci přednesené jinou osobou, pokud si téma nastuduji předem. Rozumím smyslu filmu, pokud se týká mě známého tématu.			
		Dokáží přečíst školní texty nebo příběhy, pokud si složitá slova nebo pojmy nastuduji předem, a porozumět jim.			
		Dokáží se bavit s ostatními spolužáky ve třídě o tom, co děláme. Diskutuji s rodiči o tom, co děláme ve škole. Dokáží odpovídat na otázky učitele nebo rodičů.			
		Dokáží vysvětlit své představy o činnosti o nebo projektu. Dokáží přednést krátký mluvený projev o něčem, co se učím, nebo o tom, co dělám mimo školu.			
		Dokáží napsat krátkou esej, dopis nebo e-mail o denním režimu ve škole, s uvedením podrobností o různých činnostech. Dokáží napsat dopis nebo e-mail o lidech, které znám. Dokáží psát o věcech, které rád/a dělám se svými kamarády/kamarádkami.			
B2		Rozumím promluvě nebo přednášce o škole, vzdělání nebo zkušenostech se školní docházkou v minulosti. Rozumím smyslu filmu nebo rozhlasového vysílání o škole v současnosti nebo v minulosti.			
		Dokáží přečíst článek nebo zprávu o škole nebo vzdělávání a porozumět vyjádřeným stanoviskům. Dokáží přečíst článek o problémech, které mladí lidé řeší během školních let a porozumět vyjádřeným názorům.			
		Dokáží diskutovat s rodilými mluvčími o věcech, které se týkají školy, každodenních činnostech a osobních zkušenostech. Dokáží se spontánně a plynule zapojit do školních diskusí nebo debat.			
		Dokáží se bavit o známých činnostech ve škole, formulovat své názory a postoje. Dokáží přednést delší mluvený projev o události nebo činnosti ve škole. Dokáží vyjádřit a podpořit svůj názor na záležitost týkající se školy nebo vzdělání.			
		Dokáží napsat srozumitelný a podrobný popis práce ve třídě nebo jiné činnosti, která se vykonává ve škole. Dokáží napsat esej na konkrétní téma, které mě zajímá. Dokáží napsat podrobný popis zážitku ze školy nebo z výuky konkrétního předmětu. V rámci práce na projektu dokáží napsat podrobný popis předmětu, který studuji .			

TÉMA 7: DOPRAVA A CESTOVÁNÍ

Toto téma poskytuje možnosti předat žákům poznatky o cestě Romů z Indie (např. jak kočovali, kde, atd.) a o dnešním způsobu života kočujících Romů (např. kam kočují, proč kočují, proč zastavují, atd.).

Poskytuje také prostor pro zkoumání tradic spojených s životem v tábořišti (např. rozhodování kde zastavit, kdy kočovat, o uspořádání tábořiště, zajištění potravy, vody, atd.).

Práce prováděné ve třídě by se měly zaměřit na zkoumání odlišných životních stylů usazených a polokočovných Romů.

Kočování by mělo být zkoumáno také s ohledem na práci, např. v cirkusu, prodej zboží na různých místech, atd.

Viz také: Moje komunita (strana 36)

Romská řemesla a zaměstnání (strana 42)

Práce ve **třídě 1**

Cíl: **Naučit** se základní výrazy **označující** druhy dopravy.

Věkové rozmezí: 4–8

Úroveň: A1

Metoda:

- 1 Proveďte brainstorming o všech známých formách cestování (např. pěšky, na kole, automobilem, na oslu, vlakem, atd.).
- 2 Vepište každé slovo do připravené tabulky se jménem žáka, který slovo navrhl.
- 3 Tabulku umístěte na zeď jako nápovědu.
- 4 Mladší žáci nakreslí obrázek cesty a označí hlavní části.
- 5 Starší žáci napíší krátký text (např. 5 vět) o cestě, kterou sami podnikli.

Rozsah:

Přečtete příběh o cestě s použitím známých slov.

Práce ve **třídě 2**

Cíl: Projekt, který zkoumá význam **kočování** v historii a tradicích **Romů**.

Věkové rozmezí: 11–14

Úroveň: B1–B2

Metoda:

- 1 Diskutujte o historii Romů a tradicích spojených s kočováním.
- 2 Srovnejte tuto tradici se situací v moderní společnosti v mnoha zemích.
- 3 Rozdělte žáky do skupin po třech.
- 4 Každá skupina diskutuje o přípravě projektu o kočujících Romech.
- 5 Skupiny musejí provést průzkum (dotazovat se romských obyvatel, číst texty, internet, atd.) a shrnout získané informace do několika oddílů.
- 6 Skupiny připraví plakáty, které by měly obsahovat obrázky a text. Použity mohou být také zvukové nahrávky.
- 7 Skupiny představí své projekty třídě.

DOPRAVA A CESTOVÁNÍ

		A1	A2	B1	B2
P O S L E C H	P O R O Z U M Ě N Í	Dokáže rozpoznat základní výrazy označující různé formy dopravy (<i>železniční, automobilová, letecká, atd.</i>), a porozumět jim, pokud jsou vysloveny nebo přečteny nahlas.	Dokáže porozumět zmínkám o různých formách dopravy během hovoru ve třídě ve třídě, a v příbězích a jiných textech, které jsou ve třídě čteny nahlas.	Dokáže porozumět hlavním prvkům v ústním popise cesty. Dokáže porozumět hlavním prvkům témat souvisejících s cestováním a dopravou, která jsou probírána v tradiční třídě. Dokáže rozpoznat všechny často se opakující výrazy z oblasti dopravy a cestování, a porozumět jim. Dokáže porozumět zmínkám o mobilitě osob a důvodům pro vystěhování do jiných zemí.	Dokáže porozumět mluvenému projevu nebo popisu inspirovanému cestou, který obsahuje podrobné informace o formách dopravy a zážitky z cesty.
		Dokáže rozpoznat základní výrazy související s cestováním a dopravou v kulturních tradicích Romů, a porozumět jim.	Dokáže porozumět zmínkám v pověstech a příbězích o formách dopravy, které Romové dříve používali.	Dokáže porozumět hlavním prvkům živého nebo vysílaného mluveného projevu, který popisuje cestu. Dokáže porozumět zmínkám o formách dopravy, které Romové používaly, ale dnes již pro ně nejsou typické. Dokáže porozumět zmínkám o tradicích spojených s životem v tábořišti. Dokáže porozumět důvodům pro stěhování rodin nebo skupin do jiných míst.	Dokáže porozumět příběhu nebo pověsti o kočovných Romech, včetně zmínky o tradicích a lidové víře spojené s kočováním a tábořením. Dokáže porozumět podrobnostem v popisu kočovného způsobu života podaném starším příslušníkem rodiny nebo komunity. Dokáže porozumět mluvenému projevu o migraci a důvodům, proč se Romové stěhují z místa na místo.
		Dokáže rozpoznat nápisy na obrázcích a plakátech znázorňující formy dopravy, a porozumět jim. Dokáže v jednoduchém textu označit základní výrazy související s dopravou, a porozumět jim.	Dokáže přečíst klíčové body v krátkém textu o cestování nebo dopravě, a porozumět jim. Dokáže přečíst klíčové body v krátkém textu o migraci a vlivu migrace na děti, a porozumět jim.	Dokáže používat klíčová slova a obrázky/grafická znázornění pro přístup k podrobnému textu o cestování a dopravě. Dokáže používat klíčová slova ke třídění informací obsažených v textu (např. <i>Kde se to stalo?, Kdo tam byl?</i>).	Bez obtíží dokáže přečíst příběh nebo zprávu o cestování. Bez obtíží dokáže přečíst zprávu o způsobech stěhování lidí do jiných zemí.

	<p>Dokáže rozpoznat slova označující formy dopravy tradičně používané skupinami Romů při kočování (např. krytý nákladní automobil, nákladní železniční vagon, karavan).</p>	<p>Dokáže přečíst a rozpoznat hlavní smysl pověsti nebo příběhu o kočování.</p> <p>Dokáže přečíst a rozpoznat hlavní smysl krátkého popisu druhů práce, kvůli nimž se Romové stěhují z místa na místo.</p>	<p>Umí používat klíčová slova na internetu při zkoumání zpráv o kočovných Romech.</p> <p>Dokáže porozumět hlavním prvkům zprávy, příběhu nebo historického textu o cestách Romů.</p> <p>Dokáže porozumět hlavním prvkům zprávy o současné mobilitě Romů.</p>	<p>Dokáže přečíst zprávu, příběh, pověst nebo historický text o cestách Romů v současnosti nebo minulosti.</p> <p>Dokáže porozumět významu informací o zkušenostech Romů získaných při kočování.</p> <p>Dokáže porozumět zprávě nebo internetovému textu o současné mobilitě Romů.</p>
--	---	--	--	--

DOPRAVA A CESTOVÁNÍ

		A1	A2	B1	B2
M L U V E N Í	Ú S T N Í I N T E R A K C E	Dokáže stručně odpovědět, i pomocí gestikulace, je-li to nutné, na otázku: „Jak jsi se dnes dostal do školy?“ S pomocí učitele a obrázků dokáže použít základní výrazy (včetně výrazů označujících barvu, velikost a tvar) a jednoduché fráze k popisu různých forem dopravy.	Dokáže odpovídat na základní otázky o tom, jaké způsoby cestování má nebo nemá rád/a. Dokáže hovořit o svých zážitcích z cestování. Dokáže se zeptat ostatních spolužáků na jejich zážitky z cestování.	Dokáže se zapojit do diskusí o formách cestování a vyjádřit osobní preference. Dokáže použít ilustrace v učebnici k diskusi např. o podobnostech a rozdílech mezi cestováním dnes a v minulosti. Dokáže zjistit, co si ostatní spolužáci myslí o různých formách dopravy.	Dokáže diskutovat o zážitcích z cestování nebo výhodách/nevýhodách cestování. Dokáže diskutovat o nejlepších způsobech vedení průzkumu a přípravy projektu nebo prezentace o cestování.
		Dokáže nonverbálně, jednoslovně nebo pomocí jednoduchých výrazů odpovědět na otázky, jakým způsobem cestovali s rodinou a zda podnikli dlouhou cestu.	Dokáže klást otázky, jakým způsobem cestovali s rodinou, a odpovídat na ně. Dokáže se zeptat ostatních spolužáků na jejich zážitky z cestování a odpovídat na jejich otázky na stejné téma.	Dokáže klást otázky týkající se romské tradice kočování, a odpovídat na ně. Dokáže klást otázky starším příslušníkům rodiny nebo komunity o jejich zkušenostech s kočováním z minulosti. Při přípravě projektu dokáže prodiskutovat informace o Romech a kočování.	Dokáže dopodrobna diskutovat o historickém a současném významu kočování pro Romy. Dokáže dopodrobna diskutovat o výhodách a nevýhodách mobility a usazeného způsobu života pro romské rodiny a komunity. Dokáže dopodrobna diskutovat o nejlepších způsobech provádění průzkumu a přípravy prezentace o kočovných Romech. Umí zkoumat zkušenosti a tradice kočování v diskusích se staršími příslušníky rodiny nebo komunity.
	Ú S T N Í P R O J E V	Dokáže použít klíčová slova a jednoduché fráze k vyjmenování různých forem dopravy znázorněných na plakátech a obrázcích.	Dokáže použít řadu frází a vět k popisu své každodenní cesty do školy. Dokáže vyjmenovat a stručně popsat formy dopravy, které znají z mimoškolního prostředí (např. osobní a nákladní automobilová doprava, autobusová doprava, jízdním kolem, atd.).	Dokáže přednést krátký mluvený projev o formách dopravy, které znají z mimoškolních prostředí. Dokáže mluvit o zkušenostech z dlouhého cestování způsobem odpovídajícím věku.	Dokáže přednést delší mluvený projev o zkušenostech, které získal/a při cestování v místním prostředí nebo v jiném místě Dokáže přednést delší mluvený projev o vlivu cestování na mladou generaci.
		Dokáže použít klíčová slova a jednoduché fráze k označení forem dopravy zobrazených na tradičních a moderních obrazech kočovných skupin Romů.	Dokáže použít řadu frází a vět, aby popsal/a význam kočování pro romské rodiny (v minulosti nebo současnosti). Ke ztvárnění jednoduchého popisu cesty dokáže použít loutky.	Dokáže přednést krátký mluvený projev o svých zkušenostech s cestováním, nebo o zkušenostech Romů s cestováním v současnosti nebo minulosti.	Dokáže přednést delší mluvený projev o vlivu kočování nebo usazování na život a tradice Romů, a porovnat výhody a nevýhody. Dokáže přednést delší mluvený projev o důležitých stránkách kočovného života a tradicích s ním spojených.

DOPRAVA A CESTOVÁNÍ

	A1	A2	B1	B2
P S A N Í	<p>Dokáže opsat nebo napsat klíčová slova týkající se dopravy a cestování.</p> <p>Dokáže označit obrázek nebo plakát znázorňující různé formy dopravy.</p> <p>Dokáže opsat z tabule krátké věty související s dopravou (např. <i>Každý den jezdím do školy autobusem.</i>).</p>	<p>Dokáže napsat velmi krátké texty o různých formách dopravy, je-li to nutné, s pomocí učebnice.</p> <p>Dokáže napsat věty popisující známou cestu (např. z domova do školy).</p>	<p>Dokáže napsat krátký dopis, v němž jiné osobě popisují svou cestu do školy.</p> <p>Dokáže napsat „novinovou zprávu“ o nehodě, která se stala cestou do školy.</p>	<p>Dokáže napsat podrobnou zprávu o cestování v místě pobytu, s informacemi o cenách, problémech, starších osobách, atd.</p> <p>Dokáže napsat podrobný dopis nebo e-mail popisující vlastní zkušenosti s cestováním.</p>
	<p>Dokáže opsat nebo napsat klíčová slova týkající se tradičního a moderního cestování Romů.</p>	<p>Dokáže napsat krátký text (pohlednici, e-mail, atd.) popisující zážitky z cestování s vlastní rodinou.</p>	<p>Dokáže napsat popis cesty, kterou sami podnikli.</p>	<p>Dokáže napsat podrobný dopis s popisem cesty, kterou zažili v rámci tradičního způsobu života Romů.</p> <p>Dokáže napsat podrobnou zprávu o významu a tradicích kočování pro skupiny Romů v minulosti nebo v současnosti.</p>

Doprava a cestování					
Úroveň	Dovednost		*	**	***
			Datum	Datum	Datum
A1		Rozumím výrazům označujícím různé formy dopravy. Rozumím hlavním výrazům souvisejícím s cestováním.			
		Rozpoznám výrazy označující různé druhy dopravy na plakátu nebo v knize.			
		Dokáži odpovídat na jednoduché otázky o tom, jak jsem se dnes dostal/a do školy. Dokáži odpovídat na jednoduché otázky o tom, jak má rodina cestuje.			
		Dokáži vyjmenovat různé způsoby cestování. Dokáži říci, jak a čím cestujeme na různá místa (např. vlakem, letadlem, atd.) Když se dívám na obrázky, dokáži říci, jak různí lidé cestují.			
		Dokáži napsat slova vyjadřující způsoby cestování. Dokáži napsat slova vyjadřující způsoby cestování v minulosti.			
A2		Rozumím smyslu, když je cestování součástí příběhu.			
		Dokáži přečíst hlavní body krátkého příběhu o lidech, kteří se stěhují na jiné místo. Dokáži přečíst hlavní body příběhu o lidech, kteří musejí cestovat za prací.			
		Dokáži říci, jak a čím rád/a cestuji. Dokáži odpovědět na otázky o zkušenostech, jaké jsem získal/a při cestování. Dokáži se zeptat jiných lidí na to, kam cestovali a na jejich zážitky.			
		Dokáži popsat, jak se dopravuji každý den do školy. Dokáži popsat, jak Romové cestují dnes a jak cestovali v minulosti, Dokáži mluvit o tom, kam bych rád/a v budoucnu cestoval/a.			

		Dokáži napsat pohlednici s popisem cesty, kterou jsem podnikl/a.			
--	---	--	--	--	--

Doprava a cestování

Úroveň	Dovednost		* Datum	** Datum	*** Datum
B1		Rozumím hlavním prvkům příběhu nebo zprávy o cestování. Rozumím hlavním prvkům filmů nebo rozhlasových relací o dopravě a cestování.			
		S pomocí map nebo schémat dokáži přečíst zprávu o cestování. Dokáži použít klíčová slova k vyhledání informací o osobách kočujících v současnosti nebo v minulosti. Dokáži použít klíčová slova k uspořádání informací v textu o kočování nebo cestě. Dokáži použít klíčová slova k porozumění textu o současné migraci Romského obyvatelstva.			
		Dokáži diskutovat o kočování a hovořit o tom, co mám a co nemám rád/a. Dokáži diskutovat o rozdílech mezi kočováním dnes a v minulosti. Dokáži zjistit, jaké zkušenosti získali s kočováním jiní lidé.			
		Dokáži přednést krátký mluvený projev o cestování. Dokáži přednést krátký mluvený projev o mobilitě osob v dnešní době. Dokáži přednést krátký mluvený projev o svých osobních zkušenostech s kočováním. Dokáži přednést krátký mluvený projev o zkušenostech Romů s kočováním v minulosti.			
		Dokáži napsat dopis popisující mé zážitky z kočování. Dokáži napsat popis události nebo příhody, která se odehrála během kočování (vlastní nebo cizí zážitek).			
B2		Dokáži dopodrobna porozumět mluvenému projevu o kočování v moderním nebo historickém kontextu. Dokáži porozumět úvaze o zkušenostech a tradicích romského obyvatelstva spojených s kočováním.			
		Dokáži číst příběh o cestě. Dokáži číst historický text, který popisuje zkušenosti a problémy spojené s kočováním v minulosti. Dokáži porozumět příběhu nebo úvaze o migraci a vlivu migrace na život rodiny.			
		Dokáži diskutovat o zkušenostech s kočováním a jeho výhodách a nevýhodách. Dokáži diskutovat o tom, jak nejlépe představit projekt o kočování. Dokáži diskutovat o významu mobility pro Romy v minulosti a současnosti. Dokáži klást podrobné dotazy v rámci průzkumu zkušeností ostatních s kočováním.			
		Dokáži přednést delší mluvený projev o své osobní zkušenosti s kočováním. Dokáži přednést delší mluvený projev o tom, jak kočování ovlivňuje dnešní mladou generaci. Dokáži přednést delší mluvený projev o rozdílech, jaké Romové vidí mezi kočováním a usazením. Dokáži přednést delší mluvený projev o romských tradicích spojených s kočováním.			
		Dokáži napsat zprávu o kočování po okolí. Dokáži napsat podrobný dopis popisující mé zkušenosti s kočováním a vyjadřující mé pocity. Dokáži napsat zprávu o významu kočování v historii a tradicích Romů.			

TÉMA 8: JÍDLO A OBLEČENÍ

Toto téma se zabývá významem tradičního oblékání a pohostinnosti.

Práce ve třídě by se měly zaměřovat na pojetí čistoty v tradicích spojených s oblékáním a stravováním.

Viz také: Svátky a oslavy (strana 47)

Práce ve **třídě 1**

Cíl: **Naučit** se výrazy **označující části tradičního** romského **oděvu**.

Věkové rozmezí: Všechna

Úroveň: A1

Metoda:

1. Předem seznámte žáky s výrazy označujícími části oděvu, obuv, pokrývky hlavy, šperky, apod.
2. Napište tyto výrazy na tabuli.
3. Mladší žáci nakreslí obrázky ženy a muže v tradičním romském oděvu a písemně označují části oděvu nebo výrazy opisují z tabule.
4. Starší žáci opisují nebo píší krátké věty o oblékání.

Práce ve **třídě 2**

Cíl: **Naučit** se základní pozdravy v souladu s romskou tradicí.

Věkové rozmezí: 6–14

Úroveň: A1–A2

Metoda:

1. Zopakovat pozdravy při setkání a loučení.
2. Seznámit žáky s dalšími výrazy spojenými s pohostinností – *Posadte se, prosím; Dáte si trochu vody?*, apod.
3. Žáci si ve dvojicích připraví krátký rozhovor, v němž jeden žák uvítá druhého u sebe doma, nabídne mu základní pohoštění a rozloučí se.
4. Žáci předvádějí rozhovory před třídou.
5. Učitel poskytne zpětnou vazbu.

Práce ve **třídě 3**

Cíl: Seznámit se s tradicemi pohostinnosti a **přijímání hostů** nebo **návštěvníků**.

Věkové rozmezí: 10–14

Úroveň: B1–B2

Metoda:

1. **Provedte** brainstorming na téma pohostinnost, seznámte se se zkušenostmi žáků s poskytováním nebo přijímáním projevů pohostinnosti.
2. Povídejte si o formách, jakými jsou nebo nejsou hosté vítáni v majoritní kultuře.
3. Žáci napíší zprávu o tradicích pohostinnosti v jejich domácnosti.
4. Učitel přečte příběh nebo jiný text, který vyzdvihuje význam pohostinnosti v romské komunitě.
5. Žáci napíší
  - a. práci srovnávající pravidla pohostinnosti mezi kulturami,
  - b. popis typických projevů romské pohostinnosti,
  - c. esej o významu pohostinnosti v komunitě nebo ve společnosti obecně.

JÍDLA A OBLEČENÍ

		A1	A2	B1	B2
P O S L E C H	P O R O Z U M Ě N Í	<p>Dokáže rozpoznat výrazy označující základní části oděvu (kabát, boty, atd.) a porozumět jim.</p> <p>Dokáže rozpoznat výrazy označující základní části oděvu do školy a porozumět jim.</p> <p>Dokáže rozpoznat výrazy označující základní druhy potravin, které si děti obvykle nosí do školy (např. obložený chléb, jablko), a porozumět jim.</p> <p>Dokáže porozumět běžným pokynům ve třídě ohledně jídla nebo oblečení (např. <i>Máte-li mokré boty, zujte si je</i>).</p>	<p>Dokáže porozumět jednoduchým pokynům nebo informacím o oblékání pro určitý účel (školní výlet, oblečení pro chladné počasí, atd.).</p> <p>Dokáže porozumět základním informacím o výhodách a nevýhodách určitých potravin nebo jídel (např. jídlo, které je pro nás vhodné nebo nevhodné)</p>	<p>Ve třídě dokáže porozumět mluveným projevům i celým příběhům, které obsahují velké množství výrazů souvisejících s jídlem/oblečením.</p>	<p>Dokáže dopodrobna porozumět smyslu prezentací, televizních programů, zvukových nahrávek a rozhlasových pořadů ve známé jazykové varietě na téma oblékání, móda, jídlo a vaření.</p>
		<p>Dokáže rozpoznat výrazy označující základní části tradičního romského oděvu.</p> <p>Dokáže rozpoznat výrazy označující základní druhy potravin a jídel, která se tradičně konzumují v romských domácnostech a na romských oslavách.</p>	<p>Dokáže porozumět pokynům ohledně nošení určitých částí tradičních oděvů pro zvláštní účel nebo příležitost.</p> <p>Dokáže porozumět pokynům k dodržování čistoty při používání oděvu a přípravě jídla.</p> <p>Dokáže porozumět základním pokynům pro domácí přípravu jídla.</p> <p>Dokáže porozumět vysvětlení pojmu zdvořilost a pohostinnost v souvislosti s jídlem.</p>	<p>Dokáže porozumět mluvenému projevu v rodině a komunitě, včetně vyprávěných příběhů, které obsahují výrazy a pojmy související s typickými nebo tradičními pokrmy a tradičními oděvy pro určité příležitosti.</p> <p>Dokáže porozumět mluvenému projevu o tradicích spojených s domácí zdvořilostí a pohostinností.</p> <p>Dokáže porozumět hlavním prvkům příběhů/pohádek, které upozorňují na význam zdvořilosti a slušného chování.</p>	<p>Dokáže dopodrobna porozumět diskusi nebo prezentaci o podobnostech a odlišnostech v přístupu k oblékání.</p> <p>Dokáže dopodrobna porozumět vyprávění staršího příslušníka komunity, které obsahuje popis romských pokrmů a způsobu oblékání v minulosti.</p> <p>Dokáže dopodrobna porozumět příběhům/pohádkám, které upozorňují na význam pohostinnosti a zdvořilosti.</p>
		<p>Dokáže rozpoznat názvy základních potravin a jídel a porozumět jim.</p> <p>Dokáže rozpoznat názvy pro nejdůležitější části oděvu a porozumět jim.</p>	<p>Dokáže číst názvy potravin, které jsou běžně k dostání v místním obchodě, supermarketu nebo názvy zrnin a rostlin, a porozumět jim.</p> <p>Dokáže číst jednoduché popisy pokrmů nebo oblečení, které jsou uvedeny v příběhu, a porozumět jim.</p>	<p>Dokáže číst texty o zdravém stravování s použitím potravinové pyramidy pro ilustraci, a porozumět jim.</p>	<p>S použitím schémat, grafů, atd. dokáže číst články, zprávy nebo propagační letáky např. o výživě a hospodaření domácností.</p> <p>Dokáže číst stanoviska vyjádřená v člancích nebo zprávách k otázkám, jako je značkové oblečení, dětská práce v módním průmyslu, atd. , a porozumět jim.</p>

	<p>Dokáže rozpoznat klíčová slova označující potraviny používané v domácnosti a porozumět jim.</p> <p>Dokáže rozpoznat význam klíčových součástí tradičního oděvu, jsou-li použity v příběhu nebo jiném psaném textu, a porozumět jim.</p>	<p>Dokáže přečíst názvy a základní popis potravin používaných v domácnosti (např. v receptech domácí kuchyně).</p> <p>Dokáže číst fráze a jednoduché věty popisující tradiční oděv, objeví-li se v příběhu nebo jiném psaném textu.</p>	<p>Dokáže číst texty popisující výrobu a přípravu jídel pro členy rodiny, a porozumět jim.</p> <p>Dokáže číst texty o významu určitých pravidelných postupů souvisejících s jídlem a stravováním v životě Romů, a porozumět jim.</p>	<p>Dokáže číst podrobné pokyny pro výrobu a přípravu jídel, a porozumět jim.</p> <p>Dokáže číst popisy událostí, v nichž tradiční oděv nebo jídlo hraje důležitou roli.</p>
--	--	---	--	---

JÍDLA A OBLEČENÍ

		A1	A2	B1	B2
M L U V E N Í	Ú S T N Í I N T E R A K C E	Umí požádat o základní druhy jídla/pití ve školní jídelně, na tržišti nebo v obchodě. Dokáže se zeptat, kolik co stojí. Dokáže reagovat nonverbálně (např. přikývnutím nebo zavrtěním hlavy) nebo jedním slovem či velmi stručnou odpovědí na otázky o jídle/pití a oblečení, které má nebo nemá rád/a.	Dokáže klást jednoduché otázky o tom, jaké jídlo/pití má nebo nemá rád/a a odpovídat na ně, a stručně informovat o tom, co má nebo nemá rád/a ostatní. Dokáže diskutovat pomocí velmi jednoduchých výrazů o jídelníčku nebo pokrmech pro zvláštní oslavu a vybrat si, co by mu/jí chutnalo. Dokáže klást otázky týkající se částí a druhů oděvů, např. jak se máme obléci do různého počasí, a na podobné otázky odpovídat.	Dokáže se zapojit do diskuse o oblékání/módě a jídle/pití, a vyjádřit osobní preference.	Dokáže plynně diskutovat s rodilými mluvčími o otázkách výběru jídel nebo přípravy jídla pro zvláštní příležitost. Dokáže se aktivně účastnit diskuse o oblékání, módě, cenách a dostupnosti oblečení.
		Umí zdvořile požádat o jídlo nebo pití v domácím prostředí nebo v prostředí komunity. Dokáže jednoslovnou nebo nonverbální reakcí v rodinném nebo společenském prostředí vyjádřit, jaké jídlo mu/jí chutná.	Dokáže používat jednoduché fráze v diskusi o přípravě jídelníčku pro rodinnou nebo jinou oslavu. Dokáže klást otázky o stylu oblékání Romů a o tom, jaké oblečení má nebo nemá rád/a, a odpovídat na ně.	Dokáže se podílet na plánování jídel na oslavu. Dokáže diskutovat o tradičním stylu oblékání a o místech, kde je možné si tradiční oděv opatřit. Dokáže diskutovat o významu pohostinnosti v romské komunitě.	Dokáže diskutovat o výběru jídla a rozhodnutích souvisejících s jídlem pro rodinnou událost nebo větší počet osob, a jasně zdůvodnit vyjádřená stanoviska.
	Ú S T N Í P R O J E V	Dokáže používat klíčová slova a jednoduché fráze/věty k popisu toho, co má a nemá rád/a (např. <i>Nemám rád/a zelená jablka, líbí se mi můj nový kabát</i>).	Dokáže používat řadu frází a vět k popisu jídla, které má nejraději. Dokáže používat řadu frází a vět k popisu událostí spojených s přípravou pokrmu, který má pro rodinu zvláštní význam (např. náboženský svátek, rodinná oslava, atd.).	Dokáže zopakovat podrobné pokyny učitele týkající se jídla nebo oblečení. Umí popsat své oblíbené části oblečení a vysvětlit, proč je má rád/a. Dokáže vysvětlit význam určitých potravin a částí oděvu v jeho/její rodině nebo kultuře.	Dokáže přednést jasnou, podrobnou prezentaci o významu určitého oděvu nebo jídla pro mladou generaci v moderním světě.
		Dokáže používat klíčová slova a jednoduché fráze/věty, aby vyjádřil/a, jakým jídlům a jakému oblečení dává přednost v rodině a v komunitě a jaká jídla a oblečení nemá rád/a.	Dokáže používat řadu frází a vět k jednoduchému popisu významného nebo slavnostního pokrmu a oděvu, který nosí hosté.	Dokáže přednést krátký mluvený projev o tradičním stylu oblékání Romů a vysvětlit jeho význam pro romskou identitu. Dokáže přednést krátký mluvený projev o posloupnosti událostí během slavnostního jídla nebo slavnostní příležitosti. Dokáže vysvětlit způsob, jakým jeho/její rodina přijímá návštěvníky a hosty.	Dokáže přednést jasnou, podrobnou prezentaci o tradiční romské kuchyni a stylu oblékání s odkazem na jejich význam pro romskou identitu a problémy, s nimiž se tradice v dnešní době potýkají.

JÍDLA A OBLEČENÍ

	A1	A2	B1	B2
P S A N Í	<p>Dokáže opsat nebo napsat seznamy různých potravin, a případně je zařadit do kategorií (ovoce, zelenina, druhy masa, atd.).</p> <p>Dokáže opsat nebo napsat seznamy oblečení podle příležitostí, pro jaké se používají (např. vycházkové, společenské, pracovní, školní, sportovní).</p>	<p>Dokáže napsat krátký text popisující událost, v níž jídlo hraje ústřední roli (např. rodinná oslava, náboženský nebo etnický svátek).</p> <p>Dokáže napsat krátké texty popisující oblíbené části oděvu.</p>	<p>Dokáže přiměřeně svému věku psát o oblékání/módě a jídle/pití.</p> <p>Dokáže napsat pokyny pro přípravu pokrmu/denního jídla, které má rád/a nebo které má zvláštní význam.</p>	<p>Dokáže napsat srozumitelný, podrobný text obsahující informace, argumenty nebo osobní názory na otázky spojené s jídlem a oblečením.</p>
	<p>Dokáže napsat nebo opsat jednotlivá klíčová slova ze seznamů jídel a oděvů používaných v domácím prostředí.</p>	<p>Dokáže napsat základními větami krátký text popisující přípravu pokrmu nebo denního jídla v domácím prostředí.</p> <p>Dokáže napsat základními větami krátký text popisující tradiční кроj nebo кроj oblekany při zvláštních příležitostech.</p> <p>Dokáže napsat základními větami krátký text popisující situaci, kdy rodina vítá návštěvníky u sebe doma.</p>	<p>Dokáže napsat podrobné recepty na pokrmy připravované doma, pravděpodobně podle diktátu jednoho z rodičů nebo jiného rodinného příslušníka.</p> <p>Dokáže napsat popis tradičního oděvu s příslušnými podrobnostmi a zdůvodněním použití konkrétních částí oděvu.</p> <p>Dokáže popsat typický způsob nabídnutí pohostinnosti v domácím prostředí nebo v prostředí komunity.</p>	<p>Dokáže napsat srozumitelný, podrobný text o významu jídla při oslavách v rámci rodiny nebo komunity, s popisem přípravy a podávání jídla a jeho postavení v romské tradici.</p> <p>Dokáže napsat srozumitelný, podrobný text s popisem tradičního oděvu a zabývající se otázkami tradic v moderním životě.</p> <p>Dokáže podrobně psát o přátelství a pohostinnosti a jejich významu.</p>

Jídlo a oblečení					
Úroveň	Dovednost		*	**	***
			Datum	Datum	Datum
		<p>Rozumím výrazům označujícím různé části oblečení, které nosím.</p> <p>Rozumím výrazům označujícím části oblečení, které nosí jiní lidé.</p> <p>Rozumím výrazům označujícím potraviny, které jím ve škole nebo doma.</p> <p>Rozumím učiteli, když řekne něco, co se týká jídla nebo oblečení.</p>			
		<p>Dokáží přečíst výrazy označující různé druhy jídla.</p> <p>Dokáží přečíst výrazy označující různé části oblečení.</p>			

A1		<p>Dokáží požádat o jídlo nebo pití v obchodě nebo na tržišti nebo při funkčním hraní ve třídě.</p> <p>Dokáží požádat o část oděvu v obchodě nebo na tržišti nebo při funkčním hraní ve třídě.</p> <p>Dokáží se zeptat, kolik zboží stojí.</p> <p>Dokáží říci, zda mám rád/a určitý druh jídla.</p> <p>Dokáží říci, která barva na oblečení se mi nejvíce líbí.</p>			
		<p>Dokáží říci, které jídlo mám rád/a nebo nemám rád/a.</p> <p>Dokáží říci, kterou barvu nebo část oblečení mám nebo nemám rád/a.</p>			
		<p>Dokáží napsat seznamy různých jídel podle kategorií.</p> <p>Dokáží napsat seznamy oděvů používaných pro různé příležitosti.</p>			

Jídlo a oblečení					
Úroveň	Dovednost		Datum	Datum	Datum
A2		Rozumím informacím o typu oblečení vhodném na školní výlet nebo sportovní aktivitu. Rozumím informacím o druzích potravin, které jsou a nejsou dobré pro mé zdraví.			
		Dokáži přečíst jídelní lístek a porozumět názvům pro různé druhy jídel v nabídce. Dokáži přečíst názvy potravin, které se prodávají v supermarketu. Dokáži přečíst názvy oděvů, které se prodávají v obchodě nebo na tržišti. Dokáži přečíst výrazy označující jídlo nebo oblečení, jsou-li součástí příběhu, a porozumět jim.			
		Dokáži se ptát lidí, jaké jídlo nebo pití mají rádi, nebo co jedli a pili na oslavě nebo během svátku. Dokáži klást otázky o oblíbených jídlech a nápojích a odpovídat na ně. Dokáži diskutovat o tom, jaké jídlo bych si dal při zvláštní příležitosti nebo oslavě. Dokáži diskutovat o tom, jaké oblečení mám nejraději a kdy je rád nosím. Dokáži klást otázky o oblečení, které se nosí pro určité příležitosti, a odpovídat na ně.			
		Dokáži popsat pokrm, které jsem nedávno jedl/a. Dokáži popsat své oblíbené jídlo a pokrm. Dokáži popsat, co se stalo při slavnostním obědě/večeři nebo během oslavy v rodině. Dokáži popsat, co si oblékám, nebo co jiní lidé nosí při slavnostní příležitosti.			
		Dokáži napsat krátký popis události, při níž jsem jedl zvláštní pokrm. Dokáži napsat krátký popis svého oblíbeného oblečení nebo oblečení, které nosím pro určitou příležitost.			
B1		Rozumím, když si lidé ve třídě nebo doma povídají o určitých potravinách. Rozumím, když si lidé povídají o oblečení, které by si rádi pořídili nebo které musíme nosit pro určitou příležitost. Rozumím příběhu o významu zdvořilosti a pohostinnosti.			
		Dokáži číst o zdravém stravování a o potravinách, které bychom měli jíst, abychom zůstali zdraví. Dokáži číst texty o oblečení, které lidé nosí, nebo o stylu oblékání a módě. Rozumím popisu oděvu postavy v příběhu nebo úvaze.			
		Dokáži zopakovat pokyn učitele týkající se oblečení. Dokáži předat podrobné informace o jídle. Dokáži si povídat se svými přáteli o módních trendech v oblékání. Dokáži diskutovat o oděvu nezbytném pro určitou příležitost nebo účel. Dokáži se bavit o jídle, které mám rád/a.			
		Dokáži podrobně popsat přípravu určitého pokrmu. Dokáži předat příteli pokyny k přípravě pokrmu. Dokáži říci příteli/přítelkyni, jaký oděv je nezbytný pro určitý účel. Dokáži se bavit o stylu oblékání, který má význam pro mou rodinu nebo kulturu.			
		Dokáži napsat popis jídla podávaného při oslavě nebo zvláštní příležitosti. Dokáži napsat popis oblečení, které lidé nosí pro určitou příležitost. Dokáži napsat pokyny pro přípravu pokrmu nebo jídla. Dokáži napsat a zdůvodnit, proč mám nebo nemám rád/a určité jídlo.			

Jídlo a oblečení					
Úroveň	Dovednost		*	**	***
			Datum	Datum	Datum
B2		<p>Dokáží dopodrobna porozumět smyslu televizních nebo rozhlasových programů o jídle.</p> <p>Dokáží dopodrobna porozumět smyslu televizních nebo rozhlasových programů o oblékání a módě.</p> <p>Dokáží dopodrobna porozumět pokynům pro přípravu jídla.</p> <p>Dokáží dopodrobna porozumět smyslu příběhů nebo pohádek o významu zdvořilosti a pohostinnosti a tradicích s nimi spojených.</p>			
		<p>Dokáží číst články v časopisech nebo novinách o oblékání a otázkách spojených s výrobou oděvů.</p> <p>Dokáží číst články o jídle a o módě.</p> <p>Dokáží číst propagační letáky o výživě.</p> <p>Dokáží číst zprávy o výživě a zdraví.</p>			
		<p>Dokáží diskutovat s rodilými mluvčími o záležitostech spojených s jídlem nebo o plánech na přípravu určitého pokrmu.</p> <p>Dokáží spontánně a plynule konverzovat o oblékání a módě.</p>			
		<p>Dokáží přednést delší mluvený projev o významu určitých stylů oblékání pro mou rodinu nebo kulturu.</p> <p>Dokáží přednést delší mluvený projev o historickém významu stylů oblékání.</p> <p>Dokáží přednést delší mluvený projev o tradičním významu určitých potravin při oslavách nebo jiných zvláštních příležitostech.</p>			
		<p>Dokáží napsat podrobnou zprávu o jídle a oblečení pro určitou příležitost.</p> <p>Dokáží napsat podrobný popis oděvu a uvést informace o jeho kulturním významu.</p> <p>Dokáží písemně vyjádřit své osobní názory na styly oblékání a otázky spojené s oděvní výrobou a marketingem.</p>			

TÉMA 9: ČAS, ROČNÍ OBDOBÍ A POČASÍ

Toto téma by se mělo zabývat významem povětrnostních jevů, jako je hrom, déšť a vítr, v romských příbězích, pohádkách a poezii.

Práce ve **třídě 1**

Cíl: **Naučit** se výrazy **označující měsíce** v roce a **roční** období

Věkové rozmezí: 4–10

Úroveň: A1

Metoda:

1. Připravte velké nástěnné schéma rozdělené do měsíců v roce.
2. Seznamte žáky s výrazy označujícími jednotlivé měsíce, do schématu zakreslete rámečky s názvy měsíců rozdělených do skupin podle čtyř ročních období a seznamte žáky s výrazy označujícími roční období.
3. Povídejte si o typických znacích jednotlivých ročních období – počasí, prázdniny, návštěvy, svátky, atd.
4. Zakreslete do schématu důležité události – školní prázdniny, svátky, narozeniny žáků, atd.

Práce ve **třídě 2**

Cíl: **Naučit** se výrazy **označující různé** druhy počasí.

Věkové rozmezí: 4–10

Úroveň: A1

Metoda:

1. Vytvořte schéma zobrazující dny v týdnu, kdy žáci chodí do školy.
2. Vytiskněte symboly pro různé druhy počasí (k dispozici na internetu) označující slunečné počasí, déšť, vítr, sníh, atd.
3. Vždy na začátku vyučování pověřte jednoho žáka, aby vybral správný symbol, řekl, který je den a měsíc, popsal počasí a správně umístil symbol do schématu.

Práce ve **třídě 3**

Cíl: Popis **činností** souvisejících s **určitými** projevy počasí a/nebo **ročními** obdobími.

Věkové rozmezí: 10–14

Úroveň: B1

Metoda:

1. Napište na tabuli výrazy pro čtyři roční období.
2. Proveďte brainstorming o specifických činnostech, které se provádějí v různých ročních obdobích.
3. Zařadte informace do kategorií: pracovní činnosti, sport, volný čas, škola, atd.
4. Žáci napíší krátký text s popisem svého oblíbeného ročního období a zdůvodněním své volby. V textu by měly být uvedeny činnosti vztahující se k uvedenému období a činnosti, kterých se žáci účastní.

ČAS, ROČNÍ OBDOBÍ a POČASÍ

		A1	A2	B1	B2
P O R O Z U M Ě N Í	P O S L E C H	<p>Dokáže rozpoznat základní výrazy související s počasím (např. <i>slunce, déšť, sníh, horko, chladno</i>), jsou-li použity v ústním projevu nebo při hlasitém čtení, a porozumět jim.</p> <p>Dokáže rozpoznat výrazy označující roční období a měsíce v roce, jsou-li použity v ústním projevu nebo při hlasitém čtení, a porozumět jim.</p> <p>Dokáže se řídit jednoduchými pokyny, jak nalézt ve třídě nebo v učebnicích obrázky nebo předměty související s počasím nebo ročními obdobími.</p> <p>Dokáže rozpoznat výrazy označující dny v týdnu a porozumět jim.</p>	<p>Dokáže na obecné úrovni sledovat jednoduchý mluvený projev o počasí a ročních obdobích za předpokladu, že si předem nastudoval/a klíčová slova a pojmy a má k dispozici příslušnou vizuální podporu.</p> <p>Dokáže na obecné úrovni sledovat obsah příběhů a mluvených projevů ve třídě o počasí a činnostech v různých ročních obdobích.</p>	<p>Dokáže sledovat předpovědi počasí v televizi a porozumět hlavním prvkům.</p> <p>Dokáže porozumět hlavním prvkům mluveného projevu ve třídě o ročních obdobích a svátcích, a pomocí vizuální podpory (např. ilustrací v učebnici) kontrolovat obsah učitelova výkladu.</p> <p>Dokáže porozumět hlavním prvkům video nahrávky, která zobrazuje typické činnosti v průběhu určitého ročního období.</p> <p>Dokáže porozumět pokynům nebo mluvenému projevu o projektu, který se týká času, ročních období nebo počasí a činností s ním spojených.</p>	<p>Dokáže dopodrobna porozumět mluvenému projevu, jehož významnou součástí je pojednání o roční době a/nebo počasí.</p> <p>Dokáže dopodrobna porozumět smyslu televizní nebo rozhlasové relace o počasí (např. varování před špatným počasím, rady pro cestování)</p> <p>Dokáže dopodrobna porozumět smyslu příběhu, divadelní hry nebo televizního pořadu, je-li téma počasí významnou součástí jejich obsahu.</p>
		<p>Dokáže porozumět výrazům nebo frázím používaným v prostředí rodiny nebo komunity pro označení denní/noční doby, ročních období a druhů počasí.</p>	<p>Dokáže porozumět pokynům souvisejícím s počasím (např. zabezpečení domácnosti, zvířat).</p> <p>Dokáže na obecné úrovni hovořit o počasí a jeho vlivu na život rodiny.</p> <p>Dokáže porozumět smyslu věkově přiměřeného příběhu spojeného s počasím, střídáním dne a noci, nebo popisujícího určitou denní dobu, je-li v něm použito velké množství známých výrazů.</p>	<p>Dokáže sledovat hlavní body mluveného projevu nebo diskuse obsahující vysokou frekvenci výskytu výrazů označujících časové úseky, změnu ročního období nebo počasí, a rozumět jim, pokud se týkají romské kultury.</p> <p>Dokáže porozumět vlivům jednotlivých ročních období a počasí na život rodiny nebo komunity.</p>	<p>Dokáže bez námahy porozumět smyslu diskuse, mluveného projevu nebo prezentace o významu otázek souvisejících s ročním obdobím nebo počasím pro rodinu nebo komunitu.</p> <p>Dokáže dopodrobna porozumět mluvenému projevu o vlivu sezónních nebo povětrnostních podmínek na život rodiny nebo komunity, nebo na běh událostí.</p>
	Č T E N Í	<p>Dokáže rozpoznat základní výrazy související s počasím a rozumět jim, pokud se objeví na povětrnostní mapě nebo pomocných kartách nebo v jednoduchém textu.</p> <p>Dokáže rozpoznat výrazy označující roční období nebo období v roce na obrázcích, plakátech, pomocných kartách nebo v jednoduchém textu, a porozumět jim.</p> <p>Dokáže rozpoznat výrazy označující dny v týdnu a porozumět jim.</p>	<p>Dokáže používat obrázky v učebnici k identifikaci klíčových informací o počasí (<i>déšť, vítr, teplota, atd.</i>) a k jejich pochopení.</p> <p>Dokáže identifikovat výrazy související s počasím nebo ročními obdobími v příbězích a jiných textech, a rozumět jim.</p> <p>Dokáže číst jednoduché příběhy, v nichž se často vyskytují známé výrazy označující typické sezónní činnosti a počasí (např. venkov na jaře, návštěvy pláže v létě, příprava náboženského svátku, atd.) a porozumět smyslu těchto příběhů.</p>	<p>Dokáže identifikovat klíčová slova např. v zeměpisném textu o počasí, a porozumět jim, a dokáže je použít k třídění dalších informací v textu (např. účinky větru).</p> <p>Dokáže přečíst příběh, v němž počasí nebo období v roce má zvláštní význam, a porozumět hlavním prvkům příběhu.</p>	<p>Dokáže přečíst novinové články nebo zprávy o počasí nebo přírodních jevech, které jsou počasím ovlivněny, a dopodrobna porozumět jejich smyslu.</p> <p>Dokáže přečíst odkazy na roční období nebo počasí v moderní poezii, a dopodrobna porozumět jejich smyslu.</p>

	<p>Dokáže rozpoznat výrazy označující časové úseky dne – <i>ráno, odpoledne, noc, atd.</i> a základní výrazy označující druhy počasí, objeví-li se v příběhu, a porozumět jejich smyslu.</p>	<p>Dokáže porozumět významu odkazů na časové úseky dne nebo počasí v jednoduchých pohádkových příbězích, které znají.</p>	<p>Dokáže přečíst příběh nebo jiný psaný text, v němž romské vnímání času, ročních období nebo počasí hraje významnou roli.</p>	<p>Dokáže přečíst článek nebo jiný psaný text o vlivu ročních období nebo povětrnostních podmínek na život Romů.</p>
--	--	---	---	--

ČAS, ROČNÍ OBDOBÍ a POČASÍ

		A1	A2	B1	B2
M L U V E N Í	Ú S T N Í I N T E R A K C E	Dokáže reagovat nonverbálně (např. přikývnutím nebo zavrtěním hlavy) nebo jedním slovem či velmi stručnou odpovědí na základní otázky o počasí (např. <i>Je venku chladno?</i>); jaké počasí má nebo nemá rád/a; kdy se mění roční období a jaké počasí je typické pro jednotlivá roční období.	Dokáže klást otázky o počasí a oblíbených ročních obdobích a odpovídat na podobné otázky. Dokáže se účastnit jednoduchých diskusí o počasí v jeho/její vlastní zemi a o oblečení nezbytném pro různé druhy počasí.	Dokáže klást otázky o druzích počasí a účincích počasí na životní styl, a odpovídat na ně. Dokáže popsat události a reagovat na otázky o tom, co se v jeho/její rodině nebo komunitě odehrává během určitého ročního období.	Dokáže se spontánně a plynně zapojit do diskuse o záležitostech souvisejících s ročními obdobími a počasím. Dokáže jasně vyjádřit své názory.
		Dokáže reagovat nonverbálně (např. přikývnutím nebo zavrtěním hlavy) nebo jedním slovem či velmi stručnou odpovědí na otázky o pocitech chladu nebo horka a o tom, co má nebo nemá rád/a na počasí. Dokáže použít klíčová slova k označení hlavních rysů určitého ročního období nebo časového úseku v roce (např. počasí, činnosti, oslavy).	Dokáže klást jednoduché otázky o svátku nebo jiné příležitosti, která se koná v určitou dobu v roce, a odpovídat na ně. Dokáže klást jednoduché otázky o sezónních událostech nebo svátcích, které se slaví v určitou dobu v roce.	Dokáže klást otázky o povětrnostních podmínkách nebo sezónních aktivitách, o které Romové projevují zvláštní zájem.	Dokáže diskutovat s rodilými mluvčími o záležitostech souvisejících s ročními obdobími a počasím. Dokáže jasně formulovat své názory. Dokáže diskutovat o konkrétních akcích nebo činnostech, a podrobně vysvětlit, proč se konají v určitou denní nebo roční dobu.
	Ú S T N Í P R O J E V	Dokáže použít výrazy a jednoduché fráze k formulaci krátkého, případně neúplného sdělení o počasí, a dokáže vyjmenovat všechna roční období. Je-li tázán/a, dokáže říci, který je den v týdnu.	Dokáže použít řadu frází a jednoduchých vět s vhodnými adjektivy k popisu momentálního počasí. Dokáže použít řadu frází a jednoduchých vět k popisu školních prázdnin nebo dovolené, kterou strávili s rodinou v zahraničí. Dokáže říci, který den je jeho/její oblíbený a uvést jednoduché zdůvodnění.	Dokáže porovnat počasí ve své zemi s počasím v ostatních částech světa. Dokáže přednést krátký mluvený projev o události, situaci nebo zkušenosti zasazené do kontextu, z hlediska roční doby a počasí.	Dokáže podat podrobnou zprávu nebo popis události nebo činnosti, která se výslovně týká sezónních klimatických nebo povětrnostních podmínek. Dokáže formulovat podrobný popis ročního období, podmínek, změn počasí, atd.
		Dokáže použít klíčová slova a jednoduché fráze k formulaci sdělení o povětrnostních podmínkách (např. <i>Dnes je chladno.</i>) Dokáže vyjmenovat dny v týdnu, měsíce v roce a roční období.	Dokáže použít řadu frází nebo jednoduchých vět k popisu svého oblíbeného počasí, ročního období nebo dne v týdnu, a to s ohledem na život Romů.	Dokáže popsat podmínky - měsíc, roční období a počasí – které zažil/a na různých místech. Dokáže do mluveného projevu o zážitku nebo události začlenit popis určitého časového úseku v roce, ročního období a počasí.	Dokáže podat jasné, podrobné vysvětlení události, která je typická pro určité roční období, časový úsek v roce nebo povětrnostní podmínky.

ČAS, ROČNÍ OBDOBÍ a POČASÍ

	A1	A2	B1	B2
P S A N Í	<p>Dokáže opsat nebo napsat základní výrazy spojené s počasím a ročními obdobími.</p> <p>Dokáže opsat z tabule nebo napsat krátké věty o počasí a ročních obdobích (např. když píše o „novinkách“).</p>	<p>Dokáže napsat věty o oblečení, které je nezbytné pro různé druhy počasí a v různých obdobích roku.</p> <p>Dokáže napsat krátký text o dokonalém dnu.</p>	<p>Dokáže napsat krátký dopis s popisem počasí a typů oblečení, které je nezbytné pro různé druhy počasí.</p> <p>Dokáže napsat krátký text popisující vliv počasí na obyvatele různých částí světa.</p> <p>Dokáže napsat krátký text popisující činnost, např. lyžování, plavání, turistiku, atd., z hlediska počasí, a obsahující poznámky o vlastní reakci (např. nadšený, nervózní, šťastný, unavený).</p>	<p>Dokáže napsat dopis s podrobným popisem zkušenosti, činnosti nebo události srozumitelně zasazené do kontextu z hlediska ročního období a počasí.</p> <p>Dokáže napsat příběh nebo popis, v němž roční doba nebo počasí hraje významnou roli.</p> <p>Dokáže napsat podrobnou zprávu o počasí, které zažili v uplynulých dnech, a porovnat předpovědi nebo typické povětrnostní podmínky s podmínkami, které zažili.</p>
	<p>Dokáže napsat klíčová slova vztahující se ke dni, měsíci, ročnímu období nebo počasí, aby je mohl/a ukázat ostatním rodinným příslušníkům.</p>	<p>Dokáže napsat věty o dopadu změn ročních období a počasí na život rodiny nebo komunity.</p>	<p>Dokáže napsat krátký text popisující situaci nebo událost v rodině nebo komunitě, v níž roční doba nebo povětrnostní podmínky hrají významnou roli (např. vliv počasí na cestování).</p>	<p>Dokáže napsat povídku nebo krátký příběh popisující situaci nebo událost v historii Romů nebo aktuální zkušenost, v níž roční doba a povětrnostní podmínky hrají důležitou roli.</p>

Čas, roční období a počasí					
Úroveň	Dovednost		Datum	Datum	Datum
A1		Rozumím výrazům označujícím různé druhy počasí. Rozumím výrazům označujícím měsíce v roce a roční období.			
		Dokáži rozpoznat výrazy označující počasí na mapě nebo v textu, a porozumět jim. Dokáži rozpoznat výrazy označující roční období nebo časové úseky v roce na obrázcích, plakátech nebo pomocných kartách, a porozumět jim.			
		Dokáži odpovídat na otázky týkající se horka, zimy, slunce, měsíce v roce nebo ročních období. Dokáži říci, zda mám nebo nemám rád/a určité počasí nebo období v roce. Dokáži říci, jaké bývá počasí v různých obdobích v roce.			
		Dokáži říci, jaké je venku počasí. Dokáži říci, jaké je roční období. Dokáži říci, který je měsíc.			
		Dokáži napsat výrazy označující měsíce v roce a roční období. Dokáži napsat výrazy označující různé druhy počasí.			
A2		Ve třídě rozumím nejdůležitějším výrazům označujícím počasí a roční období. Rozumím smyslu, když je roční období nebo počasí součástí příběhu.			
		Rozumím informacím o počasí znázorněným na mapě nebo v knize. Dokáži v textu nalézt výrazy označující počasí a roční období. Dokáži přečíst povídku nebo krátký příběh tom, co děláme v určitých obdobích v roce.			
		Dokáži odpovídat na jednoduché otázky o počasí a ročních obdobích. Dokáži diskutovat o oblečení nutném do různého počasí. Dokáži klást otázky týkající se důležitých událostí v různých obdobích v roce, a odpovídat na ně. Dokáži klást některé otázky o počasí nebo o svátcích, které se slaví v určitém období v roce.			
		Dokáži popsat, jaké je venku počasí. Dokáži popsat, co se odehrává během školních prázdnin. Dokáži popsat své oblíbené období v roce.			
		Dokáži napsat věty o různých obdobích v roce. Dokáži napsat věty o tom, jaké je počasí nyní a jaké bylo jindy. Dokáži napsat věty o svém oblíbeném dnu nebo období v roce.			
B1		Dokáži porozumět hlavním prvkům televizní předpovědi počasí. Dokáži porozumět smyslu mluveného projevu o určitém časovém úseku v roce nebo ročním období. Dokáži porozumět smyslu filmů nebo video nahrávek, které zobrazují určité období v roce nebo činnosti, které si spojujeme s určitým měsícem nebo ročním obdobím.			
		Dokáži přečíst a porozumět příběhu nebo textu, který souvisí s počasím. Dokáži porozumět smyslu příběhu, ve kterém je počasí nebo období v roce důležitou součástí obsahu.			
		Dokáži klást otázky týkající se počasí a způsobu, jakým ovlivňuje náš život, a odpovídat na ně. Dokáži mluvit o tom, co se děje u nás doma, když je pěkné nebo špatné počasí. Dokáži diskutovat o tom, co budu dělat o školních prázdninách.			

	<p>Dokáží přednést krátký mluvený projev o zážitku, který jsem měl/a v určitém období v roce.</p> <p>Dokáží popsat, co v určitém období v roce dělám mimo školu.</p> <p>Dokáží popsat počasí, když hovořím o nějaké události nebo zážitku.</p>			
	<p>Dokáží napsat krátký dopis popisující počasí.</p> <p>Dokáží napsat popis něčeho, co dělám/jsem dělal/a v určitém období v roce.</p> <p>Dokáží psát o tom, co lidé dělají v různých obdobích v roce a za různého počasí.</p> <p>Dokáží psát o tom, jak počasí ovlivňuje životní styl v různých částech světa.</p>			

Čas, roční období a počasí

Úroveň	Dovednost		* Datum	** Datum	*** Datum
B2		<p>Dokáží dopodrobna porozumět smyslu rozmluvy nebo prezentace, v níž je důležitou součástí počasí nebo roční období.</p> <p>Dokáží dopodrobna porozumět smyslu televizního pořadu o problémech s počasím, jeho změnami nebo nebezpečím, které představují.</p>			
		<p>Dokáží číst články o problémech, které počasí způsobuje a vyhodnotit předložené důkazy.</p> <p>Dokáží číst články nebo zprávy, které podrobně vysvětlují, jak počasí ovlivňuje životní styl a činnosti.</p> <p>Dokáží číst novinové články obsahující podrobné informace o změnách počasí nebo o změnách a problémech ve střídání ročních období.</p> <p>Dokáží rozpoznat, kdy je počasí nebo roční období významným činitelem v románu nebo básni.</p>			
		<p>Dokáží diskutovat s ostatními, včetně rodilých mluvčích, o problémech které počasí vytváří.</p> <p>Dokáží diskutovat s ostatními, včetně rodilých mluvčích, o plánech a představách na určité roční období.</p> <p>Dokáží jasně a podrobně formulovat vlastní stanoviska v diskusi o určitém období v roce nebo povětrnostních podmínkách.</p>			
		<p>Dokáží delší dobu mluvit o tom, co jsem dělal/a za určitého počasí.</p> <p>Dokáží přednést prezentaci o svých prázdninách s popisem charakteru počasí.</p> <p>Dokáží podrobně charakterizovat vliv změn ve střídání ročních období a změn počasí na životní styl.</p> <p>Dokáží vysvětlit význam svátku nebo události, která se slaví v určité období v roce.</p>			
		<p>Dokáží napsat dopis obsahující podrobný popis zážitku, v němž počasí hrálo významnou roli.</p> <p>Dokáží napsat povídku, v níž důležitou roli hraje počasí.</p> <p>Dokáží napsat podrobné zpravodajství o počasí vycházející z informací shromažďovaných po určitou dobu.</p>			

TÉMA 10: PŘÍRODA A ZVÍŘATA

Téma zdůrazňuje význam přírody v kultuře Romů, vyzdvihuje tradiční těsné sepětí Romů se světem přírody a zvířat, a podporuje respektování přírodního prostředí. Hlubší zájem o tuto problematiku by vzbudil rozhovor se starším příslušníkem romské komunity.

Téma poskytuje příležitost zkoumat prostřednictvím diskusí, průzkumů a prezentací ve třídě formy historického soužití romských skupin v různých částech Evropy s určitými druhy zvířat – např. drezúra a výcvik zvířat, práce s koňmi, v cirkusu, s hospodářskými zvířaty, atd. – a také řemesla a činnosti, které s uvedeným vztahem ke zvířatům souvisí.

Téma by mělo zahrnovat také zmínku o úctě k vodě v romských tradicích, a významu počasí a jeho projevů, jako je hrom, déšť a vítr v příbězích, pohádkách a lidové romské poezii.

Viz také: Romská **řemesla** a povolání (strana 45)

Doprava a cestování (strana 61)

Práce ve třídě 1

Cíl: **Naučit** se výrazy **označující** druhy **zvířat** a rozpoznat jejich psanou formu.

Věkové rozpětí: 4–14

Úroveň: A1

Metoda:

1. Připravte si pomocné karty, k nimž budou žáci přiřazovat obrázky zvířat.
2. Uvedte téma zvířat dotazem, zda některý z žáků chová doma nějaké zvíře
3. Shromažďujte romské výrazy pro zvířata, zapisujte je na tabuli, a řadte je do základních skupin – např. domácí/hospodářská/volně žijící zvířata.
4. Ukazujte žákům pomocné karty a požádejte je, aby našli stejné slovo napsané na tabuli.
5. Ujistěte se, že žáci výrazy **správně** vyslovují.
6. Položte karty na stůl rubovou stranou navrch, obrázky na jednu stranu stolu, a karty se slovy na druhou.
7. Žáci otočí vždy dvě karty po sobě, jednu z každé hromádky. Když najdou slovo, které se hodí k obrázku, odloží obě karty stranou lícem navrch.
8. Jestliže slovo neodpovídá obrázku, obě karty se znovu obrátí rubem navrch, aby mohl vybrat další žák.

Činnost ve třídě 2

Cíl: **Naučit** se výrazy **označující** druhy **zvířat** a **tradiční** projevy lidové víry **Romů** a **řemesla** související se **zvířaty**.

Věkové rozmezí: 4–14

Úroveň: A1–A2

Metoda:

1. Během brainstormingu shromažďujte romské výrazy označující zvířata, která třída zná.
2. Seznamujte žáky s dalšími výrazy/termíny.
3. Povídejte si o víře a chování ke zvířatům obecně.
4. Vytvořte nástěnné schéma s kategoriemi zvířat vytvořenými na základě těchto hledisek:
  - a. volně žijící/domácí;
  - b. přírodní stanoviště a lokalita;
  - c. význam v kulturní historii Romů/význam dnes;
  - d. spojitost s romskou lidovou vírou;
  - e. spojitost s romskými řemesly nebo jinou činností;
  - f. výskyt v pohádkách, literatuře, atd.
5. Žáci získají pokud možno další informace z rozhovorů ve svých rodinách.
6. Žáci pracují ve dvojicích nebo malých skupinách na přípravě prezentace o vybraném zvířeti/skupině zvířat a jejich významu pro romskou kulturu. Konečná ústní prezentace by měla být doplněna písemným textem a obrázky ve formě plakátů, a měla by zahrnovat komentáře nebo příběhy rodinných příslušníků a materiál dokládající další průzkum.

PŘÍRODA A ZVÍŘATA

		A1	A2	B1	B2
P O R O Z U M Ě N Í	P O S L E C H	<p>Dokáže rozpoznat základní výrazy označující zvířata a rostliny, vyskytují-li se v ústním projevu nebo při hlasitém čtení, zejména s pomocí obrázků, mimiky, atd., a porozumět jim.</p> <p>Dokáže rozpoznat názvy známých zvířat a rostlin při hlasitém čtení příběhů a jiných textů, a porozumět jim.</p>	<p>Dokáže ve třídě porozumět hlavním prvkům jednoduchého mluveného projevu o zvířatech nebo rostlinách, včetně příběhů a jiných textů, hlasitě čtených učitelem.</p> <p>Dokáže na obecné úrovni porozumět výkladu nové látky, v níž se objevují zmínky o zvířatech a rostlinách (např. environmentální studie) za předpokladu, že klíčová slova byla prostudována předem.</p>	<p>Dokáže porozumět hlavním prvkům video nahrávky nebo televizního pořadu o přírodě.</p> <p>Dokáže porozumět hlavním bodům výkladu nové látky o světě přírody.</p>	<p>Dokáže porozumět podrobnému a delšímu mluvenému projevu, v jehož obsahu hraje příroda významnou roli.</p> <p>Dokáže dopodrobna porozumět příběhu nebo úvaze založené na popisu přírodního prostředí nebo světa zvířat.</p> <p>Dokáže dopodrobna porozumět delšímu mluvenému projevu, který podporuje respektování přírodního prostředí.</p>
		<p>Dokáže rozpoznat výrazy označující druhy rostlin a zvířat, které hrají významnou roli v tradicích nebo životě Romů, a porozumět jim.</p>	<p>Dokáže na obecné úrovni porozumět úvaze o historii Romů nebo činnosti moderních Romů, která je založena na 1) vztahu k přírodě nebo 2) práci se zvířaty.</p>	<p>Dokáže porozumět hlavním prvkům příběhu nebo úvaze o životě Romů, která se týká světa přírody nebo řemesel souvisejících se zvířaty.</p> <p>Dokáže porozumět zmínce o ptácích nebo zvířatech v pohádkách a jiných psaných textech.</p> <p>Dokáže porozumět textům, které se otevřeně zabývají úlohou některých ptáků a zvířat v lidové víře Romů.</p>	<p>Dokáže porozumět diskusi mezi rodilými mluvčími, která obsahuje zmínky o přírodě, přírodních událostech, zvířatech, a lidové víře a pověrách souvisejících s přírodou.</p> <p>Dokáže porozumět podrobnému popisu řemesla nebo povolání souvisejícího se zvířaty.</p>
Č T E N Í		<p>Dokáže používat obrazovou podporu k rozpoznání názvů zvířat a rostlin, jsou-li v písemné podobě (např. v obrázkovém slovníku, na nástěnné mapě), a k jejich pochopení.</p> <p>Dokáže rozpoznat názvy zvířat na pomocných kartách nebo plakátech a porozumět jim.</p>	<p>Dokáže přečíst velmi krátké jednoduché texty o zvířatech a přírodě za předpokladu, že obsahují vysokou frekvenci výskytu známých výrazů a vhodnou vizuální podporu.</p>	<p>Dokáže porozumět hlavním prvkům v textu o přírodě, jsou-li v něm použita známá klíčová slova a obrazová/grafická znázornění, která usnadňují pochopení a utřídění informací.</p>	<p>Dokáže přečíst podrobný text obsahující popis nebo vyprávění, v jehož obsahu hraje příroda významnou roli.</p>
		<p>Dokáže rozpoznat výrazy označující zvířata, která jsou významná z hlediska romských tradic nebo romského způsobu života, a porozumět jim.</p>	<p>Dokáže číst krátké jednoduché texty, např. pohádky, obsahující zmínky o zvířatech nebo světě za předpokladu, že obsahují vysokou frekvenci výskytu známých výrazů a vizuální podporu.</p>	<p>Dokáže porozumět hlavním prvkům textu, např. pohádce, v jehož obsahu hraje příroda významnou roli, jsou-li v něm použita známá klíčová slova a pojmy usnadňující utřídění informací.</p>	<p>Dokáže porozumět informaci nebo zprávě v textu, který se podrobně zabývá přírodou a zvířaty a odráží tradice nebo lidovou víru Romů.</p>

PŘÍRODA A ZVÍŘATA

		A1	A2	B1	B2
M L U V E N Í	Ú S T N Í I N T E R A K C E	<p>Dokáže používat klíčová slova a jednoduché fráze/věty k odpovědím na základní otázky o chování domácích „mazlíčků“, o náklonnosti ke zvířatům, atd.</p> <p>Dokáže používat klíčová slova a jednoduché fráze/věty k odpovědím na základní otázky o vývojových změnách rostlin během růstu.</p>	<p>Dokáže odpovídat na jednoduché otázky o tom, která zvířata má nebo nemá rád/a.</p> <p>Dokáže klást jednoduché otázky na téma chov zvířat nebo domácích mazlíčků a odpovídat na ně.</p>	<p>Dokáže diskutovat se spolužáky o tom, jak zařadit téma zvířata/rostliny do projektu, funkčního hraní, projektu výroby plakátu, atd.</p> <p>Dokáže předávat informace o péči o zvířata nebo rostliny.</p>	<p>Dokáže diskutovat se spolužáky o tom, jak zorganizovat projekt o zvířatech a přírodě, a zdůvodnit, proč dává přednost jednomu pracovnímu postupu před druhým.</p> <p>Dokáže diskutovat s ostatními spolužáky o významu péče o zvířata a přírodní prostředí a uvádět důvody pro podporu a proti podpoře určitých stanovisek.</p>
		<p>Dokáže používat klíčová slova a jednoduché fráze k odpovědím na otázky o pěstování rostlin a zeleniny, o tom, co má nebo nemá rád/a na zvířatech, v čem vidí výhody nebo nevýhody chování domácích mazlíčků nebo jiných zvířat, atd.</p>	<p>Dokáže klást jednoduché otázky o zvířatech chovaných ve své rodině nebo jinými lidmi, a odpovídat na ně.</p> <p>Dokáže klást jednoduché otázky o zvířatech, která má rád/a, a odpovídat na ně.</p> <p>Dokáže klást jednoduché otázky o vztahu různých skupin Romů k určitým zvířatům, a odpovídat na ně.</p>	<p>Dokáže hovořit s ostatními o významu přírody a zvířat v různých životních stylech.</p> <p>Dokáže klást otázky starším členům komunity o významu zvířat v životě Romů v minulosti.</p> <p>Dokáže klást otázky ostatním členům komunity o romských řemeslech nebo povoláních souvisejících se zvířaty.</p> <p>Dokáže klást otázky o lidové víře a tradicích spojených se zvířaty a odpovídat na ně.</p>	<p>Dokáže dopodrobna diskutovat o významu ochrany přírodního prostředí.</p> <p>Prostřednictvím diskuse s rodiči nebo staršími příslušníky komunity dokáže shromažďovat informace o tradičním stylu života Romů, který je spojen se zvířaty (např. lov medvědů, krocení koní, podkovářství, vystupování v cirkuse, bylinkářství, atd.).</p>
	Ú S T N Í P R O J E V	<p>Dokáže vyjmenovat zvířata, která dobře zná.</p> <p>Dokáže vyjmenovat typy rostlin pěstovaných nebo rostoucích v různých podmínkách (např. květiny, stromy, zemědělské plodiny, zelenina, atd.)</p>	<p>Dokáže používat řadu frází a jednoduchých vět k mluvenému projevu o chovu zvířat nebo péči o domácího mazlíčka.</p> <p>Dokáže používat řadu frází a jednoduchých vět k mluvenému projevu o volně žijících zvířatech a místech jejich výskytu.</p>	<p>Dokáže do určitých podrobností vysvětlit, jak se starat o hospodářská zvířata nebo domácího mazlíčka.</p> <p>Dokáže převyprávět obsah příběhu o zvířatech.</p>	<p>Dokáže přednést podrobný a delší mluvený projev ke zbytku třídy o moderních postojích k přírodě.</p>

	<p>Dokáže vyjmenovat zvířata, která jsou tradičně spojována s romskými komunitami v různých zemích.</p>	<p>Dokáže používat řadu frází a jednoduchých vět k charakteristice významu zvířat pro život Romů v minulosti.</p> <p>Dokáže používat řadu frází a jednoduchých vět k mluvenému projevu o lidové víře Romů ve vztahu k ptákům nebo zvířatům (např. štěstí, prokletí, poselství, atd.)</p>	<p>Dokáže vysvětlit, jak v minulosti určitá skupina/určité skupiny Romů žila/žily a pracovala/y se zvířaty.</p> <p>Dokáže převyprávět obsah příběhu vyprávěného jiným příslušníkem rodiny nebo komunity.</p>	<p>Dokáže přednést podrobný a delší mluvený projev o významu zvířat v historii Romů.</p> <p>Dokáže do určitých podrobností popsat některá romská řemesla a povolání, která souvisejí se zvířaty nebo přírodou (např. drezúra zvířat, krocení koní, podkovářství, bylinkářství, atd.).</p>
--	---	--	--	---

PŘÍRODA A ZVÍŘATA

	A1	A2	B1	B2
P S A N Í	Dokáže opsat nebo napsat vhodná označení na kresby se zvířaty.	Pomocí známé slovní zásoby dokáže napsat jednoduché věty o hospodářských nebo volně žijících zvířatech nebo o chovu domácího mazlíčka.	Dokáže napsat zprávu o příhodě se zvířetem (např. pes zachrání dítě před utonutím, volně žijící zvíře přežije navzdory přesile). Dokáže napsat stručný obsah příběhu o zvířatech.	Dokáže napsat srozumitelnou, podrobnou zprávu o druzích zvířat tradičně žijících v jeho/její zemi. Dokáže napsat srozumitelný podrobný text o hrozbě, jakou pro svět přírody představuje znečištění.
	Dokáže opsat nebo napsat názvy zvířat, která plní/plnila významnou funkci v životě Romů.	Dokáže napsat jednoduché věty o vztahu různých romských skupin ke zvířatům, a uvést názvy těchto skupin.	Dokáže napsat krátký popis o tom, jak skupina/y Romů dříve žila/y a pracovala/y se zvířaty.	Dokáže napsat srozumitelnou, podrobnou zprávu o vztahu různých skupin Romů ke zvířatům .

Příroda a zvířata

Úroveň	Dovednost		* Datum	** Datum	*** Datum
A1		Dokáží rozpoznat výrazy označující různá zvířata a rostliny, a porozumět jim.			
		Dokáží na mapě nebo v knize přečíst výrazy označující zvířata a rostliny.			
		Dokáží odpovídat na některé jednoduché otázky o zvířatech, která chováme jako domácí mazlíčky a o zvířatech, která žijí v přírodě. Dokáží odpovídat na některé jednoduché otázky týkající se chovu domácího mazlíčka. Dokáží odpovídat na některé jednoduché otázky o různých rostlinách, které rostou v různých podmínkách (např. květiny, stromy, zemědělské plodiny, atd.)			
		Dokáží vyjmenovat názvy zvířat, která jsem viděl/a. Dokáží vyjmenovat názvy zvířat, která vidím v knize pohádek. Dokáží vyjmenovat názvy zvířat, se kterými Romové v minulosti pracovali.			
		Dokáží napsat názvy zvířat, která znám. Dokáží napsat názvy zvířat, která se objevují v příbězích.			
A2		Dokáží porozumět smyslu příběhu nebo zprávy o práci se zvířaty, jsou-li součástí jejich obsahu výrazy označující zvířata nebo rostliny. Dokáží porozumět mluvenému projevu o domácím mazlíčkovi.			
		Dokáží číst povídky o zvířatech v různých částech světa. Dokáží číst pohádky o zvířatech.			
		Dokáží klást otázky o zvířatech, která jsem viděl/a, a o těch, která mám nebo nemám rád/a, a odpovídat na ně. Dokáží klást otázky o zvířatech, která chová moje rodina, a odpovídat na ně. Dokáží klást otázky o zvířatech, která v minulosti chovaly různé skupiny Romů, a odpovídat na ně.			

	<p>Dokáží mluvit o tom, jak se postarat o zvíře.</p> <p>Dokáží mluvit o volně žijících zvířatech a místech jejich výskytu.</p> <p>Dokáží mluvit o tom, jak Romové dříve pracovali se zvířaty.</p> <p>Dokáží mluvit o některých oblastech lidové víry, které se váží ke zvířatům.</p>			
	<p>Dokáží napsat několik vět o chovu domácího mazlíčka.</p> <p>Dokáží napsat několik vět o zvířatech na statku.</p> <p>Dokáží napsat několik vět o zvířatech, která byla součástí života a práce Romů.</p>			

Příroda a zvířata

Úroveň	Dovednost		* Datum	** Datum	*** Datum
B1		<p>Dokáží porozumět hlavním prvkům filmu nebo rozhlasového vysílání o zvířatech.</p> <p>Dokáží porozumět hlavním prvkům filmu nebo rozhlasového vysílání o práci se zvířaty.</p>			
		<p>Dokáží porozumět hlavním prvkům písemné zprávy o práci se zvířaty.</p> <p>Dokáží porozumět hlavním prvkům příběhu nebo písemné zprávy o řemeslech, v nichž zvířata hrají důležitou roli.</p> <p>Dokáží porozumět úvaze o tradicích a projevech lidové víry spojených se zvířaty.</p>			
		<p>Dokáží diskutovat o přípravě projektu o zvířatech.</p> <p>Dokáží klást otázky týkající se péče o zvířata a odpovídat na ně.</p> <p>Dokáží v rámci projektu klást otázky o romských povoláních souvisejících se zvířaty a odpovídat na ně.</p> <p>Dokáží klást otázky o tradicích lidové víry spojených se zvířaty a odpovídat na ně.</p> <p>Dokáží se ptát na životní styl Romů, jehož součástí byla práce se zvířaty.</p>			
		<p>Dokáží přednést mluvený projev o významu přírodního prostředí.</p> <p>Dokáží přednést mluvený projev o významu zvířat pro práci a životní styl Romů.</p> <p>Dokáží převyprávět obsah příběhu obsahující zmínky o zvířatech.</p> <p>Dokáží převyprávět obsah příběhu nebo zprávy, kterou jsem slyšel/a od příslušníků rodiny nebo komunity.</p>			
		<p>Dokáží napsat zprávu o příhodě, v níž vystupují zvířata.</p> <p>Dokáží napsat stručný obsah příběhu o zvířatech.</p> <p>Dokáží napsat popis vztahu různých skupin Romů k povoláním, která souvisejí se zvířaty.</p>			
	B2		<p>Dokáží dopodrobna porozumět mluvenému projevu, v jehož obsahu hraje příroda významnou roli.</p> <p>Dokáží dopodrobna porozumět příběhu nebo popisu, který čerpá ze světa přírody nebo ze soužití mezi člověkem a zvířetem.</p> <p>Dokáží dopodrobna porozumět mluvenému projevu o ochraně přírodního prostředí a ekologické výchově.</p> <p>Dokáží dopodrobna porozumět mluvenému projevu o romských tradicích souvisejících se zvířaty a přírodou.</p> <p>Dokáží dopodrobna porozumět obsahu zprávy o romském řemesle, které je spojeno se zvířaty.</p>		
		<p>Dokáží přečíst příběh, v jehož obsahu hraje příroda významnou roli.</p> <p>Dokáží porozumět příběhu, v jehož obsahu hrají lidová víra a pověry související se zvířaty významnou roli.</p>			
		<p>Dokáží diskutovat o tom, jak při přípravě projektu nebo prezentace o přírodě třídít informace podle důležitosti.</p> <p>Dokáží klást otázky, abych mohl/a zkoumat informace o soužití Romů se zvířaty.</p> <p>Dokáží diskutovat o důležitosti respektování přírodního prostředí a zdůvodnit svá stanoviska.</p>			

	<p>Dokáží přednést delší mluvený projev o moderních postojích ke světu přírody.</p> <p>Dokáží přednést delší mluvený projev o významu zachování přírodního bohatství v dnešní době.</p> <p>Dokáží přednést delší mluvený projev o významu zvířat v historii a tradicích Romů.</p> <p>Dokáží podrobně popsat některá romská řemesla související se zvířaty a životní styl osob, která uvedená povolání vykonávají.</p> <p>Dokáží převyprávět příběh nebo pověst se všemi důležitými podrobnostmi ze světa přírody.</p>			
	<p>Dokáží napsat srozumitelný a podrobný popis přírody ve své zemi.</p> <p>Dokáží napsat srozumitelný a podrobný popis problémů, které přírodním prostředí způsobuje znečištění, atd.</p> <p>Dokáží napsat srozumitelný a podrobný popis vztahu různých skupin Romů ke světu přírody.</p> <p>Dokáží napsat srozumitelný a podrobný popis tradic lidové víry Romů souvisejících s přírodou.</p>			

TÉMA 11: KONÍČKY A UMĚNÍ

Souhrnné téma zahrnuje sportovní aktivity, koníčky, uměleckou činnost, film a hudbu, a činnosti vykonávané ve volném čase v domácím prostředí.

Specifické deskriptory zaměřené na Romy zahrnují řadu činností, na nichž se děti podílejí, ale které mohou souviset s prací, které se věnuje celá rodina, jako je akrobacie, polykání ohně a další cirkusové aktivity. Zahrnují také hudbu a tanec, které jsou nedílnou součástí romských oslav. Písňe a lidová poezie představují ústní tradice romského obyvatelstva a měly by být zkoumány společně s příběhy, které Romové vyprávějí, emocemi, které vyjadřují a událostmi, které si připomínají.

Součástí tématu by měla být srovnání volnočasových a tvůrčích aktivit v minulosti a současnosti. Ústní tradice v podobě písní, příběhů a hádanek mohou být konfrontovány se současným používáním počítačů k hraní her, surfování po internetu a psaní e-mailů.

Povolání, jako např. zpracování kovů, mohou být zkoumána v širších souvislostech z hlediska jejich přínosu a vlivu na oblast umění a designu.

V rámci práce s tématem sportu, umění a koníčků obecně je možné uvádět příklady slavných Romů, kteří dosáhli věhlasu díky vynikajícím výkonům ve svém oboru (např. sportovci, filmové hvězdy, hudebníci, výtvarníci, atd.).

K těmto osobnostem se řadí, například: Sidonie Adelsburg (dětská oběť koncentračního tábora v Osvětimi – dokumentární film z roku 1991), Carmen Amaya (tanečnice flamenca), Maria Bako (maďarská filmová herečka), János Bálasz (maďarský umělec a básník), Věra Bílá (současná romská zpěvačka), Philomena Franz (současná zpěvačka a tanečnice čerpající z romského folkloru), Žarko Jovanović (srbský hudebník), Rosa a Katerina Taikon (Rosa je švédská umělkyně vyrábějící šperky ze stříbra a Katerina se věnuje literatuře pro děti) Johann Trollman (der Ruckelle, německý šampion v polotěžké váze z roku 1933), atd.

Ke světově proslulým osobnostem romského původu náleží také: Yul Brynner, Matka Tereza, Pablo Picasso, Ava Gardner, Clark Gable, Charlie Chaplin, Django Reinhardt, Manitas de Plata, Michael Caine, Bill Clinton, atd.¹⁰

Viz také: Romská řemesla a povolání (strana 42)

Práce ve **třídě 1**

Cíl: **Naučit** se výrazy **označující** osobní zájmy a záliby a nakreslit obrázek/napsat krátký text na toto téma.

Věkové rozmezí: 4–14

Úroveň: A1

Metoda:

1. Seznamte žáky s výrazy označujícími činnosti, které žáky baví – sporty, počítače, hry, atd.
2. Žáci říkají, proč je tyto činnosti baví, a na tabuli zapisují výrazy charakterizující uvedené aktivity.
3. Mladší žáci nakreslí obrázek své oblíbené volnočasové aktivity s označením, které napíše nebo opíše z tabule.
4. Starší žáci napíše jednoduché věty o své oblíbené činnosti s použitím výrazů zapsaných na tabuli.

¹⁰ Viz Ian Hancock, *We are the Romani people*, (My jsme Romové) Hatfield, Hertfordshire: University of Hertfordshire Press, 2002, str.127–138.

Práce ve **třídě 2**

Cíl: Získat poznatky o osobnostech romského **původu**, které dosáhly **věhlasu** díky vynikajícím **výkonům** v **různých** oborech **činnosti** – **hudbě**, výkonném **umění**, sportu, atd. (viz shora uvedené **příklady**)

Věkové rozmezí: 10–14

Úroveň: B1/B2

K získání přehledu o životě a díle osobnosti nebo skupiny osobností se nabízí řada příležitostí ve formě projektů, prezentací a písemných zadání.

KONIČKY A UMĚNÍ

		A1	A2	B1	B2
P O R O Z U M Ě N Í	P O S L E C H	Dokáže rozpoznat základní výrazy označující sporty a jiné činnosti vykonávané ve volné přírodě, osobní záliby a zájmy, a činnosti, jako je dramatické umění, studium hudby a scénická činnost, a porozumět jim.	Dokáže porozumět hlavním prvkům jednoduchých mluvených projevů ve třídě, včetně příběhů, o zájmech nebo volnočasových aktivitách ostatních dětí, i o aktivitách v jiných zemích. Dokáže porozumět jednoduchým pokynům pro hraní hry. Dokáže porozumět hlavním prvkům jednoduchého srovnání mezi volnočasovou/uměleckou činností v minulosti a současnosti.	Dokáže porozumět hlavním prvkům mluveného projevu o sportu, hudbě, filmech nebo jiných činnostech, které se vykonávají mimo školu. Dokáže porozumět hlavním prvkům zvukové nebo vizuální prezentace události, např. sportovního utkání, koncertu, oslavy nebo jiné akce.	Dokáže dopodrobna porozumět mluvenému projevu o sportu, filmu, divadle nebo jiné zálibě či volnočasové aktivitě. Dokáže dopodrobna porozumět smyslu příběhu, který se týká sportu, scénických umění nebo jiných volnočasových aktivit.
		Dokáže rozpoznat výrazy označující hudbu, písně a tance typické pro romské oslavy, a porozumět jim. Dokáže rozpoznat výrazy označující domácí volnočasové aktivity, jako jsou karetní hry, luštění hádanek, atd., a porozumět jim. Dokáže rozpoznat výrazy označující činnosti typické pro cirkusové prostředí a jiná veřejná představení, a porozumět jim.	Dokáže porozumět hlavním prvkům příběhu, básně nebo písně, který/á pomocí známých výrazů podrobně líčí událost nebo zážitek. Dokáže porozumět hlavním prvkům hádanky. Dokáže porozumět jednoduchým pokynům pro fyzickou aktivitu, jako je akrobacie. Dokáže porozumět jednoduchým pokynům k předvedení krátkého představení. Dokáže porozumět hlavním prvkům popisu vlivu romského umění minulosti na současné umění a design.	Dokáže porozumět hlavním prvkům mluveného projevu o tradičních aktivitách romských dětí. Dokáže porozumět příběhu, který je inspirován činnostmi romských dětí, a rozpoznat význam určitých činností. Dokáže porozumět hlavním prvkům mluveného projevu o vlivu minulých i současných činností Romů na umění (zpracování kovů, hudba, výtvarné umění, atd.)	Dokáže bez obtíží porozumět rozhovoru starších rodinných příslušníků o činnostech, kterými se romská komunita zabývala v minulosti. Dokáže dopodrobna porozumět mluvenému projevu o osobních zkušenostech se sportem, scénickým uměním, atd. Dokáže dopodrobna porozumět smyslu příběhu, který se týká sportu, scénických umění nebo jiných volnočasových aktivit. Dokáže dopodrobna porozumět smyslu zprávy o vlivu romského umění (hudby, tance, výtvarného umění) na uměleckou činnost obecně.
	Č T E N Í	Dokáže rozpoznat výrazy označující sporty, koníčky a jiné činnosti, jsou-li napsány na pomocných kartách, plakátech nebo v jednoduchém textu, a porozumět jim.	Dokáže přečíst krátké jednoduché texty (příběh, internetový text, atd.), které popisují událost nebo volnočasovou aktivitu (např. koncert, kolektivní hru, atd.), a porozumět jejich smyslu.	Dokáže číst texty o volnočasové, sportovní nebo kulturní činnosti za předpokladu, že byl/a předem seznámen/a s klíčovými slovy, a porozumět jejich smyslu.	Dokáže přečíst podrobnou zprávu nebo hodnocení sportovní nebo jiné volnočasové činnosti, a porozumět smyslu. Dokáže přečíst podrobné pokyny týkající se osobní záliby nebo zájmové činnosti, a porozumět jejich smyslu.

	<p>Dokáže rozpoznat výrazy označující písně a tance, typické domácí volnočasové aktivity, a scénickou činnost, objeví-li se na pomocných kartách, plakátech nebo v jednoduchém textu, a porozumět jejich smyslu.</p> <p>Dokáže rozpoznat výrazy označující sporty, které jsou v jeho/jejím životě důležité (např. box, fotbal, bruslení, atd.).</p>	<p>Dokáže přečíst krátké texty, které popisují činnosti, které děti vykonávaly v minulosti, a porozumět jejich smyslu.</p> <p>Dokáže přečíst krátký text o typické činnosti romského dítěte, jehož rodina se zabývá uměleckou činností (např. hudbou, tancem, cirkusovým uměním, atd.), a porozumět jeho smyslu.</p> <p>Dokáže přečíst krátké jednoduché texty (příběh, internetový text, atd.), které popisují sportovní událost (např. fotbalový zápas, utkání v boxu, atd.), a porozumět jejich smyslu.</p>	<p>Dokáže číst texty o aktivitách Romů, např. utkání v boxu, o scénických uměních (např. zpěv, hudba, dramatické umění, cirkusové umění, atd.) za předpokladu, že byli předem seznámeni s neznámými výrazy.</p>	<p>Dokáže číst podrobné zprávy o činnostech typických pro romskou kulturu, a porozumět jejich smyslu.</p> <p>Dokáže přečíst podrobný životopisný text o slavném sportovci, výtvarníkovi, filmové hvězdě, hudebníkovi, atd. romského původu.</p>
--	---	--	---	---

KONIČKY A UMĚNÍ

		A1	A2	B1	B2
M L U V E N Í	Ú S T N Í I N T E R A K C E	<p>Dokáže používat gesta, mimiku, klíčová slova a jednoduché fráze/věty k označení zájmové nebo jiné činnosti, kterou má nebo nemá rád/a.</p> <p>Dokáže používat klíčová slova a jednoduché fráze/věty k odpovědi na otázky týkající se zálib, soutěží nebo utkání nebo jiných činností, které si vyzkoušel/a nebo zažil/a (např. sportovní akce, film, atd.)</p>	<p>Dokáže klást jednoduché otázky týkající se sledu událostí při představení nebo hře a odpovídat na ně.</p> <p>Dokáže klást jednoduché otázky o filmu a odpovídat na ně.</p> <p>Dokáže klást jednoduché otázky týkající se mimoškolních zálib a odpovídat na ně.</p>	<p>Dokáže diskutovat o zájmech, zálibách a zážitcích z volnočasové a umělecké činnosti.</p> <p>Dokáže spontánně reagovat v diskusi na známá témata.</p>	<p>Dokáže dlouze a dopodrobna diskutovat o významu zájmové, sportovní a jiné volnočasové činnosti.</p> <p>Dokáže se spontánně a plynule zapojit do diskuse o výhodách různých činností a o zkušenostech, které lze získat účastí v nich získat.</p>
	M L U V E N Í	<p>Dokáže používat gesta, mimiku, klíčová slova a jednoduché fráze/věty k označení zájmové činnosti, soutěží nebo utkání, nebo jiných volnočasových aktivit, kterých se zúčastnil/a.</p>	<p>Dokáže klást jednoduché otázky týkající se určitých volnočasových aktivit, které vykonávají členové jeho/její domácnosti nebo rodiny, a odpovídat na ně.</p> <p>Dokáže klást jednoduché otázky týkající se tradičních volnočasových aktivit romských dětí v minulosti, a odpovídat na ně.</p> <p>Dokáže hovořit o tom, co rád/a dělá po vyučování.</p>	<p>Dokáže diskutovat o otázkách týkajících se volnočasové, sportovní a scénické činnosti, a odpovídat na ně.</p>	<p>Dokáže se spontánně a plynule zapojit do diskuse o typicky romské činnosti, a odpovídat na otázky ostatních a zdůvodňovat svá stanoviska.</p>
	Ú S T N Í P R O J E V	<p>Dokáže vyjmenovat mimoškolní činnosti, které ho/ji baví.</p>	<p>Dokáže používat řadu frází a jednoduchých vět k popisu koníčka nebo volnočasové aktivity.</p>	<p>Dokáže přednést jednoduchou, souvislou zprávu o přípravách na vystoupení (školní představení, koncert, atd.).</p> <p>Dokáže přednést krátký mluvený projev o přípravě sportovního klání a jeho průběhu.</p> <p>Dokáže přednést jednoduchý mluvený projev o konkrétní zájmové činnosti nebo koníčku.</p>	<p>Dokáže přednést podrobný mluvený projev delšího rozsahu o činnostech, které ho/ji baví, a vysvětlit jejich význam z hlediska poznávání života, spolupráce s ostatními, atd.</p>

	<p>Dokáže vyjmenovat činnosti, na kterých se podílí doma nebo v komunitě.</p>	<p>Dokáže používat řadu frází jednoduchých vět k popisu svých volnočasových aktivit.</p>	<p>Dokáže přednést jednoduchý mluvený projev o svých zájmech/mimoškolních činnostech (např. pěvecký, literární, herecký kroužek).</p> <p>Dokáže přednést jednoduchý mluvený projev o významu romské umělecké a scénické činnosti.</p>	<p>Dokáže přednést podrobnou prezentaci o romské činnosti (tradiční, historické nebo současné) a vysvětlit, jaký má pro ně osobní význam.</p> <p>Dokáže přednést podrobnou prezentaci o vlivu romského umění (zpracování kovů, hudby, tance, výtvarného umění) na uměleckou činnost obecně.</p> <p>Dokáže přednést podrobnou zprávu o romské osobnosti, která se proslavila v určitém oboru (např. hudbě, filmu, výtvarném umění, cirkusovém umění, atd.)</p>
--	---	--	---	---

KONÍČKY A UMĚNÍ

P S A N Í	Dokáže opsat nebo napsat výrazy označující zájmovou a jinou činnost, která se vykonává ve škole nebo po vyučování.	Dokáže s použitím známých výrazů napsat krátký text (dopis, e-mail) popisující oblíbenou zájmovou nebo volnočasovou aktivitu.	Dokáže napsat jednoduchý souvislý text o koníčku nebo zájmu a o tom, co se jim na uvedené činnosti líbí.	Dokáže napsat srozumitelný podrobný text o významu volnočasových, sportovních a/nebo kulturních aktivit. Dokáže napsat srozumitelnou podrobnou zprávu o osobní zkušenosti se zájmovou nebo jinou činností.
	Dokáže opsat nebo napsat výrazy označující domácí volnočasové aktivity související s vystupováním.	Dokáže s použitím známých výrazů napsat krátký text (dopis, e-mail) popisující romskou zájmovou nebo volnočasovou aktivitu, která ho/ji baví.	Dokáže napsat jednoduchou, souvislou zprávu o volnočasové/sportovní/scénické činnosti, která je typická z hlediska romské kultury nebo tradic. Dokáže napsat jednoduchou, souvislou zprávu o konkrétní oblasti romského umění.	Dokáže napsat srozumitelnou podrobnou zprávu o typické nebo tradiční romské činnosti. Dokáže napsat srozumitelný podrobný text o romské osobnosti, která se proslavila v určitém oboru (např. hudbě, filmu, výtvarném umění, atd.). Dokáže napsat srozumitelný podrobný text o významu romského přínosu k rozvoji evropského umění.

Koníčky a umění					
Úroveň	Dovednost		* Datum	** Datum	*** Datum
A1		Dokáží rozpoznat výrazy označující sporty, koníčky a činnosti, jako je dramatické umění, zpěv, hudba a scénická činnost Dokáží rozpoznat výrazy označující romskou hudbu, písně a tance. Dokáží rozpoznat výrazy označující jinou scénickou činnost, např. cirkusové umění. Dokáží rozpoznat výrazy označující volnočasové aktivity, které vykonáváme doma.			
		Dokáží přečíst a rozpoznat výrazy označující sporty a koníčky na mapě nebo plakátu. Dokáží rozpoznat výrazy označující hudbu, dramatické umění, zpěv, tanec, výtvarné umění a scénickou činnost na mapě nebo plakátu. Dokáží rozpoznat výrazy označující sporty, záliby a aktivity, které provozují.			
		Dokáží říci, které sporty, koníčky nebo volnočasové aktivity mám nebo nemám rád/a. Dokáží odpovědět na jednoduché otázky, kterým sportům, koníčkům nebo jiným volnočasovým aktivitám se věnuji pravidelně. Dokáží odpovědět na jednoduché otázky, které volnočasové aktivity jsou oblíbené u nás doma.			

		<p>Dokáží vyjmenovat činnosti, kterým se svými přáteli věnuji ve škole a mimo školu.</p> <p>Dokáží vyjmenovat volnočasové aktivity, kterým se věnuji doma nebo v komunitě.</p>			
		<p>Dokáží napsat výrazy označující sporty a koníčky.</p> <p>Dokáží napsat výrazy označující hudbu, zpěv, tanec a různé formy scénické činnosti.</p> <p>Dokáží napsat výrazy označující sporty a koníčky, kterým se věnuji ve škole.</p>			

Koníčky a umění					
Úroveň	Dovednost		* Datum	** Datum	*** Datum
A2		Dokáží porozumět hlavním prvkům jednoduchého příběhu o sportu, scénické činnosti nebo volnočasové aktivitě. Dokáží porozumět jednoduchým pokynům pro hraní hry. Dokáží porozumět jednoduchým pokynům pro představení ve třídě. Dokáží porozumět jednoduchým pokynům pro fyzickou aktivitu, jako je sportovní hra, akrobacie, atd.			
		Dokáží přečíst krátkou, jednoduchou zprávu v novinách nebo na internetu, která popisuje sportovní událost, hru, nebo představení. Dokáží přečíst krátký, jednoduchý text o hrách, které si děti dříve hrávaly. Dokáží přečíst krátký, jednoduchý příběh o romském dítěti, jehož rodina se zabývala scénickými aktivitami.			
		Dokáží klást jednoduché otázky o tom, co se děje při hře nebo během představení, a odpovídat na ně. Dokáží klást jednoduché otázky o filmu, který jsem viděl/a, a odpovídat na ně. Dokáží klást jednoduché otázky o tom, co rád/a dělám mimo školu, a odpovídat na ně. Dokáží klást jednoduché otázky týkající se oblíbených volnočasových aktivit v mé rodině, a odpovídat na ně. Dokáží klást jednoduché otázky týkající se tradičních aktivit romských dětí, a odpovídat na ně.			
		Dokáží popsat svůj oblíbený koníček nebo sport. Dokáží popsat volnočasové aktivity, které jsem se naučil/a doma.			
		Dokáží napsat pohlednici s popisem sportovního utkání, filmového nebo jiného představení, které jsem navštívil/a. Dokáží napsat několik vět o tom, co rád/a dělám po vyučování. Dokáží napsat několik vět o svém oblíbeném koníčku, kterému se věnuji doma.			
B1		Dokáží porozumět hlavním prvkům mluveného projevu o sportech a umění (dramatické umění, hudba, píseň, představení, atd.). Dokáží porozumět hlavním prvkům filmu o sportovci nebo umělci. Dokáží porozumět hlavním prvkům mluveného projevu o činnostech, kterým se romské děti dříve věnovaly, když se připravovaly na dráhu sportovce nebo umělce.			
		Dokáží přečíst zprávu o sportovní nebo kulturní události. Dokáží přečíst krátkou zprávu o životě slavného romského sportovce nebo umělce.			
		Dokáží diskutovat o svých zájmech nebo koníčcích a popsat, co dělám. Dokáží reagovat na otázky týkající se mých zájmů nebo koníčků. Dokáží klást otázky týkající se odborné přípravy jiné osoby na její sportovní nebo umělecké výkony (hudební, výtvarné, pěvecké, dramatické, atd.)			
		Dokáží mluvit o přípravách na sportovní událost nebo představení ve škole. Dokáží přednést jednoduchý mluvený projev o svém koníčku. Dokáží přednést jednoduchý mluvený projev o svých mimoškolních aktivitách. Dokáží přednést jednoduchou zprávu o filmovém nebo jiném představení nebo sportovním utkání, které jsem navštívil/a. Dokáží přednést jednoduchý mluvený projev o významu romského umění pro evropské umění obecně (hudba, výtvarné umění, tanec, atd.)			

		Dokáži napsat dopis o svých koníčcích. Dokáži napsat popis sportovní nebo kulturní události, kterou jsem navštívil/a.			
--	---	--	--	--	--

Koníčky a umění					
Úroveň	Dovednost		* Datum	** Datum	*** Datum
B2		<p>Dokáží porozumět podrobnostem mluveného projevu o určitém sportu nebo kulturní činnosti.</p> <p>Dokáží porozumět mluvenému projevu osobnosti, která se proslavila svými sportovními nebo uměleckými výkony.</p> <p>Dokáží porozumět příběhu inspirovanému životem osobnosti ze světa sportu nebo kultury.</p> <p>Dokáží porozumět mluvenému projevu popisujícímu zájem osoby o sportovní nebo kulturní aktivitu a způsob, jakým ovlivnila její život.</p>			
		<p>Dokáží přečíst zprávu o sportovní události v novinách nebo na internetu.</p> <p>Dokáží přečíst životopis osobnosti, která se ve svém životě věnovala činnosti v oblasti sportu nebo kultury.</p> <p>Dokáží přečíst příběh z prostředí sportu nebo kultury.</p>			
		<p>Dokáží diskutovat o významu koníčků a vysvětlit, které koníčky mám nebo nemám rád/a.</p> <p>Dokáží diskutovat o různých aktivitách, např. sportu, hudbě, dramatickém umění, atd. a jejich přínosech pro osoby, které se jim aktivně věnují.</p> <p>Dokáží odpovědět na otázky týkající se typických romských aktivit, např. cirkusových dovedností, zpěvu, tance, atd.</p> <p>Při přípravě projektu nebo prezentace dokáží diskutovat na téma sportovní a kulturní činnosti a třídít informace podle důležitosti.</p>			
		<p>Dokáží přednést podrobnou zprávu o aktivitách, které mě baví s vysvětlením, jak se připravuji, cvičím, trénuji, atd. a jaký přínos pro mě mají.</p> <p>Dokáží přednést podrobnou zprávu o metodách rozvíjení pěveckých, tanečních, cirkusových a sportovních dovedností romských dětí.</p> <p>Dokáží přednést podrobnou zprávu o vlivu romského umění na evropské umění.</p> <p>Dokáží přednést delší mluvený projev o romské osobnosti, která se proslavila činností v oblasti sportu nebo kultury.</p>			
		<p>Dokáží psát o sportovní nebo volnočasové aktivitě, která mě baví, a formulovat vlastní názory na to, jaký pro mě má přínos.</p> <p>Dokáží napsat podrobnou zprávu o osobní zkušenosti ze sportovního nebo kulturního prostředí.</p> <p>Dokáží napsat podrobnou zprávu o typické nebo tradiční kulturní nebo sportovní činnosti Romů.</p> <p>Dokáží psát o přínosu Romů k rozvoji sportu a umění.</p> <p>Dokáží psát o romské osobnosti nebo osobnosti romského původu, která se proslavila v oblasti sportu, výtvarného nebo scénického umění.</p>			

Příloha 1

Doporučení Výboru ministrů členských států č. R (2000) 4 o vzdělávání romských dětí v Evropě

(Přijaté Výborem ministrů dne 3. února 2000 na 696. zasedání zástupců ministrů)

Výbor ministrů, ve smyslu článku 15 odst. b Statutu Rady Evropy,

maje za to, že cílem Rady Evropy je více sjednotit své členy a že tohoto cíle lze dosáhnout zejména společnými kroky v oblasti vzdělávání;

uznáváje naléhavou potřebu vybudovat nové základy budoucích vzdělávacích strategií pro romské obyvatele Evropy, zejména s ohledem na vysokou míru negramotnosti nebo částečné negramotnosti mezi nimi, velký počet žáků, kteří předčasně ukončí školní docházku, malé procento žáků s ukončeným základním vzděláním a přetrvávání jevů jako nízká školní docházka;

konstatuje, že problémy, se kterými se Romové potýkají v oblasti vzdělávání, jsou do značné míry výsledkem dlouhodobé vzdělávací politiky v minulosti, která vedla buď k asimilaci nebo k segregaci romských dětí ve škole, na základě jejich „sociálního a kulturního handicapu“;

maje za to, že znevýhodněné postavení Romů v evropských společnostech nelze změnit, pokud nebude romským dětem zaručena rovnost příležitostí v oblasti vzdělávání;

maje za to, že vzdělávání romských dětí by mělo být prioritou státní politiky vůči Romům;

vědom si toho, že politiky zaměřené na řešení problémů Romů v oblasti vzdělávání by měly být komplexní a měly by se opírat o uznání skutečnosti, že problematika vzdělávání romských dětí je spojena s řadou dalších faktorů a předpokladů, zejména ekonomických, sociálních a kulturních aspektů, a s bojem proti rasismu a diskriminaci;

vědom si toho, že vzdělávací politiky pro romské děti by měly být podpořeny aktivním vzděláváním dospělých a politikou odborného vzdělávání;

maje za to, že stejně jako existuje dokument týkající se vzdělávání romských dětí platný pro členské státy Evropské unie (usnesení Rady a ministrů školství zasedajících v Radě ze dne 22. května 1989, 89/C 153/02 o zajištění školní docházky romských dětí a dětí kočovníků), je nezbytně nutné přijmout dokument, který by platil pro všechny členské státy Rady Evropy;

vědom si Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin a Evropské charty regionálních či menšinových jazyků;

vědom si doporučení č. 563 (1969) a 1203 (1993) Parlamentního shromáždění Rady Evropy, která zmiňují vzdělávací potřeby Romů v Evropě;

vědom si usnesení č. 125 (1981), 16 (1995) a 249 (1993) a doporučení č. 11 (1995) Kongresu místních a regionálních orgánů Evropy o situaci Romů v Evropě;

vědom si doporučení týkajícího se obecné politiky č. 3 Evropské komise o potlačení rasismu a nesnášenlivosti vůči Romům v Evropě;

vědom si činnosti Rady pro kulturní spolupráci (CDCC) v rámci plnění usnesení č. 125 (1981) a zejména zveřejnění zprávy Romové a kočovníci (1985), revidované v roce 1994 (Romové, kočovníci, nakladatelství Rady Evropy);

vítaje memorandum připravené Výborem expertů na romskou komunitu nazvané Dokument o vzdělávací politice pro romské děti: strategické prvky vzdělávací politiky pro romské děti v Evropě" (MG-S-ROM (97) 11),

doporučuje, aby vlády členských států při realizaci své vzdělávací politiky:

- dodržovaly zásady stanovené v příloze tohoto doporučení;
- odpovídajícím způsobem uvědomily o tomto doporučení příslušné veřejné orgány ve svých zemích.

*****

Příloha k doporučení č. R (2000) 4

Zásady vzdělávací politiky pro romské děti v Evropě

1. Struktury

1. Vzdělávací politiku pro romské děti by měly doplňovat dostatečné prostředky a nezbytné flexibilní struktury, které by odrážely rozmanitost romské populace v Evropě a zohledňovaly skutečnost, že existují skupiny Romů s kočovným nebo polokočovným životním stylem. V tomto ohledu by se dalo uvažovat o využívání distančního vzdělávání založeného na nových komunikačních technologiích.
2. Měl být kladen důraz na lepší koordinaci mezinárodní, národní, regionální a místní úrovně, aby úsilí nebylo roztříštěné a aby se podporovala spolupráce.
3. Proto by ministerstva školství členských států měla otázce vzdělávání romských dětí věnovat zvláštní pozornost.
4. Aby měly romské děti přístup ke vzdělání, je nezbytné rozvinout rozsáhlý systém předškolní výchovy, který bude přístupný i těmto dětem.
5. Zvláštní pozornost by měla být věnována také potřebě zajistit lepší komunikaci s rodiči s případným využitím prostředníků z romské komunity, čímž by mohly vzniknout konkrétní pracovní příležitosti. Rodičům by se mělo dostat konkrétních informací a rad o potřebě vzdělání a o podpůrných mechanismech, které mohou obce rodinám nabídnout. Musí existovat vzájemné porozumění mezi rodiči a školami. Vyloučení rodičů a nedostatek znalostí a vzdělání (či dokonce ngramotnost) brání dětem ve využívání vzdělávacího systému.
6. Měly by být zavedeny vhodné podpůrné struktury, které by romským dětem umožnily využívat rovné příležitosti ve školách, především prostřednictvím pozitivních kroků.
7. Členské státy se vyzývají, aby poskytly nezbytné prostředky na realizaci výše uvedených politik a opatření, která by pomohla překlenout propast mezi romskými žáky a žáky z většinové společnosti.

II. **Učební** osnovy a **učební** materiál

8. **Vzdělávací politiky pro romské děti** by se měly realizovat v rámci širších interkulturních politik a brát v úvahu zvláštnosti romské kultury a znevýhodněné postavení mnohých Romů v členských státech.
9. **Učební osnovy jako celek a učební materiál** by proto měly být koncipovány tak, aby zohledňovaly kulturní identitu romských dětí. Do učebních materiálů by měla být začleněna romská historie a kultura, aby odrážely kulturní identitu romských dětí. Měla by se podporovat účast zástupců romské komunity na přípravě učebních materiálů o historii, kultuře a jazyce Romů.
10. Členské státy by však měly zajistit, aby výsledkem nebylo vytvoření samostatných učebních osnov, což by následně mohlo vést k zavádění oddělených tříd.
11. Členské státy by také měly podporovat vývoj učebních materiálů založených na osvědčených postupech, které by učitelům pomáhaly při jejich každodenní práci s romskými žáky.
12. V zemích, kde se používá romština, by měla být romským dětem poskytnuta možnost výuky v mateřském jazyce.

III. Výběr a příprava učitelů

13. Je důležité, aby si budoucí učitelé osvojili zvláštní znalosti a dovednosti a absolvovali speciální přípravu, která by jim umožnila lépe porozumět romským žákům. **Vzdělávání romských žáků** by však mělo zůstat nedílnou součástí všeobecného vzdělávacího systému.
14. Romská komunita by se měla na tvorbě takových učebních osnov podílet a dále by se měla přímo podílet na poskytování informací budoucím učitelům.
15. Podporovat by se měla také příprava a přijímání učitelů z romské komunity.

IV. Shromažďování a vyhodnocování informací

16. Členské státy by měly podporovat inovativní výzkum / malé projekty, aby se místní potřeby řešily na místní úrovni. Výsledky těchto projektů by měly být dále šířeny.
17. Výsledky vzdělávací politiky pro romské žáky by se měly pečlivě sledovat. Všechny subjekty zapojené do vzdělávání romských dětí (školské úřady, učitelé, rodiče, nevládní organizace) by měly být podporovány v účasti v procesu sledování.
18. Při hodnocení výsledků vzdělávací politiky pro romské děti by se mělo zohledňovat mnoho kritérií, včetně osobnostního a sociálního vývoje, a hodnocení by se nemělo omezovat na odhady školní docházky a podílu žáků s nedokončeným vzděláním.

V. Konzultace a koordinace

19. Každý stát by měl podporovat zapojení všech zúčastněných stran (ministerstvo školství, školské úřady, romské rodiny a organizace) do **přípravy, realizace a sledování vzdělávací politiky pro Romy**.
20. Využití by měli být i **prostředníci** z romské komunity, zejména proto, aby se zjednodušila komunikace mezi Romy, většinou společností a školami a aby nedocházelo ke konfliktům ve školách; toto by se mělo vztahovat na všechny úrovně školství.

21. Ministerstva školství by měla v rámci zvyšování informovanosti uvedeného v bodě I. odst. 3 usnadnit koordinaci úsilí všech zúčastněných stran a umožnit výměnu informací mezi orgány zabývajícími se vzděláváním na různých úrovních.
22. Členské státy by dále měly podporovat výměnu zkušeností a osvědčených postupů.

Příloha 2

Varšavská deklarace

My, představitelé států a vlád členských zemí Rady Evropy, shromáždění na třetím summitu ve Varšavě ve dnech 16. a 17. května 2005, přinášíme svědectví o jednotě Evropy, která nemá v dějinách obdoby. Další pokrok v budování Evropy bez hranic musí být založen na společných hodnotách vtělených do Statutu Rady Evropy, tedy na demokracii, ochraně lidských práv a právním státu.

Od summitu ve Vídni (1993) a ve Štrasburku (1997) se Rada rozrostla a dnes jsou jejími členy v podstatě všechny evropské státy. Oceňujeme, jakou měrou k dosažení tohoto cíle přispělo Parlamentní shromáždění a Kongres místních a regionálních orgánů. Těšíme se na den, kdy na členství v Radě Evropy bude připraveno i Bělorusko.

Šedesát let po skončení druhé světové války, třicet let po podpisu Helsinského závěrečného aktu, pětadvacet let po vzniku hnutí Solidarita a patnáct let po pádu Berlínské zdi vzdáváme hold všem, kdo se zasloužili o to, že byly překonány bolestné rozpory a vzrostl počet zemí, které se těší bezpečnosti zaručené demokratickým zřízením. Dnes Evropa vyznává politickou filosofii začlenění a komplementarity a na základě mezinárodního práva usiluje o mnohostrannost.

Nadále nás však znepokojují nevyřešené konflikty v některých částech evropského kontinentu, které představují riziko pro bezpečnost, jednotu a stabilitu demokratického uspořádání v členských státech Rady Evropy a ohrožují obyvatelstvo zemí, v nichž se odehrávají. Budeme společně usilovat o smír a politická řešení v souladu s normami a zásadami mezinárodního práva.

Tento summit je pro nás příležitostí potvrdit svoji věrnost společným hodnotám a zásadám, které mají kořeny v evropském kulturním, náboženském a humanistickém dědictví – společném a zároveň rozmanitém. Posílí také politický mandát Rady Evropy a umožní jí ještě více přispívat ke společné stabilitě a bezpečnosti v době, kdy Evropa čelí novým náročným úkolům a hrozbám, které vyžadují sladěnou a efektivní reakci.

Nyní se můžeme soustředit na tyto úkoly a pokračovat v budování jednotné Evropy na základě našich společných hodnot a zájmů tak, že posílíme spolupráci a solidaritu mezi členskými státy. Budeme nadále otevření spolupráci se sousedními regiony i ostatními částmi světa.

1. Rada Evropy bude nadále usilovat o naplnění svého základního cíle, jímž je ochrana a prosazování lidských práv, demokracie a právního státu. Všechny její činnosti musí k tomuto základnímu cíli směřovat. Zavazujeme se k rozvoji těchto zásad, abychom zajistili jejich účinnou realizaci ve všech členských státech. Při šíření těchto hodnot budeme podporovat úlohu Rady Evropy jakožto účinného mechanismu celoevropské spolupráce ve všech příslušných oblastech. Jsme též odhodláni dále koordinovat činnost Rady Evropy a zjednodušovat její struktury a pracovní metody, aby se zvýšila jejich transparentnost a efektivita a aby Rada Evropy mohla plnit úlohu, která jí v měnící se Evropě přísluší

2. Je zásadní zaručit účinné uplatňování Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a efektivní práci Evropského soudu pro lidská práva s ohledem na jejich nepostradatelnou úlohu při formulaci, podpoře a uplatňování standardů v oblasti lidských práv. Proto jsme pevně odhodláni v brzké době realizovat komplexní soubor opatření přijatých na 114. zasedání Výboru ministrů, jejichž účelem je se zřetelem na rostoucí počet případů, jimiž se zabývá Evropský soud pro lidská práva, napomoci rychlé ratifikaci protokolu č. 14 k výše zmíněné úmluvě a zajistit jeho vstup v platnost. Dále jsme se rozhodli ustavit skupinu odborníků, kteří vypracují komplexní strategii zajišťující dlouhodobé efektivní fungování tohoto systému, přičemž vezmou v úvahu počáteční účinky protokolu č. 14 a dalších rozhodnutí přijatých v květnu roku 2004.

3. Jsme přesvědčeni, že skutečná demokracie a řádná správa věcí veřejných na všech úrovních jsou nepostradatelnými předpoklady pro předcházení konfliktům, podporují stabilitu a napomáhají hospodářskému a sociálnímu pokroku. Jsou také podmínkou trvalé stability společenství, v nichž občané dnes žijí a pracují a v nichž si přejí žít a pracovat i v budoucnu. Těchto cílů lze dosáhnout pouze tak, že se občané a občanská společnost aktivně zapojí do správy věcí veřejných. Členské státy Rady Evropy proto musí chránit a rozvíjet efektivní a transparentní demokratické instituce s jasně definovanou zodpovědností, citlivě reagující na potřeby a přání všech občanů. Je načase, abychom v rámci Rady Evropy vyvinuli maximální úsilí o naplnění těchto cílů. Tomuto účelu poslouží zvláště ustavení Fóra pro budoucnost demokracie.

4. Zavazujeme se prosazovat zásady právního státu na celém evropském kontinentu, přičemž chceme využít potenciál Rady Evropy pro tvorbu standardů a toho, jak přispívá k tvorbě a rozvoji mezinárodního práva. V této souvislosti zdůrazňujeme úlohu nezávislého a dobře fungujícího soudnictví v členských státech. Budeme dále rozvíjet spolupráci v rámci Rady Evropy, abychom lépe chránili občany členských států a naplňovali na celoevropské úrovni cíle obsažené ve Statutu Rady Evropy.

5. Jsme odhodláni zajistit plnění závazků, které jsme přijali jakožto členové Rady Evropy. K tomu bude plně využit politický dialog mezi členskými státy, které se zavázaly prosazovat demokratickou diskusi a právní stát, vyhodnocovat, šířit a sledovat osvědčené postupy a pomáhat si při jejich uplatňování, což nadále plně podporujeme. Budeme usilovat o co nejširší přijetí úmluv Rady Evropy a zasazovat se o jejich realizaci, aby se zlepšily společné standardy ochrany lidských práv, demokracie a právního státu.

6. Budeme podporovat evropskou jednotu a identitu, spočívající na společných základních hodnotách, ctít naše společné dědictví a kulturní rozmanitost. Jsme odhodláni zajistit, aby se naše rozmanitost stala zdrojem vzájemného obohacení, kromě jiného tím, že podpoříme politickou diskusi a dialog mezi různými kulturami a náboženstvími. Chceme pokračovat v práci na řešení problematiky národnostních menšin a přispět tak k rozvoji stability demokratického uspořádání. V zájmu lepšího porozumění a větší důvěry mezi občany Evropy podpoříme mezilidské kontakty a výměnu osvědčených postupů, pokud jde o volný pohyb osob na evropském kontinentu, abychom vybudovali jednotnou Evropu.

7. Jsme odhodláni budovat ve svých zemích soudržnou společnost tím, že zajistíme rovný přístup k sociálním právům, budeme bojovat proti sociálnímu vyloučení a chránit zranitelné

skupiny občanů. Potvrzujeme význam Evropské sociální charty v této oblasti a podporujeme současné snahy zvýšit její vliv na utváření sociální politiky v našich zemích. Jsme rozhodnuti posílit soudržnost společnosti v našich zemích v oblasti sociální a kulturní i v oblasti vzdělávání a zdravotní péče.

8. Jsme odhodláni zajistit bezpečnost občanů našich zemí a zároveň striktně dodržovat lidská práva a základní svobody i naše další příslušné mezinárodní závazky. Rada Evropy bude nadále hrát aktivní úlohu v boji proti terorismu, který je hlavní hrozbou pro demokratickou společnost a za žádných okolností a v žádném kultuře není ospravedlnitelný. Bude také nadále bojovat proti korupci, organizovanému zločinu, včetně praní špinavých peněz a finanční kriminality, proti obchodování s lidmi, počítačové trestné činnosti a zneužívání výsledků vědeckého a technického pokroku. Abychom se těmto hrozbám mohli úspěšně bránit, budeme prosazovat opatření, která budou v souladu s hodnotami, jež vyznáváme.

9. Důrazně odsuzujeme veškeré podoby nesnášenlivosti a diskriminace, zvláště ty, které jsou založeny na pohlaví, rasovém původu a náboženském vyznání, včetně antisemitismu a islamofobie. Potvrzujeme své odhodlání dále v rámci Rady Evropy rozvíjet pravidla a účinné mechanismy, jejichž cílem je zabránit nesnášenlivosti a diskriminaci a vymýtit je. Ve svých zemích budeme též nadále uplatňovat politiku rovných příležitostí a budeme ještě více usilovat o dosažení skutečné rovnosti žen a mužů ve všech oblastech života společnosti. Jsme odhodláni vymýtit násilí na ženách a dětech, včetně domácího násilí.

10. Rada Evropy je připravena spolupracovat a koordinovat svoji činnost s dalšími organizacemi usilujícími o vybudování demokratické a bezpečné Evropy:

- Jsme odhodláni vytvořit nový rámec pro širší spolupráci a interakci mezi Radou Evropy a Evropskou unií v oblastech společného zájmu, zvláště pak při ochraně lidských práv, demokracie a právního státu.

Pověřujeme svého kolegu Jean-Claude Junckera, aby z titulu svého postavení zpracoval zprávu o vztazích mezi Radou Evropy a Evropskou unií na základě rozhodnutí přijatých na tomto summitu a s ohledem na důležitost lidského rozměru uspořádání Evropy.

- Jsme též odhodláni zajistit lepší praktickou spolupráci mezi Radou Evropy a Organizací pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE) a vítáme možnost větší součinnosti, kterou nabízí společná deklarace přijatá na tomto summitu.
- Zavazujeme se rozvíjet spolupráci mezi Radou Evropy a Organizací spojených národů a usilovat o to, aby Evropa dosáhla rozvojových cílů tisíciletí.

* * *

Abychom organizaci orientovali tímto novým směrem, přijímáme akční plán připojený k této deklaraci.

Vyzýváme členské státy Rady Evropy, aby podpořily úkoly a cíle promítnuté do rozhodnutí přijatých na tomto summitu v rámci Rady Evropy, ale i na dalších mezinárodních fórech a v dalších organizacích, jejichž jsou členy.

Na závěr tohoto summitu v Polsku vzdáváme čest památce papeže Jana Pavla II.

Vyzýváme Evropany ve všech zemích, aby se přihlásili k hodnotám, na nichž je založeno poslání Rady Evropy – dodržování lidských práv, demokracie a zásad právního státu – a

připojili se k našemu úsilí učinit z Evropy tvůrčí, soudržné společenství občanů otevřené poznání a rozmanitým kulturám.

Příloha 3

Dokumenty ze zasedání zástupců ministrů

CM(2005)80 v konečném znění, 17. května 2005

Akční plán

My, představitelé států a vlád členských zemí Rady Evropy, účastníci se zasedání ve Varšavě ve dnech 16. a 17. května 2005, jsme navrhli tento akční plán vymezující hlavní úkoly Rady Evropy v příštích letech.

I - PODPORA **SPOLEČNÝCH** ZÁKLADNÍCH HODNOT: LIDSKÝCH PRÁV, PRÁVNÍHO STÁTU A DEMOKRACIE

1. Zajištění toho, aby se nadále uplatňovala Evropská úmluva o lidských právech

Využijeme veškerých vhodných prostředků, abychom zajistili dlouhodobé uplatňování této úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Za tímto účelem poskytneme nezbytnou podporu Evropskému soudu pro lidská práva a provedeme všechna reformní opatření schválená na 114. zasedání Výboru ministrů v květnu 2004, v souladu se všemi plánovanými modalitami. Součástí těchto opatření je plánovaná ratifikace protokolu č. 14 k této úmluvě, který má zásadní význam pro její uplatňování v budoucnu.

Na vnitrostátní úrovni zajistíme:

- existenci vhodných a účinných mechanismů pro ověřování souladu legislativy a správní praxe ve všech členských státech s ustanoveními této úmluvy;
- existenci účinných opravných prostředků pro kohokoliv, kdo vznese oprávněnou stížnost na porušení této úmluvy;
- začlenění odpovídajícího školení o standardech obsažených v této úmluvě do osnov vysokoškolského vzdělávání a profesní přípravy; proto jsme se rozhodli zahájit evropský program vzdělávání v otázkách lidských práv pro právníky a vyzvat členské státy, aby přispěly k jeho realizaci.

Výbor ministrů bude pravidelně a transparentně přezkoumávat realizaci těchto opatření.

Ustavujeme skupinu odborníků, kteří zhodnotí dlouhodobou účinnost kontrolního mechanismu Evropské úmluvy o lidských právech, včetně počátečních účinků protokolu č. 14 a dalších rozhodnutí přijatých v květnu roku 2004. Od těchto odborníků očekáváme, že co nejdříve

předloží návrhy sahající nad rámec těchto opatření, ovšem respektující základní filosofii, na níž tato úmluva spočívá.

Zdůrazňujeme, že všechny členské státy musí urychlit vydávání rozsudků Evropského soudu pro lidská práva a jejich výkon v plném rozsahu. Pověřujeme Výbor ministrů, aby vypracoval a realizoval všechna nezbytná opatření pro dosažení tohoto cíle, zvláště s ohledem na soudní rozhodnutí odhalující strukturální problémy, včetně těch, které se opakují.

2. Ochrana a podpora lidských práv prostřednictvím ostatních institucí a mechanismů Rady Evropy

Jakožto prvořadé fórum pro ochranu a podporu lidských práv v Evropě bude Rada Evropy prostřednictvím svých různých mechanismů a institucí hrát dynamickou úlohu při prosazování práv jednotlivců a usilovat o zapojení nevládních organizací, které neocenitelně přispívají k obraně lidských práv.

Zavazujeme se podporovat instituci komisaře Rady Evropy pro lidská práva, která se ukázala jako velmi účinná, tím, že pro výkon jeho práce poskytneme nezbytné prostředky, zvláště v souvislosti s tím, že vstoupil v platnost protokol č. 14 k Evropské úmluvě o lidských právech.

Nadále budeme podporovat Výbor pro zabránění mučení a nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestání (CPT) a jedinečnou úlohu, kterou prostřednictvím návštěv v zemích, kde jsou zadržované osoby mučeny a vystaveny nelidskému a ponižujícímu zacházení, hraje při zlepšování podmínek těchto osob. Požadujeme také pravidelnou aktualizaci Evropských vězeňských pravidel jakožto základ pro stanovení standardů v oblasti vězeňství. Rada Evropy bude pomáhat členským státům při jejich uplatňování.

Budeme ještě intenzivněji bojovat proti rasismu, diskriminaci a všem podobám nesnášenlivosti i proti pokusům obhajovat nacismus. Proto poskytneme Evropské komisi proti rasismu a nesnášenlivosti (CRI) prostředky na to, aby mohla v těsné součinnosti s vnitrostátními orgány a institucemi a občanskou společností v členských státech vykonávat svou činnost. Vítráme úlohu této komise při vyhledávání osvědčených postupů, stejně jako její obecná politická doporučení, a jsme rozhodnuti je šířit. Zajistíme koordinaci jejích aktivit s činnostmi podobných organizací v Evropské unii, Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě a dalších příslušných mezinárodních orgánů a institucí.

Připomínáme rozhodnutí přijaté na štrasburském summitu „ještě intenzivněji spolupracovat v oblasti ochrany všech příslušníků národnostních menšin“. Pestré dějiny Evropy prokázaly, že ochrana národnostních menšin je nejpodstatnější pro zachování míru a stability demokratického uspořádání. Společnost, která se považuje za pluralistickou, musí umožnit zachování a rozvíjení identity menšin, které v ní žijí a obohacují ji. Proto vyzýváme Radu Evropy, aby pokračovala v ochraně menšin, zvláště prostřednictvím Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin, a chránila jejich jazykovou kulturu prostřednictvím Evropské charty regionálních či menšinových jazyků.

3. Posílení demokracie, řádné správy věcí veřejných a právního státu v členských státech

Budeme sledovat společný cíl, jímž je prosazování demokracie a řádné správy věcí veřejných na vnitrostátní, regionální a místní úrovni pro všechny občany našich zemí; a budeme pokračovat v boji proti všem podobám totality.

Rozhodli jsme se v rámci stávajících struktur Rady Evropy jako celku:

– založit Fórum Rady Evropy pro budoucnost demokracie s cílem posílit demokracii, politické svobody a účast občanů na správě věcí veřejných, mimo jiné s ohledem na závěry konference,

kteřá se konala v Barceloně ve dnech 17. až 19. listopadu 2004. Toto fórum bude otevřené všem členským státům i občanské společnosti, zastoupené tvůrci politiky, veřejnými činiteli, zástupci z praxe i z akademických kruhů. Umožní výměnu myšlenek, informací a příkladů osvědčených postupů, stejně jako diskusí o možných budoucích krocích. Fórum bude těsně spolupracovat s Benátskou komisí a ostatními příslušnými institucemi Rady Evropy, bude platformou pro reflexi a předkládání návrhů a jeho cílem bude pozvednout práci Rady ve prospěch demokracie na vyšší úroveň;

– ve spolupráci s Parlamentním shromážděním a Kongresem místních a regionálních orgánů prosazovat mezivládní spolupráci ve prospěch demokracie a řádné správy věcí veřejných na všech úrovních;

– dále rozvíjet potřebnou přeshraniční spolupráci a standardy demokracie a řádné správy věcí veřejných, včetně řádného fungování státní správy;

– podnikat potřebné kroky pro realizaci programu pro řádnou správu věcí veřejných na místní a regionální úrovni, přijatého na 14. zasedání konference evropských ministrů zodpovědných za místní a regionální samosprávu (konané v Budapešti ve dnech 24. a 25. února 2005), mezi něž bude patřit mimo jiné zřízení odborného střediska pro reformu místní samosprávy v rámci sekretariátu Rady Evropy, prosazování standardů a osvědčených postupů v této oblasti a pomoc členským státům při budování příslušných kapacit na místní a regionální úrovni ve spolupráci s Kongresem místních a regionálních orgánů;

– větší měrou zapojit do činnosti Rady Evropy nevládní organizace, jejichž účast je hlavním způsobem, jak občanská společnost přispívá k transparentnosti a zodpovědnosti demokratické vlády.

Potvrzujeme své odhodlání zaručovat a prosazovat svobodu projevu a informací a svobodu sdělovacích prostředků jakožto základní prvek demokracie v našich zemích. Proto přikládáme zvláštní význam práci Rady Evropy v této oblasti a plně podporujeme prohlášení a akční plán přijaté na 7. konferenci evropských ministrů o mediální politice (konané v Kyjevě ve dnech 10. a 11. března 2005). Podporujeme spolupráci mezi Radou Evropy a Organizací pro bezpečnost a spolupráci v Evropě v této oblasti.

Rovná účast žen a mužů je klíčovým prvkem demokracie. Proto potvrzujeme své odhodlání usilovat o dosažení skutečné rovnosti žen a mužů. Posílíme uplatňování zásady rovnosti žen a mužů ve vnitrostátních politikách, vypracujeme pokyny a metody pro prosazování rovnosti žen a mužů, podpoříme zavádění vnitrostátních mechanismů pro tyto účely a budeme se zasazovat o realizaci akční platformy Organizace spojených národů schválené v Pekingu.

Vyzýváme členské státy, aby využívaly poradenství a pomoci Evropské komise pro demokracii prostřednictvím práva (Benátské komise), jejímž úkolem je prosazovat demokracii prostřednictvím právních systémů, k dalšímu rozvoji evropských standardů, zvláště pokud jde o fungování demokratických institucí a volebního práva. V zájmu zavádění evropských standardů na vnitrostátní úrovni je třeba, aby tato komise více spolupracovala s ústavními soudy a soudy s obdobnou soudní pravomocí, které v tomto ohledu hrají klíčovou úlohu.

Budeme plně využívat potenciálu Rady Evropy pro vytváření standardů a podporovat uplatňování a další rozvoj jejích právních nástrojů a mechanismů právní spolupráce, s ohledem na závěry 26. konference evropských ministrů spravedlnosti (konané v Helsinkách ve dnech 7. a 8. dubna 2005).

Jsme rozhodnutí rozvíjet hodnotící a asistenční funkci Evropské komise pro efektivitu justice (CEPEJ) a náležitě využívat stanovisek Poradního výboru evropských soudců (CCJE) s cílem pomoci členským státům při spravedlivém a rychlém výkonu soudní moci a rozvoji alternativních prostředků řešení sporů.

Pozornost Rady Evropy se soustředí na všechny aspekty vnitrostátního práva, včetně podpory získávání občanství a rodinného práva. Rada bude jakožto vhodná mezinárodní organizace nadále rozvíjet svoji činnost v těchto oblastech práva.

4. Dodržování závazků přijatých členskými státy a podpora politického dialogu

Rada Evropy je celoevropským politickým fórem, na němž se setkávají členské státy, které se zavázaly prosazovat demokratickou diskusi a zásady právního státu.

Budeme pokračovat ve společném úsilí zajistit dodržování závazků, které přijaly členské státy v souladu se společnými standardy, k nimž se přihlásily. I nadále by měla být využívána tvorba standardů v oblasti soudnictví a dalších relevantních oblastech práva, stejně jako nediskriminační sledování, aby se členským státům usnadnilo řešení problémů a rozvoj jejich právních systémů. Sledování musí být dle potřeby doplněno pomocí a technickou podporou Rady Evropy. V této souvislosti podporujeme další spolupráci při vzdělávání a odborné přípravě soudců a pracovníků orgánů zabývajících se prosazováním práva.

Rada Evropy by měla nadále povzbuzovat plodný dialog ve Výboru ministrů a Parlamentním shromáždění. Kongres místních a regionálních orgánů musí pokračovat v prosazování decentralizace a demokracie na místní úrovni, přičemž musí zohledňovat vnitřní uspořádání v daných zemích, aby dosáhl na všechny úrovně evropské společnosti. Politický dialog by měl využívat potenciálu Rady Evropy při rozvoji vzájemného porozumění mezi členskými státy, a přispívat tak k budování jednotné Evropy.

Proto bude Rada Evropy ve spolupráci s Evropskou unií podporovat šíření osvědčených postupů, pokud jde o volný pohyb osob, s cílem dále zlepšovat kontakty a komunikaci mezi Evropany na celém kontinentu.

5. Rozšíření Rozvojové banky Rady Evropy

Vyzýváme Rozvojovou banku Rady Evropy (CEB), aby kromě své tradiční úlohy pomáhat lidem, kteří se ocitli v tísní, a přispívat k sociální soudržnosti, také svými vlastními prostředky usnadňovala realizaci politických opatření zaměřených na upevňování demokracie, prosazování právního státu a dodržování lidských práv, zvláště v oblasti vzdělávání a odborné přípravy soudců, státních zaměstnanců a dalších účastníků veřejného života, stejně jako v oblasti organizace, provozu a infrastruktury veřejné správy a soudnictví.

II - ZVYŠOVÁNÍ **BEZPEČNOSTI** EVROPSKÝCH **OBČANŮ**

1. *Boj proti terorismu*

Důrazně odsuzujeme terorismus, který pro společnost představuje hrozbu a velký problém. Je třeba, aby ho Evropa v rámci celosvětového protiteroristického úsilí pod vedením Organizace spojených národů rozhodně a jednotně řešila. Víťame novou Úmluvu Rady Evropy o prevenci terorismu, předloženou k podpisu během tohoto summitu, a upozorňujeme na další nástroje a dokumenty, které Rada Evropy proti terorismu dosud vytvořila. Vyzýváme všechny členské státy, aby při boji proti této metle lidstva respektovaly lidská práva a chránily oběti, v souladu s pokyny, které Rada Evropy vypracovala v letech 2002 a 2005.

Stanovíme další cílená opatření proti terorismu zajišťující těsnou spolupráci s dalšími mezinárodními organizacemi, zvláště Organizací spojených národů, a koordinaci společného protiteroristického úsilí.

2. *Boj proti korupci a organizovanému zločinu*

Skupina států proti korupci (GRECO) se ukázala jako efektivní. Vyzýváme proto ty členské státy, které se k ní doposud nepřipojily, aby tak co nejdříve učinily a aby ratifikovaly trestněprávní a občanskoprávní úmluvy týkající se korupce. Jelikož je korupce celosvětovým jevem, Rada Evropy bude více spolupracovat s Organizací pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) a Organizací spojených národů s cílem potírat korupci na celosvětové úrovni. Tomuto cíli by napomohlo rozšíření této skupiny o další země, ať jsou členy Rady Evropy či nikoli.

Oceňujeme také činnost organizace MONEYVAL, která sleduje realizaci opatření proti praní špinavých peněz, včetně financování terorismu. Měla by dále rozvíjet své vztahy s Finančním akčním výborem proti praní peněz (FATF) pod záštitou OECD.

Vítáme přezkoumání Úmluvy o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinů z roku 1990 a předložení revidované úmluvy k podpisu na tomto summitu. Vyzýváme k jejímu podpisu a ratifikaci.

Rada Evropy bude pokračovat v realizaci svých programů technické pomoci pro členské státy, které mají o tuto pomoc zájem. Bude také podporovat mezinárodní spolupráci v boji proti mezinárodnímu organizovanému zločinu a obchodu s narkotiky.

3. *Boj proti obchodování s lidmi*

Rozhodně odsuzujeme obchodování s lidmi, které porušuje lidská práva a je útokem na lidskou důstojnost a integritu. Víťame, že na tomto summitu byla předložena k podpisu Úmluva Rady Evropy o opatřeních proti obchodování s lidmi, vyzýváme k její co nejširší ratifikaci a požadujeme, aby rychle vstoupila v platnost. Představuje významný krok kupředu v boji proti obchodování s lidmi. Posílí prevenci, účinné stíhání pachatelů a ochranu lidských práv obětí obchodování s lidmi. Nezávislé mechanismy sledování, které ustavuje, zajistí její účinnou realizaci všemi stranami. Zajistíme těsnou spolupráci mezi Radou Evropy, Organizací spojených národů, Evropskou unií a Organizací pro bezpečnost a spolupráci v Evropě v této oblasti.

4. Boj proti násilí na ženách

Rada Evropy přijme opatření proti násilí na ženách, včetně domácího násilí. Zřídí pracovní skupinu, která bude vyhodnocovat pokrok jednotlivých států v boji proti násilí na ženách a vytvoří nástroje pro kvantifikaci vývoje na celoevropské úrovni, aby bylo možné vypracovat návrhy konkrétních opatření. Bude připravena celoevropská kampaň proti násilí na ženách, včetně domácího násilí, která se uskuteční v těsné spolupráci s dalšími evropskými a vnitrostátními subjekty, včetně nevládních organizací.

5. Boj proti počítačové trestné činnosti a prosazování lidských práv v informační společnosti

Potvrzujeme důležitost dodržování lidských práv v informační společnosti, zvláště svobody projevu a informací a práva na respektování soukromí.

Rada Evropy bude dále propracovávat zásady a pokyny zajišťující dodržování lidských práv a zásad právního státu v informační společnosti. Bude řešit problémy spojené s využíváním informačních a komunikačních technologií, aby bránila porušování lidských práv v důsledku zneužívání informačních a komunikačních technologií.

Vyvineme také iniciativu umožňující členským státům Rady Evropy využívat příležitosti, které nabízí informační společnost. V této spojitosti Rada Evropy prozkoumá, jak mohou informační a komunikační technologie usnadnit demokratické reformy a postupy. Rada Evropy bude pokračovat v činnosti zaměřené na děti v informační společnosti, zvláště pokud jde o rozvoj jejich mediální gramotnosti a ochranu před škodlivým obsahem.

Odsuzujeme veškeré formy zneužívání informačních a komunikačních technologií pro trestnou činnost. Vyzýváme proto všechny členské státy, aby podepsaly a ratifikovaly Úmluvu o počítačové trestné činnosti a zvážily podpis dodatkového protokolu, který se týká trestního postihu činů rasistické a xenofobní povahy spáchaných s pomocí počítačových systémů. Tato úmluva a protokol představují první závazné mezinárodní nástroje, které se zaměřují na tuto problematiku.

6. Podpora etiky v biomedicíně

Rada Evropy bude pokračovat v tvorbě standardů pro bioetiku. Vyzýváme k podpisu protokolu o transplantacích, přijetí opatření odpovídajících doporučením pro oblast xenotransplantací a další práci zaměřené na využívání genetického testování mimo oblast medicíny, které má za následek diskriminaci v přístupu k zaměstnání a pojištění.

7. Podpora trvale udržitelného rozvoje

Zlepšování kvality života občanů je pro nás velmi důležité. Rada Evropy proto na základě stávajících nástrojů bude dále vytvářet a podporovat integrované politiky v oblasti ochrany životního prostředí, krajiny, územního plánování a prevence a zvládnutí přírodních katastrof, z hlediska trvale udržitelného rozvoje.

III - BUDOVÁNÍ **HUMÁNNĚJŠÍ** A **VSTRÍCNĚJŠÍ** EVROPY

Jsme přesvědčeni, že sociální soudržnost, stejně jako vzdělávání a kultura, jsou hlavními faktory umožňujícími efektivní uplatňování základních hodnot Rady Evropy v naší společnosti a předpokladem dlouhodobé bezpečnosti Evropanů. Rada Evropy proto bude prosazovat model demokratické kultury, o němž se opírá právní řád a instituce a v němž hraje aktivní úlohu občanská společnost a občané.

1. Zajištění sociální soudržnosti

Rada Evropy bude vyvíjet intenzivnější činnost v oblasti sociální politiky na základě Evropské sociální charty a dalších relevantních nástrojů. Hlavním úkolem je společně definovat nápravné prostředky a řešení v boji proti chudobě a sociálnímu vyloučení, zajišťující spravedlivý přístup k sociálním právům a chránící zranitelné skupiny obyvatelstva. Rada Evropy, jakožto fórum pro celoevropskou spolupráci v sociální oblasti, vypracuje doporučení, podpoří šíření osvědčených postupů v těchto oblastech a posílí pomoc členským státům.

Pověřujeme Výbor ministrů, aby ustavil pracovní skupinu na vysoké úrovni, která přezkoumá strategii Rady Evropy na podporu sociální soudržnosti ve 21. století s ohledem na úspěchy, jichž Rada na tomto poli dosáhla. Politiky na podporu sociální soudržnosti musí zohledňovat problémy vyplývající ze stárnutí obyvatelstva i další aspekty sociálního a ekonomického vývoje.

Shodujeme se v tom, že ochrana zdraví jakožto sociálního lidského práva je základní podmínkou sociální soudržnosti a hospodářské stability. Podporujeme uplatňování strategického integrovaného postoje ke zdraví a činností s ním souvisejícím. Zvláště budeme usilovněji pracovat na zajištění rovného přístupu ke zdravotní péči náležité kvality a ke službám uspokojujícím potřeby obyvatelstva členských států Rady Evropy. Klíčovou součástí této činnosti bude určení standardů péče vycházející z potřeb a zájmů pacientů.

Potvrzujeme své odhodlání bojovat proti všem druhům sociálního vyloučení a nejistoty romských komunit v Evropě a podporujeme jejich naprostou a skutečnou rovnost. Očekáváme, že díky Evropskému fóru Romů a kočovníků budou tito občané s aktivní podporou Rady Evropy moci vyjádřit své názory. Budou podniknuty kroky směřující k navázání spolupráce mezi Radou Evropy, Evropskou unií a Organizací pro bezpečnost a spolupráci v Evropě v této oblasti.

Sjednotíme práci Rady Evropy na řešení problematiky zdravotního postižení a podpoříme přijetí a realizaci desetiletého akčního plánu, jehož účelem je dosáhnout zásadního zlepšení v zajišťování rovných práv pro osoby se zdravotním postižením.

2. Budování Evropy pro děti

Jsme odhodláni účinně prosazovat práva dětí a dosáhnout splnění závazků vyplývajících z Úmluvy Organizace spojených národů o právech dítěte. Hledisko práv dětí se promítne do všech činností Rady Evropy a je nutné zajistit v rámci Rady účinnou koordinaci činností, které se týkají dětí.

Podnikneme konkrétní kroky k vymýcení všech forem násilí na dětech. Proto jsme se rozhodli zahájit tříletý akční program, který se zaměří na sociální, právní, zdravotní a vzdělávací rozměr různých forem násilí na dětech. Vypracujeme také opatření proti sexuálnímu zneužívání dětí – včetně právních nástrojů, pokud to bude vhodné – a zapojíme do tohoto procesu občanskou společnost. Zásadní je koordinovat toto úsilí s činností Organizace spojených národů v této oblasti, zvláště v souvislosti s kroky, které budou následovat po přijetí opčního protokolu k Úmluvě o právech dítěte týkajícího se prodeje dětí, dětské prostituce a dětské pornografie.

3. Vzdělávání: podpora demokratického občanství v Evropě

Budování společnosti založené na znalostech a podpora demokratické kultury mezi našimi občany vyžaduje větší úsilí Rady Evropy v oblasti vzdělávání, aby se zajistil přístup ke vzdělání všem mladým lidem ve všech částech Evropy, zlepšila se jeho kvalita a prosazovalo se mimo jiné komplexní vzdělávání v oblasti lidských práv.

Plně využijeme příležitosti zlepšit obecné povědomí o evropských normách a hodnotách, kterou nám poskytuje Evropský rok výchovy k občanství. Rada Evropy bude stavět na své práci v oblasti výuky jazyků a vzájemného uznávání vysokoškolských diplomů a kvalifikace mezi evropskými státy. Bude nadále hrát významnou úlohu v boloňském procesu, jehož cílem je vytvořit do roku 2010 evropskou oblast vysokoškolského vzdělávání. Bude aktivně podporovat spolupráci a vytváření partnerských sítí v oblasti vzdělávání a studentských výměn na všech úrovních.

Rada Evropy bude poskytovat příležitosti k odborné přípravě pedagogů v oblasti výchovy k demokratickému občanství a lidským právům, historie a mezikulturního vzdělávání. Podpoří příslušné mezikulturní programy a výměny pro středoškoláky v Evropě i se sousedními zeměmi.

Rada Evropy bude také dále rozvíjet svoji síť politologických škol, aby propagovala základní evropské hodnoty u mladé generace.

4. Rozvoj spolupráce mládeže

Budeme více usilovat o to, aby se mladí lidé mohli aktivně zapojit do demokratických procesů a přispět tak k prosazování našich základních hodnot. Střediska Rady Evropy pro mládež a Evropská nadace mládeže jsou důležitými nástroji sloužícími tomuto cíli. Toto hledisko promítneme do všech činností Rady Evropy. Abychom podpořili rozmanitost a zapojení mladých lidí do života společnosti, rozhodli jsme se zahájit celoevropskou kampaň v duchu Evropské kampaně mládeže proti rasismu, xenofobii, antisemitismu a nesnášenlivosti (1995).

Rada Evropy bude dále rozvíjet své jedinečné postavení v oblasti zabývající se mládeží. Bude nadále pomáhat členským státům vytvářet vnitrostátní a místní nástroje politiky a aktivně podpoří výměnné programy pro mládež a mobilitu mládeže v Evropě.

5. Ochrana a podpora kulturní rozmanitosti

Respektování a podpora kulturní rozmanitosti v souladu s hodnotami, které vyznává Rada Evropy, jsou nezbytnými podmínkami rozvoje společnosti založené na solidaritě. Rada Evropy proto bude vytvářet strategie řízení a podpory kulturní rozmanitosti a zároveň zajišťovat soudržnost společnosti. Podporujeme přijetí úmluvy o kulturní rozmanitosti organizací UNESCO.

Budeme rozvíjet dialog o úloze kultury v současné Evropě, definovat způsoby podpory rozmanitosti a umělecké tvořivosti a chránit kulturu jakožto zdroj hodnot. Budou podniknuty kroky pro to, aby se zlepšil přístup ke kulturním hodnotám a kulturnímu dědictví prostřednictvím podpory kulturních aktivit a výměn.

6. Podpora mezikulturního dialogu

Budeme systematicky povzbuzovat dialog mezi různými kulturami a náboženskými vyznáními, založený na všeobecných lidských právech, jakožto prostředek zlepšení informovanosti, porozumění, smíru a tolerance, a také předcházení konfliktům a zajištění integrace a soudržnosti společnosti. Je nutné zajistit aktivní zapojení občanské společnosti do tohoto

dialogu, jehož by se měli za rovných podmínek účastnit muži i ženy. Často je nejlepší, když se problémy kulturních a náboženských menšin řeší na místní úrovni. Proto vyzýváme Kongres místních a regionálních orgánů, aby se řešení těchto otázek aktivně účastnil a šířil osvědčené postupy.

Budeme posilovat spolupráci a koordinaci jak v rámci Rady Evropy, tak ve vztahu k dalším regionálním a mezinárodním institucím. Za tímto účelem bude v Radě Evropy jmenován koordinátor pro mezikulturní dialog, který bude ve spolupráci se stávajícími strukturami sledovat realizaci praktických programů Rady a zajistí jejich koordinaci s činností jiných institucí.

Jsme přesvědčeni, že dialogu mezi různými kulturami napomáhá také správné pochopení historie, a proto podporujeme práci Rady Evropy na výuce dějepisu a na dalších projektech s ní souvisejících a rozhodli jsme se vyvinout v tomto směru větší úsilí. Podporujeme aktivnější zapojení občanské společnosti do této činnosti.

Usilujeme o nový dialog mezi Evropou a s ní sousedícími regiony – jižním Středomořím, Středním východem a Střední Asíí – založený na výše uvedených zásadách. Oceňujeme úlohu Centra Sever-Jih při podpoře tohoto dialogu, stejně jako jeho poslání zlepšovat v Evropě povědomí o mezikulturních a rozvojových otázkách.

7. Podpora sportu

Přikládáme velký význam účinnému uplatňování Antidopingové úmluvy a Evropské úmluvy o diváckém násilí a neslušném chování při sportovních událostech a zvláště při fotbalových zápasech, které jsou referenčními texty mezinárodního práva. V souladu s doporučením Výboru ministrů R(99)9 o úloze sportu při podpoře sociální soudržnosti doporučujeme pokračovat v aktivitách Rady Evropy, které v oblasti sportu slouží jako model.

8. Řízení migrace

Jsme si vědomi důležitosti pohybu obyvatelstva v rámci Evropy a z jiných světadílů do Evropy. Řízení této migrace je pro Evropu 21. století velkým úkolem. Soudíme proto, že Rada Evropy by měla pokračovat ve své činnosti v této oblasti ve spolupráci s Evropskou unií a přispět k vyváženějšímu řízení migrace v celoevropském měřítku.

IV - ROZVOJ SPOLUPRÁCE S DALŠÍMI MEZINÁRODNÍMI A EVROPSKÝMI ORGANIZACEMI A INSTITUCEMI

Zasazujeme se o **těsnou spolupráci** a koordinaci mezinárodních aktivit, **zvláště** na evropské scéně. Rada Evropy, Evropská unie a Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě proto budou více spolupracovat a **doplňovat** se na základě svých pravomocí a odbornosti.

1. Vztahy s Evropskou unií

Vzhledem k tomu, že Rada Evropy významnou měrou **přispívá** k demokracii, soudržnosti a **stabilitě** v Evropě, vyzýváme ji, aby:

- rozvíjela své vztahy s Evropskou unií, aby obě organizace **vzájemně promítly** do své činnosti dosud dosažené výsledky a budoucí práci na **tvorbě standardů**;
- rozvíjela spolupráci s Evropskou unií v oblasti lidských práv a základních svobod, podpory pluralitní demokracie a právního státu;
- rozvíjela spolupráci s Evropskou unií v oblastech **společného zájmu**, zejména právní, kulturní a sociální oblasti a v otázkách mládeže, **kromě jiného prostřednictvím společných programů** a spolupráce se specializovanými orgány Rady Evropy jako jsou Benátská komise, Výbor pro **zabránění mučení**, Skupina států proti korupci, Evropská komise proti rasismu a nesnášenlivosti, s **komisařem pro lidská práva** a s Evropskou komisí pro efektivitu justice.

Na základě pokynů obsažených v příloze k tomuto plánu Rada Evropy a Evropská unie **společně** vypracují memorandum, které bude **tvorit** nový rámec širší spolupráce a politického dialogu. Zvláštní pozornost je **třeba věnovat** tomu, jak by Evropská unie a její členské státy mohly lépe využívat nástroje a instituce Rady Evropy, které jsou jim k dispozici, a jak by všechny členské státy Rady Evropy mohly využívat **těsnějších vazeb** mezi Radou a Evropskou unií.

2. Vztahy s Organizací pro bezpečnost a spolupráci v Evropě

Vyzýváme Radu Evropy, aby posílila a racionalizovala svoji spolupráci s Organizací pro bezpečnost a spolupráci v Evropě na základě **zvláštních úkolů** obou organizací a jejich poměrných výhod, aniž by se jejich činnosti **zbytečně překrývaly**. Zvláště vyzýváme k **těsnější** spolupráci s OBSE v prioritních oblastech, které vytipovala koordinační skupina a následně je schválily řídicí orgány obou organizací, **počínaje** bojem proti terorismu, ochranou práv příslušníků národnostních menšin, bojem proti obchodování s lidmi, prosazováním tolerance a bojem proti diskriminaci.

V této souvislosti vítáme **připojené společné prohlášení** o **větší** spolupráci mezi Radou Evropy a OBSE.

3. Vztahy s Organizací spojených národů

Vyzýváme Radu Evropy k **intenzivnější** spolupráci s Organizací spojených národů a jejími specializovanými agenturami s cílem prosazovat obecné hodnoty, které členské státy Rady Evropy sdílejí v oblasti lidských práv, a zajistit, že v Evropě budou **splněny** rozvojové cíle tisíciletí stanovené OSN, **zvláště** např. práva každého člověka žít ve vyváženém, zdravém prostředí.

V - **PROVÁDĚNÍ AKČNÍHO** PLÁNU: TRANSPARENTNÍ A EFEKTIVNÍ RADA EVROPY

Pověřujeme Výbor ministrů, aby zajistil rychlé provádění tohoto akčního plánu orgány Rady Evropy, dle potřeby ve spolupráci s dalšími evropskými nebo mezinárodními organizacemi.

Ukládáme Výboru ministrů a generálnímu tajemníkovi, aby s pomocí nezávislých odborníků dali nový impuls procesu reformy organizačních struktur Rady Evropy a jejích pracovních metod; tento úkol považujeme za naléhavou prioritu. Reformní proces, který bude stavět na výsledcích dosavadního úsilí, se zaměří na efektivní fungování Rady Evropy v souladu s jejími cíli a s ohledem na potřebu rozpočtových omezení. Zvláštní pozornost je třeba věnovat iniciativám, které zajistí transparentnost a hospodárnost, stejně jako vnitřní spolupráci a sdílení znalostí.

O průběhu tohoto reformního procesu budou podávány pravidelné zprávy Výboru ministrů. Tyto zprávy budou projednány na zasedání ministrů v květnu 2006.

Příloha 1

POKYNY

pro vztahy mezi Radou Evropy a Evropskou unií

1. Vztahy mezi Radou Evropy a Evropskou unií jsou založeny na společných zájmech, k nimž patří zejména prosazování a ochrana pluralitní demokracie, lidských práv, základních svobod a právního státu, politická a právní spolupráce, sociální soudržnost a kulturní výměna. Tyto společné hodnoty jsou základem stability demokratického uspořádání a bezpečnosti, o něž naše společnost a občané usilují, a přispívají k větší soudržnosti a jednotě Evropy.

2. Budoucí vztahy mezi Radou Evropy a Evropskou unií by se měly řídit zásadou užšího partnerství a větší komplementarity, aby se zlepšila praktická spolupráce ve všech oblastech společného zájmu.

3. K naplnění společného cíle Evropy bez nových dělicích čar nejlépe přispěje náležité využívání norem a standardů, které Rada Evropy vyvíjí, a zkušeností a odbornosti, které za více než půlstoletí své existence získala.

4. Přistoupení Evropské unie k Evropské úmluvě o lidských právech (ECHR) v blízké budoucnosti by výrazně přispělo k zajištění soudržnosti v oblasti lidských práv v Evropě. Je třeba urychlit přípravu, aby Evropská unie mohla přijmout tuto úmluvu co nejdříve poté, co vstoupí v platnost Ústavní smlouva. S ohledem na pravomoci Evropských společenství by se mělo na základě podrobného přezkoumání zvážit i přijetí dalších úmluv Rady Evropy a využití jejich mechanismů.

5. Měla by pokračovat a dále se rozvíjet právní spolupráce mezi Radou Evropy a Evropskou unií, protože je žádoucí a prospěšná pro všechny občany Evropy. Kromě jiného je třeba usilovat o to, aby se právní dokumenty Evropské unie a Rady Evropy více doplňovaly. Evropská unie se bude snažit promítnout do své legislativy ty aspekty úmluv Rady Evropy, které spadají do její pravomoci.

6. Rada Evropy bude na základě svých odborných předpokladů a prostřednictvím svých orgánů nadále podporovat činnost Evropské unie a poskytovat jí poradenství v otázkách lidských práv a základních svobod, demokracie a právního státu.

7. Je třeba posilovat spolupráci mezi Evropskou unií a specializovanými orgány Rady Evropy. Evropská unie bude zejména plně využívat odborných znalostí a zkušeností Rady Evropy v

oblasti lidských práv, informací, počítačové trestné činnosti, bioetiky, nezákonného obchodu a organizovaného zločinu, kde je zapotřebí opatření v rámci jejich pravomocí.

8. Až bude založena Agentura Evropské unie pro lidská práva, měla by přispět k větší spolupráci EU s Radou Evropy, větší soudržnosti a komplementaritě jejich činnosti.

9. S ohledem na společný cíl posílit stabilitu demokratického uspořádání v Evropě by Rada Evropy a Evropská unie měly společně více rozvíjet vztahy na celoevropské úrovni, včetně další spolupráce v zemích, které se účastní politiky sousedství Evropské unie a procesů stabilizace a přidružení.

10. Aby se zlepšila kvalita vztahů, měly by obě organizace spolupracovat ve všech oblastech, kde tato spolupráce znamená přidanou hodnotou pro jejich úsilí. Evropská unie a Rada Evropy by měly provádět pravidelné konzultace na všech vhodných úrovních včetně politické, aby mohly vzájemně lépe využít své odborné znalosti. Takovéto konzultace by přispěly k lepší koordinaci politiky a opatření a k lepšímu průběžnému sledování spolupráce. Bylo by také žádoucí co nejdříve zřídit stálé zastoupení Evropské unie při Radě Evropy.

Příloha 2

Prohlášení o spolupráci mezi Radou Evropy a Organizací pro **bezpečnost** a spolupráci v **Evropě**

Členské státy Rady Evropy a účastnické státy Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě,

připomínající rozhodnutí, která v prosinci 2004 přijal Výbor zástupců ministrů Rady Evropy (č. CM/865/01122004) a Stálá rada Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (č. 637),

uznávající, že je třeba přizpůsobit vztahy mezi těmito dvěma organizacemi vývoji mezinárodního prostředí s náležitým ohledem na cíle a zásady zakotvené ve Statutu Rady Evropy a Chartě evropské bezpečnosti vydané OBSE a v dalších schválených dokumentech a rozhodnutích obou organizací,

odhodlány usilovat o svobodnou a jednotnou Evropu založenou na společných hodnotách a oddanosti zásadám demokracie, dodržování lidských práv, právního státu, všeobecné bezpečnosti, sociální spravedlnosti a tržního hospodářství,

přesvědčeny, že v zájmu dosažení tohoto cíle musí obě organizace těsněji spolupracovat při hledání účinných, koordinovaných řešení hrozeb a problémů dvacátého prvního století, založených na zásadách komplementarity, transparentnosti a demokratické zodpovědnosti a na současném respektování autonomie, rozdílů v členské základně a zvláštních úkolů těchto dvou organizací,

odhodlány založit tuto větší spolupráci na stávajícím právním acquis Rady Evropy a politických závazcích OBSE,

vítající činnost koordinační skupiny založené v prosinci roku 2004, která je důkazem odhodlání členských a účastnických států rozšiřovat spolupráci mezi oběma organizacemi,

vyzývají koordinační skupinu, aby se v rámci své činnosti především věnovala formulaci konkrétních doporučení, jimiž se bude řídit koordinace a spolupráce mezi oběma organizacemi v oblastech společného zájmu, s ohledem na práci, kterou obě již v této oblasti vykonaly, a aby začala otázkami boje proti terorismu, ochrany práv příslušníků národnostních menšin, boje proti obchodování s lidmi, podporou tolerance a potíráním diskriminace;

shodují se na tom, že za tímto účelem je třeba zvážit různé formy spolupráce mezi oběma organizacemi, jako jsou společná setkání a společné aktivity, do nichž by se měly více zapojovat členské a účastnické státy, aby se dosáhlo souladu a předešlo se zbytečnému překrývání činností, ovšem s tím, že se budou plně zohledňovat rozdíly v povaze a členské základně obou organizací a bude se využívat jejich poměrných výhod;

vyzývají k lepší koordinaci ve veřejné správě členských a účastnických států, aby se zajistilo efektivní uplatňování výše uvedených zásad;

rozhodly se upozornit na toto prohlášení Parlamentní shromáždění Rady Evropy i Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě a vítají záměr obou shromáždění více spolupracovat.

Příloha 4

Evropská charta regionálních **či** menšinových **jazyků**
Výbor **odborníků**

SLYŠENÍ EVROPSKÉHO FÓRA **ROMŮ A KOČOVNÍKŮ**
Evropské fórum **Romů a kočovníků**

Rada Evropy, Štrasburk, 14. listopadu 2005

MIN-LANG (2005) 19
Dodatek II

DOKUMENT O POLITICE PRO ROMŠTINU
říjen 2005

ERTF je přesvědčeno, že:

- romština musí být v souladu s Evropskou chartou regionálních či menšinových jazyků ve všech státech uznána jako jazyk. Musí pro ni být vyčleněn prostor v národních osnovách a přidělen patřičný rozpočet;
- romština by měla mít status evropského jazyka;
- to, že jazyk nemá mezinárodně uznávaný „standardní dialekt“ nebrání tomu, aby stát prováděl práva spojená s používáním a výukou tohoto jazyka. Romové a kočovníci mají stejně jako jiní jazyková práva, která mohou a měla by být respektována;
- Romové a kočovníci musejí mít možnost zvolit si bilingvní vzdělání, aby se mohli vzdělávat jak v jazyce dané země, tak v jazyce vlastním. Tuto volbu musejí učinit rodiče, nikoli školské či jiné systémy;
- výuka romštiny musí mít více forem, aby vyhovovala **žákům, kteří tímto jazykem mluví doma, i žákům, kteří s tímto jazykem nemají žádné zkušenosti;**
- smyslem výuky romštiny není pouze umožnit **studentům, aby správně hovořili jedním z dialektů, ale rovněž aby rozuměli romštině v jiných částech Evropy a měli o tomto jazyce v jiných částech Evropy určité povědomí. Není nutné, aby existoval standardní dialekt, základními podmínkami jsou vzájemné porozumění a jazykový pluralismus;**
- je důležité, aby příprava textů a vzdělávacích materiálů v romštině probíhala za mezinárodní spolupráce, i pokud **připustíme, že příprava materiálů je výlučně záležitostí regionální, státní či místní. Je naprosto logické, aby se čerpalo z většího okruhu talentovaných osob, zkušeností a odborných znalostí a aby vývoj jazykových materiálů pro romštinu probíhal v mezinárodních souvislostech;**
- odborná příprava učitelů by se **neměla odehrávat pouze na státní úrovni, velkým přínosem by byla odborná příprava na úrovni evropské;**

- gramotnost se nejlépe zvyšuje pomocí té varianty jazyka, kterou student – dítě či dospělý – může považovat za vlastní. Následná výuka jazyka však může a měla by zahrnovat strategie, jejichž prostřednictvím by se studenti seznámili s různými podobami psané romštiny;
- elektronická databáze výukových materiálů by učitelům zpřístupnila širokou škálu materiálů a umožnila by jim, aby si sami vybrali a upravili vhodné materiály. ERTF by měly být poskytnuty finanční prostředky na projekt, který by takovýto elektronický zdroj pro učitele ve více dialektech vytvořil;
- řadou výše uvedených cílů se již zabývá skupina ad hoc Rady Evropy pro osnovy romštiny;
- mladí lidé by měli mít možnost studovat romštinu, aniž by přišli o možnost věnovat se jiným předmětům;
- kdykoli se zkoumá, zda určitá země dodržuje chartu, měl by sekretariát charty konzultovat ERTF a zjistit, zda v dané zemi žijí Romové či kočovníci a zda mají nějaké problémy.
- existuje spojitost mezi ochranou romštiny a integrací Romů v zemích, kde žijí. Ochrana a podpora romštiny dává Romům i jejich okolí najevo, že Romové mají v dané společnosti své místo;
- ERTF žádá výbor odborníků charty, aby zvážil, zda do výboru jako stálého člena přijmout Roma s patřičnými odbornými znalostmi.
- **© Council of Europe**